

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет соціальних наук та соціальних технологій

Кафедра політології

Бакалаврська робота

Освітній ступінь – бакалавр

На тему: ««М'ЯКА СИЛА» РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ: ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ ТА РОЛЬ У МІЖКОРЕЙСЬКИХ ВІДНОСИНАХ»

Виконала: студентка 4-го року навчання
Спеціальності

052 Політологія

Лиско Софія Едуардівна

Керівник: Гарань О. В.

доктор історичних наук, професор кафедри політології НаУКМА

Рецензент: Дешко Т. В.

Бакалаврська робота захищена

З оцінкою _____

Секретар ЕК _____

« » _____ 20__ р.

Київ – 2022 р.

ПЛАН

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПОНЯТТЯ «М'ЯКОЇ СИЛИ»	8
1.1. Концепт «м'якої сили» Дж. Ная.	8
1.2. Подальша академічна розробка концепту «м'якої сили».	16
РОЗДІЛ 2. «М'ЯКА СИЛА» РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ	31
2.1. Передумови становлення «м'якої сили» Республіки Корея.	31
2.2. Особливості та еволюція «м'якої сили» Республіки Корея.	40
РОЗДІЛ 3. ВПЛИВ «М'ЯКОЇ СИЛИ» РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ НА МІЖКОРЕЙСЬКІ ВІДНОСИНИ	61
3.1. Розвиток політичних відносин між Республікою Корея та КНДР.	61
3.2. Роль «м'якої сили» Республіки Корея у міжкорейському конфлікті.	78
ВИСНОВКИ	103
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	106
АНОТАЦІЯ	123

ВСТУП

Республіка Корея на сьогодні є однією з найбільш розвинених країн Азійського регіону, яка позиціонується як держава «середньої сили». Цей статус був досягнутий внаслідок модернізаційних процесів 60-90-х років ХХ століття, які охоплювали й економічно-соціальні, й політичні перетворення. «Економічне диво на річці Хан» дозволило Південній Кореї вийти зі стагнації, коли вона знаходилась на рівні з найбільш розвиненими африканськими країнами, та посісти у 2021 році 10 місце у світі за рівнем ВВП, пропустивши Китай, Японію та Індію. Географічне розташування Республіки Корея зумовило складності її позиціонування як «середньої держави» не тільки в економічному вимірі, вплив Китаю та Японії ускладнює укріплення позицій на регіональному ринку, але й у політичному.

Історично територія Корейського півострова була епіцентром політичного протистояння між США та СРСР в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Після закінчення «холодної війни» та розпаду СРСР політичний вплив має протистояння Китаю та США, бо Корея знаходиться у зоні їх інтересів. Особливе значення на позиціонування Республіки Корея мають відносини з її сусідом Корейською Народно-Демократичною Республікою (КНДР). Обидві країни визначали себе з 1948 року як єдиного законного представника усього корейського народу, через що у 1950 році було розпочато Корейську війну, яка закінчилась підписанням перемир'я, мир не досягнутий досі.

Міжкорейський конфлікт важливий не лише для двох Кореї, оскільки будується навколо проблеми об'єднання, але має міжнародне значення регіонального балансу. Шестисторонні переговори окреслюють коло зацікавлених сторін: обидві Кореї, США, Китай, Японія та Росія, що фактично інтегрує інтереси інших держав до вирішення конфлікту. Міжкорейське питання ускладнюється статусом КНДР у якості ядерної держави, оскільки у 2003 році вона односторонньо вийшла з договору ДНЯЗ, через що відбувається зосередженість на діалозі навколо процесу денуклеаризації.

Актуальність роботи полягає у тому, що застосування стратегії «жорсткої сили» для розв'язання міжкорейського питання має численні ризики, які можуть призвести до руйнівних наслідків. Відсутність гнучкості «жорсткої сили» зумовлює її дію в заданих умовах, що ускладнює мирну конфігурацію вирішення конфлікту. Залученість великої кількості сторін, кожна з яких відстоює власні інтереси, ядерний потенціал та створення суперечності між економічними інтересами та напруженістю від нагромадження озброєння обґрунтовує звернення до комбінованої стратегії зі збільшенням ролі «м'якої сили». Стратегія «м'якої сили» зосереджена, на противагу «жорсткій силі», на цілях середовища, зокрема на формуванні сприятливого середовища для досягнення об'єднання, через свою дифузність. Її вплив є розсіяним та не націлений на короточасні зміни, що зберігає можливість балансувати поміж інтересами усіх акторів міжкорейського питання, не створюючи додаткового фактора напруги. Південнокорейський уряд надає все більше уваги застосуванню стратегії «м'якої сили», офіційно закріплюючи її елементи у політиці Республіки Корея, через що особливо актуальною є її роль у міжкорейському конфлікті.

Новизною роботи є комплексний огляд впливу «м'якої сили» Республіки Корея на міжкорейські відносини. У працях вчених ця тема розглядається частково, зосереджуючись на впливі «м'якої сили» на свідомість північнокорейського суспільства як не статичного актора, внаслідок чого мають відбутись зміни всередині режиму.

Об'єкт дослідження – «м'яка сила» Республіки Корея.

Предмет дослідження – особливості та роль «м'якої сили» Республіки Корея у міжкорейських відносинах.

Мета роботи – визначити особливості та роль «м'якої сили» Республіки Корея у міжкорейських відносинах.

Для досягнення мети були поставлені наступні завдання:

- Концептуалізувати поняття «м'якої сили»;

- виокремити передумови становлення «м'якої сили» Республіки Корея;
- охарактеризувати особливості та еволюцію «м'якої сили» Республіки Корея;
- систематизувати розвиток політичних відносин між Республікою Корея та КНДР;
- виявити роль «м'якої сили» у міжкорейському конфлікті.

Джерельну базу роботи складають нормативні документи: Спільне комюніке Південь-Північ 1972 року, 112 (II) Резолюція ООН, Спільна декларація про денуклеаризацію Корейського півострова 1992 року, телеграми: телеграма стосовно інциденту у Пханмунджомі, таємна телеграма з Нью-Йорку до Бухаресту, промова Дж. Буша щодо «осі зла» інтерв'ю Юн Сок Йоля для CNN, дані з сайту Міністерства Об'єднання Республіки Корея, світові рейтинги, матеріали з YouTube.

Задля загальної характеристики стану наукової розробки теми література буде систематизована у три блоки. Перший стосується концептуалізації поняття «м'якої сили» та має високий рівень розробки. Академічне становлення концепту відбувалось з робіт Г. Моргентау та Е. Карра, але основною роботою є праця Дж. Ная, який вперше вів поняття «м'якої сили». Подальша розробка концепту здебільшого знаходилась у рамках заданих концептом Дж. Ная, зокрема прикладами є праці Дж. Со, О. Вувінга, Дж. Лі. Однак, принципово новим напрямком академічної розробки концепції «м'якої сили» є «Chindian soft power», яка зробила переакцентування класичних рамок. У цьому напрямі концепту «м'якої сили» одними з основних робіт є праці І. Фан та С. Кім, які вносять переорієнтування у каналах «м'якої сили», загалом зміщуючи розгляд до конструктивістської парадигми. Окрема увага приділяється працям К. Уокера, який розглядає питання здатності авторитарних режимів послуговуватись «м'якою силою» та вводить поняття «гострої сили». Також суміжним до концептуалізації поняття «м'якої сили» є розгляд співвідношення між поняттями

національного бренду та публічної дипломатії як її каналів. Думки щодо яких представлено у роботах С. Анхольта, Г. Сзонді, П. ван Хама та М. Леонарда.

До другого блоку відноситься література, яка стосується безпосередньо становлення та еволюції «м'якої сили» Республіки Корея. Її стан є задовільним, оскільки недоліком є рідкість розгляду «м'якої сили» як комплексного поняття, окрім того, до розробки цієї теми не входить осмислення історичного розвитку Кореї, як передумови закладених тенденцій формування стратегії «м'якої сили». Розгляд економічної та політичної модернізації Республіки Корея представлений у роботах наступних вчених: Ч. Чанга, С. Рю, Я. Лью, Д. Шина, Х. Їм, С. Лі. Уявлення щодо «м'якої сили» Республіки Корея та її еволюцію дають праці К. Чан, М. Кім, Х. Їм, М. Пак, І. Ватсона, Г. Гангарія та Р. Канозія, Т. Кіма та Д. Джина, М. Нуршазані, Ф. Разак, Б. Кіма, Д. Шим, С. Лі, Дж. Джо, С. Епштейна, Є. Картана, М. Тутуджу, Ю. Кім, С. Кім, Ч. О, Я. Че, В. Рю, К. Айхана, А. Елберс та Л. Вудхем.

Третій блок літератури стосується впливу «м'якої сили» на міжкорейські відносини. Стан розробки цієї тематики є не дуже високим, оскільки вчені зосереджуються на дослідженні впливу «м'якої сили» на північнокорейське населення у контексті індивідуальних змін, що можуть змінити структуру суспільства, відкидаючи інші рівні впливу. До того ж, розробка цієї тематики ускладнюється закритістю Північної Кореї, через що основним джерелом інформації є розповіді північнокорейських перебіжчиків. Розгляд динаміки міжкорейських взаємовідносин є у роботах: Р. Крішнана, Ч. Армстронга, Ю. Лі, Б. Джонке, С. Курбанова, Г. Лі, К. Чана, І. Янга, В. Ча, Я. Пака, Р. Че, Д. Обердорфера, Р. Карліна, Ч. Чой, Х. Ю, С. Снайдера, А. Фіорі, І. Кіма, Л. Річардсон. Представлення впливу «м'якої сили» для визначення її ролі у міжкорейському конфлікті є у працях: С. Лі, М. Кім, Дж. Аріфін, Х. Бакар, Н. Юсоф, К. Вана, С. Юн, Д. Тюдора,

Дж. Пірсона, Ю. Чой, Й. Тхе, О. Мансурова, Т. Лім, С. Кіма, М. Лі, Р. Блейкера.

Методологічні засади дослідження. У роботі за основу було покладено конструктивістську парадигму. Основою для роботи з поняттям «м'якої сили» слугує концепт запропонований І. Фан та розширений суміжним підходом С. Кіма. З огляду на значну увагу поняттю «національного бренду» у контексті застосування «м'якої сили» його розуміння базується на концепті С. Анхольта як конкурентної ідентичності. Також використовується теорія ідентичностей запропонована А. Макінтайром як морального образу, де він розглядає ідентичність як характер, який формують три чинники (нарративність, історичність, соціальність). У роботі було використано історичний, порівняльний та системний методи, дескриптивний аналіз, метод класифікації, аналіз візуальних джерел.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, що включають до себе шість підрозділів, висновків та списку використаної літератури. Обсяг роботи – 122 сторінки.

РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПОНЯТТЯ «М'ЯКОЇ СИЛИ»

1.1. Концепт «м'якої сили» Дж. Ная.

Поняття «м'якої сили» вперше було вжите Дж. Наєм у роботі «Bound to lead: the changing nature of American power» у 1990 році. Автор описує поняття як вимір, у якому: «здатність встановлювати переваги, як правило, пов'язується з нематеріальними ресурсами влади, такими як культура, ідеологія, інститути».¹ Водночас з поняттям «м'якої сили» Дж. Най виокремлює поняття «жорсткої сили», яка асоціюється з матеріальними ресурсами, та до якої належать військова та економічна сила.²

Диференціація є слабо структурованою, бо в основу розуміння «м'якої сили» закладено і поведінкову, і ресурсну концепцію: відповідно до опису першочерговою є прив'язка поняття до використання нематеріальних ресурсів, але відповідно до шкали розмежування командної та кооптивної сили, головним маркером є здатність до привабливості. Через що Дж. Най сам визнає диференціацію неідеальною.³ Надалі у своїх роботах Дж. Най намагатиметься розв'язати проблему двоїсті, надаючи пріоритет поведінковому підходу до концепції «м'якої сили».

Аналізуючи сучасні зміни у політиці, Дж. Най робить висновок про зміну природи сил та формування нової тенденції до зростання ролі «м'якої сили».⁴ Тенденція є загальноновизнаною серед науковців, критиці підлягає новизна концепту «м'якої сили». Головним аргументом некоректності твердження, що теорія «м'якої сили» Дж. Ная є новим поняттям в теорії міжнародних відносин, є звернення до ідей робіт А. Грамші, П. Бурдьє та М. Фуко. На думку Н. Ємельянової, усі перелічені концепти мають суміжність між собою, зупиняючись на соціально-політичних трансформаціях та сфері

¹ Nye J. Bound to lead: the changing nature of American power / J. Nye. – New York: Basic Books, 1990. – P. 40

² Ibid. – P. 40

³ Ibid. – P. 220

⁴ Ibid. – P. 192

комунікативного, проте концепт Дж. Ная зміщує акцент до системи міжнародних відносин.⁵ Однак, становлення та практика концептів схожих за природою на «м'яку силу» відбувалась значно раніше. Дж. Най зазначає, що він не винаходив «м'яку силу», бо влада стара як історія людства.⁶

Джерела концепту «м'якої сили» беруть початок у філософській доктрині конфуціанства, ще за часів Стародавнього Китаю. І. Со пише, що ідея важливості «м'якої сили» в міжнародній політиці та війні наявна у східній конфуціанській традиції.⁷ У конфуціанстві центральними поняттями є гуманність та добродієвість, спираючись на які має здійснюватися влада, мають будуватись й регулюватись усі взаємовідносини. У першій главі розділу книги Лунь Юй написано: «якщо він [імператор] завойовує серця людей через чесноту в управлінні країною, усі люди під світом стануть на своє місце і підкоряться ...».⁸ Ідеї Конфуція надалі розвиває Мен Цзи, який приділяє велику увагу впливу конфуціанства на вимір міжнародних відносин, обґрунтувавши ідею впливу моральної сили на захист країни.⁹ Ідеї конфуціанства, крім того, лягли в основу данницької системи, яка виникла в період правління династії Чжоу, та функціонування якої вбачалось як підтвердження моральної сили імператора.¹⁰

Конфуціанська філософська доктрина містить ідею важливості нефізичних засобів впливу, поряд з фізичними, що, на перший погляд, має схожу ідею із запропонованою концепцією Дж. Ная, але існує ряд суттєвих відмінностей. Концепція «м'якої сили» базується на здатності приваблювати інших акторів, та вибудовувати двосторонню комунікацію, задля ефективного протікання

⁵ Емельянова Н. «Мягкая сила» как концепт: критический анализ / Н. Емельянова // Международная аналитика. – 2018. – С. 13

⁶ Nye J. Soft power: the evolution of a concept / J. Nye // Journal of Political Power. – 2021. – P. 1

⁷ 서이종. 미래 전장환경에서 소프트파워 (Soft Power) 의 역할 및 기능 / 서이종 // 한국사회과학 통권. – 2007. – 제 29 권. – P. 65

⁸ Цит. за: 서이종. 미래 전장환경에서 소프트파워 (Soft Power) 의 역할 및 기능 / 서이종 // 한국사회과학 통권. – 2007. – 제 29 권. – P. 65

⁹ 서이종. 미래 전장환경에서 소프트파워 (Soft Power) 의 역할 및 기능. – P. 65-66

¹⁰ Титаренко М. Духовная культура Китая. Том 4. Историческая мысль. Политическая и правовая культура. / Гл. ред. М. Титаренко. – М.: Восточная литература, 2009. – С. 163

процесу когнітивного засвоєння реципієнтами. Конфуціанська доктрина не вбачає за необхідне двосторонню комунікацію. У запропонованому світосприйнятті є обґрунтування моральної зверхності: через посередника «Неба», імператора, на землю сходила «всеблага де», яку він мав розповсюджувати не тільки на Китай, але й на варварів.¹¹ Джерело легітимації ієрархічного підкорення варварів Китаю є трансцендентним. Конфуціанство, пропонуючи нове світопрочитання, замінює собою усі ресурси та інститути легітимації влади. Тож, попри суміжність ідеї моральної сили, як рівної до фізичної, існують відмінності у представленні її джерел.

Джерела концепту «м'якої сили» як академічного у теорії міжнародних відносин мають витоки з кінця першої третини ХХ століття, та пов'язані з переосмисленням поняття «влади» з позицій підкорення та примусу. Однією з перших робіт пов'язаних з відокремленням влади, яка асоціюється з примусом, та влади, яка асоціюється з цінностями, була «La notion du politique» Г. Морґентау в 1933 році, яка у 2012 році була опублікована англійською під назвою «The concept of the political».

Г. Морґентау – представник реалістичної теорії міжнародних відносин, однак його розуміння поняття «сили» виходить з концепції постійної інтелектуальності.¹² Х. Бер та Р. Фелікс у вступі до роботи тлумачать розподіл влади у Г. Морґентау на «pouvoir» та «puissance», як розподіл на емпіричну та нормативну: перший тип влади засновується на відносинах примусу та підкорення, а другий сприймається як здатність до створення цінностей.¹³ У роботі Г. Морґентау розглядає puissance як форму влади, яка має бути визначальним фактором у політиці, ставлячи її у протилежність до pouvoir.¹⁴ За поглядами Х. Бер та Р. Фелікс у Г. Морґентау є два розуміння влади, які

¹¹ Титаренко М. Указ. соч. – С. 161

¹² Morgenthau H. The concept of the political. / H. Morgenthau, H. Behr, R. Felix. – New York, 2012. – P. 47

¹³ Ibid. – P. 47-48

¹⁴ Ibid. – P. 57

мають різні прояви¹⁵, хоча є погляди стосовно єдиного тлумачення влади в реалізмі у роботі Г. Моргентгау.¹⁶

У 1939 році була опублікована перша редакція «The twenty years' crisis: 1919–1939: an introduction to the study of international relations» Е. Карра, яка представляє найбільш наближений концепт до «м'якої сили». В основі роботи покладено розуміння, що політична система заснована на координації моралі та влади.¹⁷ Політична влада у міжнародному вимірі поділяється на три категорії: військова, економічна та влада над думками, але на практиці вони не є ізольовані одне від одного та за своєю суттю влада є неподільною.¹⁸ У роботі Е. Карра, як і в концепті Дж. Ная, присутня проблема структурованості, яка витікає з неподільної природи влади, через що кожна з категорій так чи інакше взаємопов'язана з іншими, та не використовується ізольовано. Запропоновані типи категоризації є ідеальними, чітке розмежування яких на практиці не є настільки ж вдалим.

Концепції влади над думками та «м'якої сили» є близькими: обидві вбачають владу як нематеріальний прояв, який не вимірюється у кількісному відношенні ресурсів, а вбачає у цьому лише потенціал для сили. За словами Е. Карра: «людська сила не вимірюється підрахунком голів».¹⁹ Відмінність між концепціями полягає у теоретичній рамці з якої виходять автори: Е. Карр представник класичного реалізму, а Дж. Най неолібералізму. Дж. Най згадує концепцію Е. Карра, вважаючи їх схожими, а деякі вчені як Ю. Хонг, А. Раймжанова вбачають, що з праці Е. Карра відстежується коріння «м'якої сили». Е. Карр у роботі робить акцент на військовій силі, що А. Раймжанова відзначає як сприйняття її як найважливішої форми влади в міжнародній

¹⁵ Morgenthau H. Op. cit. – P. 65

¹⁶ Кучеренко С. Власть и насилие в реализме Ганса Моргентгау / С. Кучеренко // Социологическое обозрение. – 2019. – С. 322

¹⁷ Carr E. The twenty years' crisis, 1919-1939: an introduction to the study of international relations / E. Carr. – London: Macmillan & Co. Ltd, 1946. – P. 97

¹⁸ Ibid. – P. 108

¹⁹ Ibid. – P. 132

політиці, через одночасне визначення її засобом і самоціллю.²⁰ Дж. Най відходить від такого розуміння природи сили, що стає основною відмінністю їх підходів.

Розбіжності присутні також в інструментальній площині. Е. Карр представляє як основний інструмент влади над думками пропаганду, до якої як механізми належать радіо, кіно тощо. Упередження стосовно терміну «пропаганда» Е. Карр пояснює її стигматизацією з боку ліберального підходу, ним ставиться питання: «... чи має свобода думок для великих мас людей якесь значення, крім підпорядкування впливу незліченних форм пропаганди, що спрямовується ... корисливими інтересами».²¹ Дж. Най розглядає пропаганду, як ту, що не викликає довіри, тому часто не приваблює.²² Відсутність привабливості базується на неможливості добровільного та свідомого вибору, через що на шкалі між командною та кооптивною силами пропаганда відтіняє жорстку поведінку примусу.

У роботі «Bound to lead: the changing nature of American power» Дж. Най вперше наводить поняття «м'якої сили», але не приділяє значної уваги науковому обґрунтуванню концепції, через що відбувається суттєве спрощення – «м'яка сила» США зводиться до кока-коли, МакДональдз та джинсів. Продовження академічного становлення концепції «м'якої сили» Дж. Ная відбувається у його роботі «Soft power: the means to success in world politics» 2004 року. Дж. Най базує її на продовженні розуміння влади як здатності впливати на поведінку інших для досягнення бажаних результатів.²³

Природа влади завжди є контекстуальною, порядок у світовій політиці став схожим на «тривимірну шахову гру»²⁴, тому треба обирати який тип влади залучити залежно від ситуації. Дж. Най розмежовує владу на дві форми, які є незалежними одна від одної: «жорстку» та «м'яку». Диференціація

²⁰ Raimzhanova A. Power in IR: hard, soft and smart / A. Raimzhanova // Institute for Cultural Diplomacy and the University of Bucharest. – 2015. – P. 3

²¹ Carr E. Op. cit. – P. 135

²² Nye J. Soft power: the evolution of a concept. – P. 10-11

²³ Nye J. Soft power: the means to success in world politics / J. Nye. - New York: Public Affairs, 2004. – P. 2

²⁴ Ibid. – P. 4

відбувається ще всередині «жорсткої сили» набуваючи двох типів: військової та економічної сили.

Таблиця 1.1. «Три типи сили»²⁵

	Поведінка	Первинні валюти	Урядова політика
Військова сила	Примус Стимування Захист	Погроза Сила	Примусова дипломатія Війна Союз
Економічна сила	Спонування Примус	Платежі Санкції	Допомога Хабарі Санкції
М'яка сила	Привабливість Встановлення порядку денного	Цінності Культура Політичні інститути	Публічна дипломатія Двостороння та багатостороння дипломатія

Акумуляція типу сили залежить від двох чинників: ступеню поведінки та залучення певних ресурсів. Таким чином, термінологічне визначення поняття «м'якої сили» залишається схожим до запропонованого у 1990 році: «здатність встановлювати переваги, як правило, пов'язується з нематеріальними ресурсами влади, такими як приваблива особистість, культура, політичні цінності та інститути, а також політика, яка вважається законною або має моральний авторитет».²⁶ Зміни формулювання пов'язані зі зміщенням акцентів у площині ресурсів до трьох опор: культури, політичних цінностей та зовнішньої політики. У таблиці та визначенні наведені різні «валюти» «м'якої сили», що свідчить про структуральну слабкість концепту.

Поняття «м'якої сили» визначається з полісемічного обґрунтування, тому є необхідність пріоритетного розмежування застосованих підходів. За основу концепції покладено поведінковий підхід, відповідно до якого «м'яка сила» пов'язується із категорією привабливості, ресурсний компонент є похідним. Потреба у привабливості створює дві умови, для сегментованого виокремлення нематеріальних ресурсів як ресурсів «м'якої сили». По-перше, головною характеристикою «м'якої сили» є необхідність її когнітивного

²⁵ Nye J. Soft power: the means to success in world politics. – P. 31

²⁶ Ibid. – P. 6

засвоєння реципієнтами, через що основною одиницею комунікативного процесу передачі стає думка. Наприклад, в об'єктивній реальності може бути констатовано висхідну економічну спроможність Японії, проте факт не є привабливим сам по собі: відбувається його трансформація в думку про економічне зростання, яка шляхом афективно-когнітивного процесу оцінювання може бути віднесена до категорії привабливості.

Друга умова пов'язана з нативною природою «м'якої сили». Дж. Най зазначає, якщо «м'яка сила» використовується у якості цілеспрямованого тиску, як у випадку маніпулювання чи пропаганди, то замість сприйняття викликає відразу.²⁷ Окрім того, цьому сприяє особливість побудови комунікаційного каналу. Одностороння комунікація сприяє тому, що уряд держави-реципієнта має більше важелів впливу, зокрема у сфері інтерпретації поданої інформації, через що важливим є побудова двостороннього комунікаційного каналу, за функціонування якого є забезпечення зворотного зв'язку. Звернення до ресурсного підходу не є ототожненням ресурсів з показником «м'якої сили». З огляду на необхідність трансформації ресурсної величини у величину сили, пріоритету набуває привабливість, яка у концепції Дж. Ная виступає одночасно як умова та результат соціальної інтеракції.²⁸

Ресурси «м'якої сили», на відміну від неї самої, не мають політичного капіталу, завдяки якому відбувається вплив на інших акторів. Політичний капітал «м'якої сили», на противагу політичному капіталу «жорсткої сили», не націлений на негайний обмін.²⁹ «М'яка сила» має вплив, коли мова йде про цілі середовища, такі, що націлені на досягнення ширшого ефекту, як от формування середовища сприятливого для демократії.³⁰ Головною причиною розсіяного впливу «м'якої сили» є повільність та дифузність її ресурсів.³¹ «М'яка сила» є розпорошеною, та нерідко знаходиться поза урядовим

²⁷ Nye J. Soft power: the evolution of a concept. – P. 8

²⁸ Емельянова Н. Указ. соч. – С. 10

²⁹ Nye J. Soft power: the means to success in world politics. – P. 16

³⁰ Ibid. – P. 16-17

³¹ Ibid. – P. 100

контролем. Велика кількість приватних акторів, які мають змогу впливати на формування «м'якої сили» та залежність від сприйняття сили реципієнтами обмежують рівень безпосереднього впливу.

В умовах постмодерну наявний скептицизм громадськості відносно влади, через що залучення до співпраці приватних акторів збільшує рівень політичного впливу завдяки збільшенню рівня громадянської довіри. Дж. Най постановив, що в інформаційному часі політика про те, чия історія переможе.³² Зростання ролі «м'якої сили» не виключає застосування «жорсткої сили», яка націлена на цілі володіння. «Жорстка» та «м'яка сили» є незалежними одна від одної й можуть підсилювати, або заважати одна одній; їх гармонійне поєднання породжує «розумну силу», до якої й варто прагнути країнам.³³

Концепція «м'якої сили» розроблена Дж. Наєм піддається критиці з багатьох аспектів: слабкої структурованості, відсутності наукової новизни, дескриптивного характеру, здатності щодо вимірювання величини «м'якої сили». Частина з цього спростовується у роботі, зокрема концепт «м'якої сили» має наукову новизну, що спирається на теоретичну рамку, у межах якої автор розглядає міжнародні відносини. Запропоноване розмежування влади як двоїстого поняття має місце в академічній розробці, проте цілісної концепції «м'якої сили» до роботи Дж. Ная у площині міжнародних відносин представлено не було. Слабка структурованість пояснюється нагромадженням підходів до виокремлення поняття, через що необхідно встановлювати їх пріоритетність. Розмежування підходів на основний та похідний дозволяє чіткіше виокремлювати різницю між «жорсткою» та «м'якою силами». Суттєвою структуральною проблемою концепту залишається відсутність механізмів конвертування ресурсів «м'якої сили» у безпосередньо «м'яку силу». Разом з цим критика стосовно дескриптивного характеру концепту та складність його вимірювання залишаються наріжним каменем концепту запропонованого Дж. Наєм.

³² Nye J. Soft power: the means to success in world politics. – P. 106

³³ Ibid. – P. xiii

1.2. Подальша академічна розробка концепту «м'якої сили».

Концепт «м'якої сили» критикується у якості аналітичного інструменту, проте є часто застосованим у політичній практиці, через що академічна розробка концепту продовжується. І. Со, працюючи у рамках запропонованих концепцією Дж. Ная, видозмінює базові ресурси «м'якої сили». Єднальним елементом залишається культурна сила, яка визнається обома науковцями, проте інші два елементи І. Со представляє як символічну та організаційні сили.³⁴

Символічна сила представлена через ресурси, як почуття та образи, що мають переконати іншу сторону відповідати їх цілям.³⁵ І. Со визначає символічну силу як основний елемент «м'якої сили», який має змогу виступати у якості моралі, привносячи легітимність.³⁶ Символічна сила виступає своєрідним аналогом зовнішньої політики у концепції «м'якої сили» Дж. Ная: саме зовнішня політика відповідає за моральний авторитет та надання легітимності, окрім того, дії зовнішньої політики можемо розглядати як такі, що передають певні символи. Їх розмежування є складним з огляду на зведення символічної сили виключно до легітимної функції у роботі І. Со.

Елемент культурної сили повторює базис запропонований Дж. Наєм, однак у третій складовій І. Со представляє суттєві відмінності у розумінні концепту. Організаційна сила виражається через силу людей, через силу організацій.³⁷ Організація у концепті І. Со пов'язує «м'яку силу» з реальним фізичним втіленням. Підхід є доволі неординарним з огляду на змішування характеристик «м'якої» та «жорсткої сили», та фактичного інтегрування матеріальних ресурсів.

³⁴ 서이중. 미래 전장환경에서 소프트파워 (Soft Power) 의 역할 및 기능. – P. 67-68

³⁵ Ibid. – P. 67

³⁶ Ibid. – P. 67

³⁷ Ibid. – P. 68

Зрушення у розробці концепту робить О. Вувінг, намагаючись вирішити дилему концепції влади у контексті ресурсів. Влада реалізується при використанні ресурсу, але в той самий час не тотожна йому, через що він пропонує розмежовувати поняття «ресурсу влади» та «валюти влади».³⁸ У визначені «м'якої сили» О. Вувінг продовжує традиційне розуміння концепту, привносячи в нього «прийняття», тобто мова не йде про перейняття іншими ваших бажань та слідування за ними, а надає нову ціль закріплення власних позицій. Багато питань у концепції стосуються категорії привабливості. О. Вувінг вважає, що існують валюти влади, які породжують потяг: краса, блиск та доброзичливість.³⁹

Таблиця 1.2.

Валюта	Прояв	Результат	Інструмент
Доброзичливість	Від не завдання шкоди до активної підтримки	Вдячність/співчуття	Заохочення до співпраці
Блиск	Спроможність/успіх у чомусь	Повага/страх	Наслідування
Краса	Резонанс, який зближає акторів (ідеали, цінності)	Відчуття спільної ідентифікації	Натхнення на новий ідеал (чий представником ви є)

Джерело: власна розробка на основі Vuving A. How soft power works. – P. 1-20.

Таблиця 1.2. унаочнює концепцію, яку запропонував О. Вувінг, де кожна з валют сили відповідає за певну сферу взаємодії та породжує певний тип поведінки у відповідь. На думку О. Вувінга, валюта влади – «це властивість, яка викликає владу»⁴⁰, і яка потребує каналів їх передачі до реципієнтів. О. Вувінг вважає, що культурну силу часто помилково ототожнюють з «м'якою силою», через що він виносить її зі складової «м'якої сили», зводячи до ретранслятора створених міфів, які разом з дипломатією та зовнішньою політикою є каналами «м'якої сили».⁴¹

³⁸ Vuving A. How soft power works / A. Vuving // SSRN electronic Journal – 2009. – P. 5

³⁹ Ibid. – P. 8

⁴⁰ Ibid. – P. 5

⁴¹ Ibid. – P. 13-16

Наукове переосмислення концепту «м'якої сили», особливо у сфері ресурсів, зробив Дж. Лі. Його поняття «м'якої сили» як: «сили конструювати уподобання та образи себе за допомогою ідейних та символічних ресурсів, які призводять до змін у поведінці інших»⁴², є відображенням концептуального підходу, який виходить з ресурсного підходу.

Принципова відмінність від концепту Дж. Ная полягає в усуненні ступеня поведінки як характеристики «м'якої сили». Таким чином, сила, яка спирається на нематеріальні символічні ресурси, буде «м'якою», й може розташуватись будь-де на шкалі між кооптивним та примусовим проявом сили. Обґрунтування концепту «м'якої сили» виключно на теорії ресурсної влади мало позбавити концепт від структуральної погрішності, проте Дж. Лі у подальшій розробці концепту повертається до розгляду категорій привабливості (притягнення) та примусу.

Дж. Лі розмежовує ресурси «м'якої сили» та безпосередню величину сили. Відповідно до концепту, конвертування відбувається внаслідок спрямування «м'яких» ресурсів на вплив, через що «м'яка сила» розподіляється на п'ять категорій відповідно до визначених цілей наступним чином: 1) для покращення зовнішнього середовища безпеки; 2) для мобілізації підтримки з боку інших країн; 3) для маніпулювання способом мислення; 4) для підтримки єдності спільноти; 5) для збільшення рівня схвалення.⁴³

Цілі у концепції Дж. Лі можуть бути як міжнародними, так і внутрішніми, останні представлені у позиціях чотири та п'ять. Критичне зауваження відноситься до того, що держави не ставлять перед собою лише одну ціль й вони можуть заважати одна одній.⁴⁴ Концепт Дж. Лі представляє, що «м'яка сила» застосовується одразу у двох вимірах, через що цілі є перехресними.

⁴² Lee G. The clash of soft powers between China and Japan: synergy and dilemmas at the six-party talks / G. Lee // Asian Perspective. – 2010. – P. 117

⁴³ Lee G. A theory of soft power and Korea's soft power strategy / G. Lee // Korean Journal of Defense Analysis. – 2009. – P. 208

⁴⁴ Vasilevskytè S. Discussing soft power theory after Nye: the case of Geun Lee's theoretical approach / S. Vasilevskytè // Regioninès studijos. – 2013. – No. 7. – P. 152

Ідея підтверджується логікою дворівневої гри Р. Путнама, відповідно до якої на національному рівні групами інтересів чиниться тиск на уряд, аби вони запроваджували сприятливу політику, одночасно з цим на міжнародному рівні уряди намагаються максимізувати здатність задовольнити внутрішній тиск, мінімізувавши потенційні негативні наслідки зовнішніх подій.⁴⁵ Це підтверджує, що будь-які цілі можуть бути суперечливими одна одній, через що використовуючи інструмент максимізації-мінімізації, встановлюється баланс між політичними рішеннями та позиціями одночасно у двох вимірах. Переслідування декількох цілей не завжди ставить суперечність одна одній, важливим є інструментальне співвідношення. Так, перша та четверта категорії спрямовані на покращення середовища безпеки країни шляхом створення мирного образу.⁴⁶

Дж. Лі детально розглядає процес конвертування ресурсів у «м'яку силу», який включає три етапи: 1) застосування «м'яких» ресурсів; 2) когнітивні процеси реципієнтів; 3) виробництво «м'якої сили».⁴⁷ Найважливішим у трансформації ресурсів у величину сили є направленість на вплив, здійснення якого можливо виключно за умови його сприйняття адресатами (реципієнтами). Задля засвоєння реципієнтами впливу «м'якої сили» має відбутись вплив на когнітивні структури. Тому, на думку Дж. Лі, важливо, щоб «м'які» ресурси створювали або нові способи мислення, або привабливість/страх у свідомості реципієнтів.⁴⁸ Нові способи мислення створюють структурно нові рамки, які, попри необхідність більшого часу для засвоєння, діють у довгостроковій перспективі. Створення привабливості/страху направлено на короткострокові зміни, що досягаються у концепції за рахунок впливу на емоційний компонент, рідше шляхом афективно-когнітивного оцінювання.

⁴⁵ Putnam R. Diplomacy and domestic politics: the logic of two-level games / R. Putnam // International Organization. – 1988. – P. 434

⁴⁶ Lee G. The clash of soft powers between China and Japan: synergy and dilemmas at the six-party talks. – P. 122

⁴⁷ Lee G. A theory of soft power and Korea's soft power strategy. – P. 212

⁴⁸ Ibid. – P. 212

Спрямування «м'яких» ресурсів на створення страху є частиною примусу, в той час спрямування на привабливість – кооптивної сили, проте їх розподіл не є однозначним з огляду на фільтри, які видозмінюють символізм ресурсів для кожної групи реципієнтів. Дж. Най виокремлював ці фільтри як культурні, через які проходить увесь масив інформації.⁴⁹ Тому, «м'яка сила» є залежною від інтерпретаційних рамок реципієнтів. Спрямування на створення привабливості може перетворюватись на категорію примусу в сприйнятті іншими. Засвоєння нових способів мислення є більш ефективним, зважаючи на початкове усунення полісемічності сенсу повідомлення, що транслюється. Одержувач набуває тенденцію постійно відчувати, думати й через це поводитися подібними шаблонами.⁵⁰

Унаочнюючи та підводячи підсумок процесів диверсифікації ресурсів «м'якої сили», Дж. Лі наводить наступну діаграму.

(1) Application of soft resources => Fear => Coercive power (or resistance)
(2) Application of soft resources => Attractiveness, Safety, Comfort, Respect => Co-optive power
(3) Application of soft resources (theories, interpretative frameworks) => New ways of thinking and calculating => Co-optive power
(4) Socialization of the co-optive power in the recipients => Long term soft power in the form of “social habits”

Рис. 1.1.⁵¹

С. Васілевскайт, аналізуючи роботи Дж. Лі, зазначає, що концептуальна структура не здається універсальною з огляду на зосередженість автора виключно на країнах Східної Азії.⁵² Питання універсалізму є доволі амбівалентним. Оформлення концепту як академічного потребує певного рівня універсалізму у підході, проте на практиці, як зауважує К. Явузаслан, «м'яка сила» може відрізнитися для кожної країни.⁵³ Рішенням є те, що

⁴⁹ Nye J. Soft power: the means to success in world politics. – P. 111

⁵⁰ Lee G. A theory of soft power and Korea's soft power strategy. – P. 213

⁵¹ Ibid. – P. 213

⁵² Vasilevskytė S. Op. cit. – P. 155

⁵³ Yavuzaslan K. Soft power concept and soft power indexes / K. Yavuzaslan, M. Cetin // Business Challenges in the Changing Economic Landscape. – 2016. – P. 400

концептуальна рамка створює певні глобальні тенденції, що розповсюджуються на значно більший простір, аніж одна держава.

Концепт Дж. Ная критикується з огляду на американізовану рамку, але його потенціал не обмежується виключно США. Концептуальна рамка породила напрям, якому слідують країни Західної Європи. І. Фан зазначає: «Існує одна точка зору, що лише Захід або країни з демократичними інститутами можуть створити «м'яку силу».⁵⁴ Це бачення пов'язано з ототожненням другого компоненту «м'якої сили» (політичних цінностей) з цінностями ліберальної демократії, відповідно через що країни, які не володіють даним ресурсом мають нижчий потенціал. Різний рівень ресурсного потенціалу, проте не виключає можливості держави мати та використовувати «м'яку силу».

Принципово новим напрямком академічної розробки концепції «м'якої сили» є її відхід від американізованої рамки пов'язаний з явищем піднесення решти («the rise of rest»). Як зазначає Ф. Закарія у військово-політичному вимірі залишається світ єдиної наддержави, але в усіх інших розподіл влади змінюється, віддаляючись від американського домінування.⁵⁵ Піднесення решти відбувається за рахунок суттєвих темпів економічного зростання усього світу, особливо помітних в Азії.⁵⁶ Крім того, зміщується вплив на глобальні медіапотоки, які є центральними в ініціативах «м'якої сили», на користь «решти»: відбувається структурне розширення регіональних медіа, та їх перехід до міжнародного мовлення, гарним прикладом чого є зростання частки Al Jazeera у світових ЗМІ.⁵⁷

Тож, витіснення американського домінування відбувається однаково інтенсивно з декількох вимірів одночасно. Мова йде не тільки про зміну ролі США, це стосується і питання кризи неоліберальної моделі, Дж. Гуді пише, що західне панування в деяких аспектах культури все ще зберігається, однак

⁵⁴ Fan Y. Soft power: power of attraction or confusion? / Y. Fan // Place Branding and Public Diplomacy. – 2008. – Vol. 4, No. 2. – P. 153

⁵⁵ Zakaria F. The post-American world / F. Zakaria. – New York; London: W. W. Norton & Company, 2008. – P. 5

⁵⁶ Ibid. – P. 3.

⁵⁷ Thussu D. De-Americanizing soft power discourse? / D. Thussu // CPD Perspectives on Public Diplomacy. – 2014. – No. 2. – P. 10-12

глобалізація більше не пов'язується виключно з процесом вестернізації.⁵⁸ На думку Д. Тусу, криза неоліберальної моделі західного капіталізму збігається зі зростанням Китаю та Індії.⁵⁹ Дж. Рамеш вводить термін «Chindia», який вживається на позначення Китаю та Індії разом, як сили, що зростає та має потенціал до зміни впливу.⁶⁰

«Chindia» виникла базуючись на ідеї економічного зростання, але протягом часу її почали використовувати на позначення «м'якої сили» з іншими акцентами. Н. Ємельянова наголошує, що «Chindian soft power» характеризується яскравою культуроцентричністю, на противагу зменшенню політичного аспекту, найважливішим наголосом цього напряму є універсалізація позитивного сприйняття держави, а не досягнення універсалізму власних політичних цінностей.⁶¹

Концепція «Chindian soft power», хоча представляється як сукупне накопичення тенденцій притаманних найбільшим цивілізаціям Сходу (Китаю та Індії) пов'язана, в першу чергу, з китайським розумінням концепту. Суміжність ідей концепту «м'якої сили» та конфуціанства створила сприятливі умови задля подальшої наукової розбудови концепції китайськими вченими. О. Ломанов вважає, що через міжкультурний резонанс ідеї Дж. Ная викликали більший інтерес у Китаї, аніж у західних країнах.⁶²

Базовою відмінністю китайського розуміння «м'якої сили» є її широта: тобто, «м'яка сила» зачіпає менші об'єкти впливу, що пов'язано зі збільшенням широти прообразу «м'якої сили» у конфуціанській філософській доктрині Китаю. Різні параметри меж, попри те, не знищують основного

⁵⁸ Goody J. The Eurasian miracle / J. Goody. – Cambridge: Polity Press, 2010. – P. 125

⁵⁹ Thussu D. Op. cit. – P. 17

⁶⁰ Ramesh J. Making sense of Chindia: reflections on China and India / J. Ramesh. – New Delhi: India Research Press, 2005. – 146 p

⁶¹ Емельянова Н. Указ. соч. – С. 16

⁶² Ломанов А. Роль культурного наследия в формировании облика Китая за рубежом / А. Ломанов // Культурное наследие в современной политической и социальной практике стран дальнего Востока и Юго-Восточной Азии: сборник статей. – СПб: РХГА, 2011. – С. 76

розуміння як джерел «м'якої сили» культури, внутрішніх інститутів та цінностей, змісту та стилю зовнішньої політики.⁶³

Підходи до розуміння концепту «м'якої сили» є доволі варіативними, серед яких виокремлюється два основних: політичний та культурний. Найбільшу популярність та поширення з яких набув останній.⁶⁴ Акценти притаманні китайському розумінню «м'якої сили»: культуроцентричність, звернення до традиційної культури, відсутність ставки на цінності ліберальної демократії, на протигагу зростаючому наголосу на привабливості моделі економічного розвитку⁶⁵ – загалом заклали основу для тенденційного розвитку не тільки китайської «м'якої сили», а й лягли в основу «Chindian soft power», що радше відображає тенденцію до розуміння «м'якої сили» більшості країн Далекосхідного регіону.

Збільшення акцентування у «м'якій силі» на культурну складову, притаманне китайському розумінню, обумовило новий напрям переосмислення концепту запропонованого Дж. Наєм. І. Фан звертає увагу, що детальніше проаналізувавши концепт залишиться лише один компонент «м'якої сили» – культурна сила: цінності та інститути, які Дж. Най виділяє у якості окремого компоненту «м'якої сили», І. Фан оцінює як прояви культури суспільства.⁶⁶ Виокремлення лише одного компоненту з тріади Дж. Ная як ресурсу «м'якої сили», не робить його єдиним необхідним ресурсом. Їх ототожнення заперечується: культурна сила є виключно потенціалом, перетворення якого відбувається за умови наявності чотирьох факторів: капіталу, політичної структури, соціального капіталу та соціальної структури.⁶⁷

⁶³ Wang H. The conception of soft power and its policy implications: a comparative study of China and Taiwan / H. Wang, Y. Lu // *Journal of Contemporary China*. – 2008. – Vol. 17, No 56. – P. 431

⁶⁴ Кривохиж С. "Мягкая сила" и публичная дипломатия в теории и внешнеполитической практике Китая / С. Кривохиж. // *Вестник Санкт-Петербургского университета*. – 2012. – Выпуск 3, серия 13. – С. 106

⁶⁵ Wang H. *Op. cit.* – P. 431

⁶⁶ Fan Y. Soft power: power of attraction or confusion? – P. 150

⁶⁷ *Ibid.* – P. 151

Площина розгляду зміщується до «жорсткої сили», яка є необхідною для конвертування ресурсів у силу. Залучення ресурсів «жорсткої сили» для виробництва «м'якої» пов'язано із баченням «м'якої сили» не як окремої складової влади, а окремої частини «жорсткої сили». У залежності від контекстуальних рамок є п'ять найбільш поширених поглядів на співвідношення понять «м'якої» та «жорсткої» сили: 1) «м'яка» невіддільна частина «жорсткої»; 2) «м'яка»/тактична частина влади; 3) продовження «жорсткої сили»; 4) вони є пов'язаними, де «м'яка сила» може працювати лише за підтримки «жорсткої сили»; 5) «м'яка сила» не залежна від «жорсткої сили».

І. Фан вбачає «м'яку силу» як м'яку грань «жорсткої сили»⁶⁸, через що концепцію можна віднести, до такої, де «м'яка сила» пов'язана з «жорсткою» й може працювати лише за її підтримки. Зберігається диверсифікація на «м'яку» та «жорстку сили», без їх об'єднання до єдиного поняття. Ресурси «жорсткої сили», відіграють лише конвертаційну роль, створюючи канали розповсюдження «м'якої сили» направленої на широку аудиторію.⁶⁹ На думку І. Фан, позаду чи під «м'якою силою» завжди буде «жорстка»⁷⁰, але це не зменшує ролі безпосередньо «м'якої сили» та її ресурсів, надаючи їм виключно стабільне підґрунтя.

У побудові концепту звертається увага на те, що є підходи, де поруч з категорією привабливості, «м'яка сила» може спиратись на страх, залежно від контексту. Задля її позначення у роботі «Soft power: power of attraction or confusion?» використовується означення «негативна», яке розуміється як прояв або випадання «жорсткої сили».⁷¹ Визначення джерел «м'якої сили», на перший погляд, не є однозначним: з одного боку, не заперечується варіативність проявів «м'якої сили» від примусової до кооптивної сили, з іншого боку залучення ресурсів «жорсткої сили» робить концепт розмитим.

⁶⁸ Fan Y. Soft power: power of attraction or confusion? – P. 155

⁶⁹ Ibid. – P. 155

⁷⁰ Ibid. – P. 155

⁷¹ Ibid. – P. 156

Систематизування підходу І. Фан демонструє, що концепт тяжіє до ресурсного підходу, акцентуючись на силі культури, продукти якої є здебільшого нематеріальними. Вони є безпосереднім джерелом, в той час, коли ресурси «жорсткої сили» формують канал, не маючи прямої взаємодії з джерелом «м'якої сили». Конвертуюча роль відокремлює ресурси «жорсткої сили», продукуючи ефективність виробництва «м'якої сили». У концепті І. Фан не зазначено, що «м'яка сила» не може існувати за умови відсутності підтримки «жорсткої сили», мова йде про неможливість застосування сили. У цьому контексті постає питання визнання, загалом, потенційного впливу у якості сили. Через що теза стосовно позиціювання джерел «м'якої сили» відповідно до їх ресурсної належності є доречною.

Відповідно до підходу критерій привабливості не є домінуючим, але це поняття у концепції розуміється як першочергове перед категорією страху. Питання полягає у часовій та ресурсній площинах. Спирання на страх потребує суттєвого рівня акумуляції ресурсів «жорсткої сили», яких, виходячи з контекстуальних рамок концепції, і так недостатньо. Особливу увагу займає питання розподілу сфер впливу на будь-якому міжнародному рівні, відповідно до якого, можуть бути актори сильніші, через що намагання зіграти на страху спровокує їх до аналогічної чи радикальнішої відповіді. Використання «м'якої сили», що побудована на страху, має більший рівень неконтрольованості, на відміну від тієї, що будується на привабливості. У часовій площині проблема полягає у можливості тривалого підтримування даного типу впливу. На думку М. Лебедевої, у ситуаціях, коли необхідно швидко досягти результату пропаганда та примус є дієвими, проте завжди є проблема наскільки довго можливо їх забезпечувати.⁷²

Національний бренд у концепції І. Фан розглядається як один з найбільш важливих каналів «м'якої сили», на відміну від концепції Дж. Ная, де публічна дипломатія відіграє провідну роль. Вона представляє публічну дипломатію як

⁷² Лебедева М. «Мягкая сила»: понятие и подходы / М. Лебедева // Вестник МГИМО-Университета. – 2017. – Выпуск 3, серия 54. – С. 215

частину національного брендування, у порівнянні з яким національний бренд «забезпечує більш цілеспрямований, культурно неупереджений та більш корисний підхід до створення міжнародного впливу у світі».⁷³

Н. Нікулішин зазначає, що умовно є три тематичні підходи до «м'якої сили», які відповідно орієнтуються на культурну політику, демократичні цінності та публічну дипломатію.⁷⁴ Підхід І. Фан є більш виваженим: кінцевим продуктом національного бренду є створення певного образу конкурентної ідентичності, яка базується на синтезі багатьох сфер, зокрема ціннісно-культурної: демократичні цінності не є окремим елементом, тому їх експортування незалежно від загального ціннісного континууму є неможливим. Публічній дипломатії приділяється менша увага через її включеність у національний бренд, проте з огляду на культуроцентричний підхід панівний у «Chindian soft power», це виправдано.

Схема 1.1

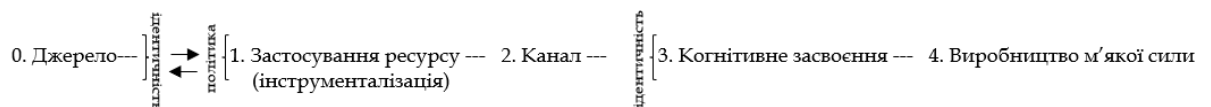

Схема 1.1. відображає спрощений алгоритм процесу виробництва «м'якої сили». Розуміння кожного компоненту варіюється у залежності від контекстуальних рамок, проте структурно вони є достатньо стабільними. Фігурні дужки використанні на позначення не окремих елементів процесу виробництва, а фільтрів, що супроводжують процес вироблення «м'якої сили».

Звернення І. Фан до національного бренду як основного каналу «м'якої сили» підіймає питання ролі ідентичності. Національний бренд не переформатовує чи вибудовує національну ідентичність, навпаки, він полягає

⁷³ Fan Y. Soft power: Power of attraction or confusion? – P. 155

⁷⁴ Нікулішин Н. Основні підходи до розкриття змісту поняття «м'яка сила» у сучасній вітчизняній науці / Н. Нікулішин // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2014. – Випуск 26. – С. 36

у відображенні змін, які в ідентичності відбуваються.⁷⁵ Фактично, процес національного брендування відбувається у погодженні з чинним «Zeitgeist»: це поняття С. Нільсен використовує для позначення існування певних наративів у суспільстві.⁷⁶ Важливим є те, що проєкт виникає не на основі фрагментованих асоціацій, а на базі наративів у суспільстві.⁷⁷

Отже, ідентичність є основою побудови національного бренду. Існує багато підходів до визначення поняття «національного бренду». Так, І. Фан розуміє під ним загальну суму зацікавлених сторін, яка складається з різних комбінацій елементів таких, як: «люди, місце, культура/мова, історія, їжа, мода, відомі обличчя (знаменитості), світові бренди тощо».⁷⁸ Однак, розуміння представлене С. Анхольтом є більш систематизованим та лаконічним, через що саме воно буде покладено у роботі за основу розуміння поняття «національного бренду». Він розглядає національний бренд як конкурентну ідентичність країни, бо підхід конкурентоспроможної ідентичності більше пов'язаний з національною ідентичністю, політикою та економікою конкурентоспроможності, ніж з брендингом.⁷⁹ Побудова конкурентної ідентичності відбувається на основі гексагона, усі частини якого й створюють національний бренд держави.

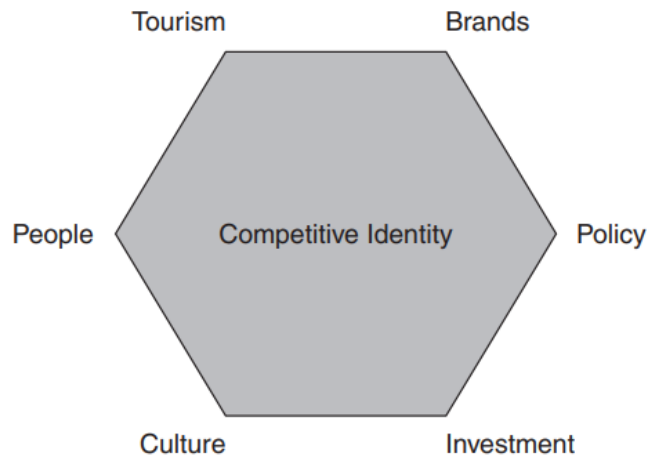
⁷⁵ Fan Y. Branding the nation: towards a better understanding / Y. Fan // Place Branding and Public Diplomacy. – 2010. – Vol. 6, No. 2. – P. 101

⁷⁶ Nielsen S. Op. cit. – P. 3

⁷⁷ Ibid. – P. 15-16

⁷⁸ Fan Y. Branding the nation: towards a better understanding. – P. 99

⁷⁹ Anholt S. Competitive identity: the new brand management for nations, cities and regions. – Palgrave Macmillan, 2007. – P. xi

Рис. 1.2⁸⁰

Окремо варто зосередитись на розумінні поняття «ідентичності». Національний бренд послуговується поняттями «іміджу», «образу», що пов'язується з концепцією ідентичності запропонованої А. Макінтайром. Ідентичність представлена як моральний образ, у якому виокремлено три головні характеристики – наративність, історичність, соціальність, які формують характер (ідентичності).⁸¹ Через варіативність цих характеристик ідентичність також виступає фільтром у процесі сприймання та засвоєння реципієнтами «м'якої сили».

Теза щодо диференціації направленості «м'якої сили» на зовнішню та внутрішню не використовується І. Фан. Осмислення концепції з урахуванням ролі ідентичності, однак це зачіпає. Вчений С. Кім також вважає, що зусилля «м'якої сили» пов'язані з проблемою побудови самоідентичності та поділяє позицію І. Фан стосовно важливості іміджу, який підкреслює певні аспекти цієї ідентичності.⁸² Фактичні зусилля щодо просування «м'якої сили» становить зовнішня стратегія країни, але водночас це арена внутрішньої політики, де відбувається політика ідентичності.⁸³

⁸⁰ Anholt S. Op. cit. – P. 26

⁸¹ Макінтайр А. После добродетели: исследования теории морали/ Пер. с англ. В. В. Целищева — М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2000. – С. 307-308

⁸² 김상배. 소프트 파워와 21 세기 권력: 네트워크 권력론의 모색 / 김상배. – 2009. – P. 59

⁸³ Ibid. – P. 59

Виходячи зі схожості ключових компонент концепту «м'якої сили», варто глибше розглянути ідею диференціації «м'якої сили» на зовнішню та внутрішню. Таке представлення має суміжність із концептом запропонованим Дж. Лі. С. Кім пише, що рівень «м'якої сили», виражений зовні, може формуватися незалежно від внутрішніх зусиль, та навпаки, домашні зусилля можуть мати несприятливі наслідки зовні.⁸⁴ Це підтверджує тезу стосовно перехресного характеру цілей при одночасному застосуванні «м'якої сили» у двох вимірах та їх контекстуальної залежності.

С. Кім також є представником концептуального бачення «м'якої сили» як пов'язаної з «жорсткою силою». Він розвиває думку щодо компенсаторних можливостей «м'якої сили», проте І. Фан дотримуючись цієї рамки, зосереджується на односторонньому впливі, за якого «жорстка сила» вкладає ресурси у «м'яку».⁸⁵ С. Кім пропонує двосторонню модель: позика «м'якої сили» перетворюється на засіб збільшення «жорсткої сили» через тенденції до комерціалізації.⁸⁶ Ця теза є більш влучною, зважаючи на присутність комерційного елементу у національному бренді, та тенденцію «Chindian soft power» до залучення економічного компонента, зокрема привабливості моделі економічного розвитку.

Представлення вченим С. Кім «м'якої сили» як стратегії, за якої актори намагаються конструювати та реконструювати ритуальну реальність відповідно до власних інтересів, переносить розгляд концепцій у конструктивістську площину міжнародних відносин.⁸⁷ Окрему увагу конструктивістська школа надає питанню передачі національної ідентичності, що можемо пов'язати з філософською думкою А. Макінтайра стосовно ролі характерів – моральних образів держав, через які держава конструює бажанні

⁸⁴ 김상배. 소프트 파워와 21 세기 권력: 네트워크 권력론의 모색. – P. 59

⁸⁵ Fan Y. Soft power: Power of attraction or confusion? – P. 155

⁸⁶ 김상배. 소프트 파워와 21 세기 권력: 네트워크 권력론의 모색. – P. 59

⁸⁷ Ibid. – P. 59

образи та вплітає їх у свідомість іноземної аудиторії. Через що є доцільним розгляд концепції через конструктивістську призму.

Отже, концепт «м'якої сили» має складнощі у парадигмальній площині через структуральні неточності, варіативність підходів до джерел, дескриптивність та слабкий рівень теоретико-методологічного вимірювання сили. Розуміння «м'якої сили» розробленої Дж. Наєм залишається превалюючим, але «Chindian soft power» змінює напрям наукової розробки, розширюючи концептуальні межі. Теоретичний концепт «м'якої сили» у роботі буде розглянуто у контексті конструктивістської парадигми. За основу покладений концепт «м'якої сили» запропонований І. Фан, що був розширений підходом С. Кім. Розуміння національного бренду як основного каналу «м'якої сили» базується на концепті С. Анхольта як конкурентної ідентичності та доповнена розумінням ідентичності запропонованої А. Макінтайром.

РОЗДІЛ 2. «М'ЯКА СИЛА» РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ

2.1. Передумови становлення «м'якої сили» Республіки Корея.

Дискусійним залишається питання володіння та використання авторитарними режимами «м'якої сили». І. Фан, представляючи своє розуміння концепції «м'якої сили», окремо не зауважує на можливості авторитарних режимів. У концепції Дж. Ная ведеться до того, що авторитарні держави не послуговуються «м'якою силою», воліючи їй пропагандистський вплив. У 2016 році К. Уокер написав статтю «The hijacking of soft power», назва якої наголошує, на тому, що авторитарні режими, як терористи захоплюють літаки, захопили «м'яку силу». Однак, це не є ототожненням із переходом авторитарних режимів у площину «м'якої сили», автор наголошує на створенні антидемократичного інструментарію, який слугує дзеркальним відображенням «м'якої сили».⁸⁸

Під час Міжнародного форуму демократичних досліджень Національного фонду підтримки демократії у 2017 році К. Уокер та Дж. Людвіг ввели поняття для позначення такого відображення «м'якої сили» – «гостра сила» (sharp power).⁸⁹ Основним маркером «гострої сили» є маніпулятивний та агресивний характер направлений на проникнення або перфорування інформаційного середовища в цілях держави.⁹⁰ Розмежування сил на «м'яку» та «гостру» за К. Уокер не виключає одна одну: вони не є контрадикторними, тож держава може послуговуватись ними обома.⁹¹

Здатність використовувати стратегію «м'якої сили» в авторитарних режимах зберігається, наприклад, К. Уокер визнає певну привабливість «м'якої сили» Китаю⁹², але уряди не часто вдаються до неї. Авторитарні

⁸⁸ Walker C. The hijacking of soft power / C. Walker // Journal of Democracy. – 2016. – Vol.27, No. 1. – P. 51

⁸⁹ Walker C. From 'soft power' to 'sharp power': rising authoritarian influence in the democratic world/ C. Walker, J. Ludwig // Sharp power: rising authoritarian influence. – 2017. – P. 11

⁹⁰ Ibid. – P. 13

⁹¹ Walker C. What is sharp power? / C. Walker. // Journal of Democracy. – 2018. – Vol. 29, No. 3. – P. 18

⁹² Ibid. – P. 18

режими стикаються з проблемою інструментарію: становлення та подальше застосування «м'якої сили» потребує двосторонньої комунікативної моделі, за якої відбувається вільне циркулювання інформації. Авторитарні режими, за часту, у своєму просторі вдаються до цензурування та пропагування, через що «м'яка сила» йде у розріз з існуючим інформаційним полем, де панівним дискурсом є дискурс держави. Використання «гострої сили» присікає зміни до уявлень, які формують дифузну легітимацію режиму.

Окрему увагу набуває питання використання «м'якої сили» авторитарними режимами з огляду акцентування на національному бренді як її основного каналу. У 2009 році уряд Республіки Корея створив PCNB (Президентську раду з національного брендингу), метою якої було створення всесвітньо визнаного бренду та просування стратегії «м'якої сили» PCNC (Президентської ради з національної конкурентоспроможності). PCNC підіймає питання національної конкурентоспроможності, що є суміжним з концепцією національного бренду С. Анхольта як конкурентної ідентичності.

Формування національного бренду Республіки Корея відбувається на основі певної бази: відображаються зміни в національній ідентичності, що спирається не на штучні, а реальні образи, які не мають відриву від тих, що є у державі. Авторитарні режими не намагаються за рахунок національного бренду подолати відрив між зміненою ідентичністю всередині країни та її зовнішнім образом, який відстає від реальності. Їх спрямованість через слабку можливість цензурування на міжнародній арені зводиться до захисту, а не просуванню своїх інтересів.⁹³ «Chindian soft power» не наголошує на досягненні універсалізму власних політичних цінностей,⁹⁴ що інтерпретується як захист існуючого порядку в Китаї, на противагу експортуванню політичних цінностей демократіями.

Звернення до стратегії «м'якої сили» через формування національного бренду в Південній Кореї відбулось лише за часів VI Республіки (встановлена

⁹³ Walker C. From 'soft power' to 'sharp power': rising authoritarian influence in the democratic world. – P. 10

⁹⁴ Емельянова Н. Указ. соч. – С. 16

після проведення перших демократичних виборів у 1988 році). Це було пов'язано зі зміненим образом, який наприкінці 80-х років ХХ століття досягли у державі. Тенденції формування притаманні національному бренду, та «м'якій силі» Республіки Корея тісно пов'язані з історичною ретроспективою.

Після звільнення Корейського півострову від японської окупації територія стала однією зі сфер «холодної війни» між СРСР і створеною під її протекторатом КНДР та США і новоствореною Республікою Корея. Ідеологічні та політичні конфлікти між лівими й правими в період після визволення та Корейської війни 1950-1953 років створили середовище у Південній Кореї, де змогла вкоренитися сильна антикомуністична держава.⁹⁵

Х. Сон вважає, що у корейському суспільстві 1950-х років існувала контрідеологія, проте було й широке визнання антикомунізму.⁹⁶ Ч. Чанг зазначає, що основою політичної легітимації був антикомуністичний авторитаризм⁹⁷: у 1950-х роках антикомунізм з американським впливом, у 1960-1970-х роках антикомунізм з економічною модернізацією. Для авторитарного режиму Республіки Корея антикомунізм став наскрізною дифузною легітимацією.

Й. Гершевські представив три стовпи авторитаризму, на яких тримається стабільність режиму: легітимація, репресії та кооптація.⁹⁸ Особливу роль у тріаді займає повернення виміру легітимації стосовно авторитарних режимів. Вчений припускає, що розрізнення між «дифузною» та «специфічною підтримкою» Д. Істона найбільш повно охоплює концепцію легітимації.⁹⁹ Доцільним є представлення легітимації через диференціацію на дві складові у

⁹⁵ Jung H. Development of democratization movement in South Korea / H. Jung, H. Kim // Political Science. Stanford University. – 1993. – P. 1

⁹⁶ 손 호 철. 1950년대 한국사회의 이데올로기 - 한국전쟁 이후시기를 중심으로 / 손 호 철 // 한국정치연구. – 1996. – Vol.5. – P. 41–79. – P. 73

⁹⁷ Chung C. Democratization in South Korea and inter-Korean relations / C. Chung // Pacific Affairs. – 2003. – Vol. 76, No. 1. – P. 24

⁹⁸ Gerschewski J. The three pillars of stability: legitimation, repression, and cooptation in autocratic regime / J. Gerschewski // Democratization. – 2013. – Vol. 20, No. 1. – P. 24

⁹⁹ Gerschewski J. Op. cit. – P. 19-23

вигляді дифузної легітимності (за рахунок надання дифузної підтримки) та специфічної легітимності (через специфічну підтримку).

Й. Гершевськи зауважує, що необхідно вийти за межі міркування про інтенсивність ідеологічної індоктринації й включити легітимацію ефективності та результату як інше джерело легітимації.¹⁰⁰ Цим він відсилає до специфічної підтримки, проте Д. Істон у своїй роботі погоджується з баченням Е. Мюллера,¹⁰¹ що найкорисніша концепція конкретної підтримки це не фракція задоволення попиту, а просто включення оцінки членами діяльності політичних органів влади.¹⁰² Тому, є раціональним розглядати легітимність ефективності як окремий вимір, що включається до специфічної легітимації.

Авторитарне правління Лі Синмана характеризується зосередженістю на дифузній легітимації – як побудови представлення загального значення об'єкта [Республіки Корея]¹⁰³ – за рахунок ідеологічної боротьби всередині країни та Корейської війни. Антикомунізм, як основа легітимності, виник у відповідь на відносини з КНДР, через що опосередковано змагання з Північною Кореєю та питання безпеки визначали й уявлення себе як об'єкту, й очікувані результати діяльності політичної влади. Від початку 1950-х до початку 1960-х років Республіка Корея відставала від КНДР, зокрема за рівнем доходу на душу населення.¹⁰⁴ Події квітневої революції та повалення І Республіки (яка існувала з 1948 року до 1960 року) свідчили про дефіцит специфічної підтримки.

Уряд Пака Чон Хі обрав шлях подолання дефіциту через легітимацію ефективності, з огляду на подвійну роль економічної модернізації: результативність, яка забезпечить схвальну оцінку дій уряду, та укріплення

¹⁰⁰ Gerschewski J. Op. cit. – P. 19

¹⁰¹ Easton D. A re-assessment of the concept of political support / D. Easton // British Journal of Political Science, 1975. – Vol. 5, No. 4. – P. 442

¹⁰² Muller E. The representation of citizens by political authorities: consequences for regime support / E. Muller // American Political Science Review. – 1970. – Vol. 64, No. 4. – P. 1152

¹⁰³ Easton D. Op. cit. – P. 444

¹⁰⁴ Chiang M. Contemporary South Korean economy: challenges and prospects / M. Chiang. – World Scientific Publishing Company, 2017. – P. 24

дифузної легітимації через піднесення над КНДР. Основною одиницею пришвидшеної модернізації стали чеболі – південнокорейські корпоративні конгломерати.

Спроба створення чеболів сягає часів правління Лі Синмана, коли було обрано декілька компаній, які були в управлінні членами або родичами членів правлячої партії. Їх виникнення здебільшого пов'язують із продовженням попередніх активів від колоніального минулого, проте це є перебільшенням. У перші три місяці вторгнення Північної Кореї були сильно пошкоджені промислові комплекси зосереджені в районах Сеула, Кьонгі та провінції Канвон, через що основним джерелом для чеболів стали не колоніальні активи, а державна підтримка, яка була надана після 1954 року.¹⁰⁵

Стиснена індустріалізація потребувала структурних змін, тож, аби підтримувати своє правління Пак Чон Хі встановив бюрократичний авторитаризм, уникнувши обмежень виборчої політики та продовживши державну стратегію розвитку експортної платформи.¹⁰⁶ Встановлення бюрократичного авторитаризму ґрунтувалось на поєднанні двох типів легітимації, всі перешкоди на шляху економічного зростання уніфікувалися у якості антикомунізму.¹⁰⁷ Він продовжував використовувати одночасно інструмент запобігання північнокорейській загрозі та інструмент модернізації.¹⁰⁸ Наступність звернення авторитарних лідерів Республіки Корея до антикомунізму як ідеологічного базису південнокорейського образу створило супутню тенденцію звернення до цього мотиву в «м'якій силі». Хоча в 1990-х роках функція антикомунізму стала менш інструментальною у порівнянні з жорстким антикомунізмом часів Лі Синмана та Пака Чон Хі, у

¹⁰⁵ Rhyu S. The origins of Korean chaebols and their roots in the Korean war / S. Rhyu // The Korean Journal of International Relations. – 2005. – Vol. 45, No. 5.– P. 206-208

¹⁰⁶ Im H. Democratization and democracy in South Korea, 1960–present / H. Im. – Singapore: Palgrave Macmillan, 2020. – P. 4

¹⁰⁷ Jo J. Evolution of korean anti-communist films and its conditions [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://artsandculture.google.com/story/korean-anti-communist-films-during-the-cold-war/EgUxAwcp8QAA8A>

¹⁰⁸ Kyungjae J. Between soft power and propaganda: the Korean military drama descendants of the sun / J. Kyungjae // Journal of war & culture studies. – 2018. – Vol. 12, No. 3. – P. 5

Південній Кореї з'явився ряд продуктів, які поєднують у собі елементи від антикомуністичної пропаганди у «м'якій силі».¹⁰⁹

Результативність економічного розвитку за часів Пака Чон Хі породила ще одну особливість у формуванні подальшої стратегії «м'якої сили». У 1963 – 1979 роках корейське економічне диво («диво на річці Хан»)¹¹⁰ обумовило найвищі темпи економічного зростання (9,4%) у порівнянні з попередніми роками.¹¹¹ Валовий національний продукт (ВНП) до модернізації знаходився з позначкою близькою до африканських країн, у 1962 році склавши 120 доларів США, а наприкінці модернізації у 1979 році, показник сягнув 1680 доларів США.¹¹²

Швидкий економічний розвиток заклав підвалини до специфічної підтримки авторитарного режиму. Після повалення авторитарного режиму зберігся привид результативності, що є однією з причин економічної детермінації демократії південнокорейськими громадянами. Більшість з них, на думку Ч. Чанга,¹¹³ підтримали б ідеал матеріальної справедливості К. Макферсона. Він звертає увагу на роль демократії як політичного засобу усунення нерівного економічного розподілу між людьми.¹¹⁴ На підтвердження тези слугують результати опитування KDB 2001 року: обрання корейцями економічних цінностей над політичними становило два до одного. При цьому 68% обирали економічне процвітання, 47% економічну рівність, 39% політичну свободу та 39% політичну участь, загалом корейці обирають економічний розвиток, а не демократизацію зі співвідношенням 63% проти 10%.¹¹⁵

¹⁰⁹ Kyungjae J. Op. cit. – P. 2

¹¹⁰ Chiang M. Op. cit. – P. 44

¹¹¹ Ibid. – P. 25

¹¹² Macrotrends. South Korea GNP 1962-2022 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.macrotrends.net/countries/KOR/south-korea/gnp-gross-national-product>

¹¹³ Chung C. Op. cit. – P. 13.

¹¹⁴ Macpherson C. Democratic theory: essays in retrieval / C. Macpherson. – 1973. – P. 78-96

¹¹⁵ Дані за: Shin D. Mass politics, public opinion, and democracy in Korea / D. Shin // Korea's Democratization / Editor: S. Kim. 2003. – P. 50

Економічний детермінізм має під собою підґрунтя в результативності економічного зростання за часів управління Пака Чон Хі, що обумовило залишкову перевагу авторитарним принципам, які суміщають у собі традиційні «конфуціанські» цінності та технократичний підхід до ефективності. Серед тих, хто відданий виборній демократії, 71% підтримали технократичне правління (за аналогією до правління Пака Чон Хі та Чон Ду Хвана) водночас, показник прихильників авторитаризму як кращого методу розв'язання проблем країни постійно зростає: 12% у 1996 році, 24% у 1998 році, 31% у 1999 році та 44% у 2001 році.¹¹⁶

Закріпилась асоціативна зв'язка між швидким економічним розвитком країни та президентською формою правління як тої, що сприяє йому. Окрім того, толерування США становленню військової диктатури у 1948 році та провальність періоду парламентаризму, обґрунтували інститут президенства як ефективної інституційної конструкції, що має найбільшу легітимність. Партії є дещо ефемерними, на думку С. Лі, оскільки доля партій абсолютно залежить від їхніх вищих лідерів.¹¹⁷ Збереження ролі президента, як головного актора політичної системи Республіки Корея, визначило персоналістський характер стратегії «м'якої сили» та обумовило її зміну від президента до президента, чому також сприяв процес демократизації з плюралізацією напрямів формування політики.

Зменшення темпів економічного розвитку в останні роки правління Пака Чон Хі, зміни в економічному та безпековому положенні між Південною та Північною Кореями й збільшення кількості репресивного тиску (Конституція Юсін 1972 року передбачала руйнувала засад конституціоналізму) призвели до вбивства Пака Чон Хі та подальшого військового перевороту, у результаті якого до влади прийшов Чон Ду Хван.

¹¹⁶ Shin D. Mass politics, public opinion, and democracy in Korea / D. Shin // Korea's democratization / Editor S.Kim. – 2009. – P. 56, 71

¹¹⁷ Lee S. Democratic transition and the consolidation of democracy in South Korea / S. Lee // Taiwan Journal of Democracy. 2007. – Vol. 3, No. 1. – P. 119

Президенство Чон Ду Хвана знаменує завершення періоду економічного дива. Зберігалось суміщення типів легітимності, однак, міра результативності поступово зменшувалась. ВВП на душу населення, хоча, неухильно зростав, становлячи у 1987 році, наприкінці правління Чон Ду Хвана, 3530 доларів США, але річний приріст було зменшено на 1,9%.¹¹⁸ У середньому зростання ВВП на душу населення становило 8,6% за період правління Чон Ду Хвана у порівнянні з 10,5% у попередні роки. У 1980-х роках розвиток чеболів став важкоконтрольованим з боку уряду, з огляду на тип зв'язку «too-big-to-fail», який передбачав, що корпорації можуть бути настільки великими та взаємопов'язаними, що провал буде означати занепад загальної економічної системи, через що вони мають підтримуватись урядами, коли стикаються зі збоєм.¹¹⁹

Економічне зростання та його подальша стабілізація зумовила зменшення загрози з боку КНДР¹²⁰, через що авторитарний режим зіткнувся з необхідністю переформування дифузної легітимності, оскільки її наповнювали антикомуністичним протиставленням до КНДР. Повстання у Кванджу 1980 року та подальша активізація опозиційної платформи свідчить на користь цього. Першочерговим стимулом демократизації виступила надмірна впевненість уряду авторитарного режиму в легітимності та стабільності.¹²¹ Рівень репресивного тиску та зменшення легітимності не змогли забезпечити стабільність режиму, тому попри заходи щодо контролю над населенням, демонстрації студентів за повернення до демократії характеризували політичне середовище V Республіки (1981 – 1987 роки).

У травні 1987 року викриття щодо катування режимом студента до смерті й спроба це приховати об'єднали різні демократичні рухи в одну платформу – Національну коаліцію за конституційну реформу (NCCR) як об'єданого

¹¹⁸ Macrotrends. South Korea GNP 1962-2022 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.macrotrends.net/countries/KOR/south-korea/gnp-gross-national-product>.

¹¹⁹ Lin T. Too big to fail, too blind to see/ T. Lin // Mississippi Law Journal. – 2010. – Vol. 80, No. 1. – P. 357

¹²⁰ Chung C. Op. cit. – P. 10

¹²¹ Ibid. – P. 9

актора.¹²² Зростання демократичної коаліції стало причиною ізоляції прихильників жорсткої лінії, тому реформатори стали основою для врегулювання кризи.¹²³ У червні 1987 року, під час Великого маршу за демократію в Сеулі, президент Чон Ду Хван пішов на поступки запропоновані Ро Де У та погодився відновити демократичну конкуренцію, що означало прямі президентські вибори.

Демократичний перехід у Південній Кореї Х. Ім представляє як демократію з гарантіями – компроміс між реформаторами всередині режиму та поміркованою опозицією, за якого зберігається гарантія збереження реформаторів як політичної сили в обмін на поступки опозиції.¹²⁴ С. Лі відносить демократичний перехід Південної Кореї до переходу за пактом: на основі компромісу політичних еліт.¹²⁵ Характерною рисою є перебирання авторитарними елітами ініціативи на себе, завдяки чому зберігається вирішальний вплив на перехідний період. Укладання політичного пакту демократичного переходу робить цей процес можливим, але обмежує подальший розвиток сильних демократичних інститутів.¹²⁶ Демократичний перехід Південної Кореї підтверджує обмежені можливості подальшої інституціоналізації демократії.¹²⁷

Зміни, які відбулись у період 1960-1980-х років, заклали підвалини для кардинальної зміни образу Республіки Корея. Процес соціально-економічної та політичної модернізації зумовили декілька тенденцій, які безпосередньо вплинули на побудову подальшої стратегії «м'якої сили». Головними здобутками авторитарного періоду Південної Кореї є конструювання антикомунізму як лейтмотиву позиціонування держави, який виник як відповідь політиці Республіки Корея стосовно КНДР. Економічна детермінація

¹²² Im H. Op. cit. – P. 8

¹²³ Ibid. – P. 8-9

¹²⁴ Im H. Op. cit. – P. 9

¹²⁵ Lee S. Op. cit. – P. 110

¹²⁶ Hagopian F. Democracy by undemocratic means? Elites, political pacts and regime transition in Brazil / F. Hagopian // Comparative Political Studies. – 1990. – Vol. 23, No. 2. – P. 148

¹²⁷ Lee S. Op. cit. – P. 101

демократії привнесла орієнтування на технократизм та правління «сильної руки», через що зберігається сильна президентська система, за якої стратегія «м'якої сили» суттєво змінюється від одного президента до іншого. Також, збереглась прихильність до традиційних цінностей у поєднанні з інститутами ліберальної демократії, хоча питання консолідованої демократії у Південній Кореї залишається дискусійним.

2.2. Особливості та еволюція «м'якої сили» Республіки Корея.

Розгляд «м'якої сили» Республіки Корея бере коріння з національного бренду, яким вперше послуговувались під керівництвом президента Ро Де У. Попри збереження влади у руках військових у 1988 році, реформи внесені до Конституції ознаменували відлікову точку становлення VI Республіки Корея (від 1988 року до сьогодення). Трансформаційні перетворення 60-80-х років ХХ століття обумовили кардинальну зміну соціальної реальності держави, які, однак, не повністю знайшли відображення на міжнародній арені. Початковий етап демократизації – з 1987 по 1992 рік виділяють фазу переходу, а перехід до фази консолідації демократії розпочинається з 1993 року¹²⁸ – зумовив неоднозначне забарвлення образу Кореї.

Демократизація є позитивною складовою оцінки політичних перетворень, проте за рахунок угоди між реформаторами та поміркованими представниками авторитарних еліт, останні зберегли значний вплив на політичні процеси всередині держави. Збереження влади в руках військових, до того ж, асоціювалось із рисами притаманними авторитарному режиму Кореї. На думку Т. Шрёттера, відставання образу Кореї від його еволюції в західній пресі було значним.¹²⁹ З опублікованих *Der Spiegel* статей щодо Південної Кореї за 1987 та 1988 роки було п'ять було позитивних, три

¹²⁸ Lee S. Op. cit. – P. 110

¹²⁹ Schröter T. Understanding South Korea's poor nation brand image: a content analysis of two leading german print news media, 1948–2013 / T. Schröter, D. Schwekendiek // *IJAPS*. – 2015. – Vol. 11. No. 1. – P. 125

нейтральних й дев'ять негативних.¹³⁰ Економічна модернізація («диво на річці Хан») не отримала широкого резонансу, відіграючи другорядну роль у порівнянні з політичними процесами. Панівним був образ Республіки Корея як країни недалекої від КНДР за рівнем розвитку та асоційованої у 2005 році згідно з опитуванням від Американських лідерів думок насамперед з Корейською війною (61%).¹³¹

Зверненню до національного бренду, крім ендогенних факторів, сприяли екзогенні, зокрема зміна зовнішньополітичного контексту. У 1972 році відбувся візит президента США Р. Ніксона до Китаю, який став шоком і для Республіки Корея, і для КНДР, оскільки вони вважали, що країни, з якими вони мають стратегічно важливі відносини та вважаються друзями, розмовляють з їх ворогами.¹³²

Зміни у поведінці партнерів стали основою для підписаного 4 липня 1972 року Спільного комюніке Південь-Північ, у якому визначені основні принципи досягнення об'єднання: самостійність, мирність та збереження національної єдності.¹³³ Кардинальні зовнішньополітичні перетворення за правління Ро Де У зумовлені необхідністю підкріплення легітимності режиму всередині країни. Ініціативи у сфері відносин з комуністичними країнами мали на меті два завдання: підтвердження політичного статусу шляхом налагодження відносин з Китаєм та СРСР, які серед іншого як союзники КНДР могли бойкотувати Олімпіаду в Сеулі, та послаблення невдоволення серед населення жорсткою лінією антикомунізму.¹³⁴

Ро Де У не вибудовував стратегію національного бренду, однак Літні Олімпійські ігри у Сеулі в 1988 році визначають у якості першої спроби застосування національного бренду.¹³⁵ Теза є коректною, зважаючи на

¹³⁰ Schröter T. Op. cit. – P. 124

¹³¹ Ibid. – P. 116

¹³² Chung C. Op. cit. – P. 19

¹³³ The July 4 South-North Joint Communiqué [Електронний ресурс]. – 1972. – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/2H9BeJB>

¹³⁴ Chung C. Op. cit. – P. 20-21

¹³⁵ Schröter T. Op. cit. – P. 117

акцентування уваги на Республіці Корея світовою спільнотою вперше після формування нового образу. Проведення ігор привернуло увагу ЗМІ до Кореї, обумовивши приплив туристів та представників інших країн світу.

Становлення стратегії національного бренду має місце з 1993 року. Зацікавленість Південної Кореї у новому позиціюванні себе на міжнародній арені, як активного актора, обумовлена економічним зростанням, стабілізацією політичної трансформації (після обрання, вперше, цивільного президента, відбувся перехід до консолідуючої фази демократії) та глобалізаційними процесами, потребувала зламу стереотипів на користь новосформованої дійсності. Стратегія «м'якої сили», хоча ще не була сформована як теоретичний концепт, але мала місце у державній практиці, тому доцільним є розгляд еволюції «м'якої сили» з початку використання національного бренду Республіки Корея як її головного каналу, направлено на покращення міжнародного образу шляхом подолання існуючого розриву.

Генеалогія розвитку стратегії «м'якої сили» Республіки Корея буде розглядатись за допомогою двох підходів: структурного (через розчленування основних каналів «м'якої сили» Південної Кореї) та системного (початкове закріплення з національним брендом обумовлює взяття за основу єдиної системи гексагон С. Анхольта, який після 2014 року замінено на двоскладову систему через проведене звуження; в будь-якому випадку домінування одного з елементів визначало тенденційний розвиток стратегії).

Еволюція «м'якої сили» Республіки Корея відповідно до структурного підходу поділяється на два етапи: акцентування на національному бренді (з 1993 до 2014 року) та акцентування на публічній дипломатії (з 2014 року до сьогодення). Критерієм розподілу виступає акцентування на одному з двох провідних каналів «м'якої сили».

Відповідно до концепції І. Фан національний бренд є ширшим поняттям за публічну дипломатію, через що фактично остання є складовою бренду.¹³⁶

¹³⁶ Fan Y. Soft power: Power of attraction or confusion? – P. 155.

С. Анхольт також дотримується бачення, що національний бренд є ширшим концептом, бо представляє, на думку Г. Сзонді, конкурентну ідентичність як синтез управління брендами з державною дипломатією.¹³⁷ З огляду включення публічної дипломатії до концепту національного бренду є недоречним його позиціонування як окремої структурної одиниці «м'якої сили».

Втім, представлення публічної дипломатії як частини національного бренду є більш поширеним в академічній практиці, на противагу чому, в політичній діяльності публічна дипломатія частіше виступає ширшим поняттям, яке поглинає національний бренд. Одним з перших, хто представив цей підхід в академічному представленні був П. ван Хам, зводячи національний бренд до вираження бренду місця.¹³⁸ М. Леонард розширив поняття публічної дипломатії, вкладаючи до неї сукупність політичного (військового), економічного та культурного (соціетального) вимірів.¹³⁹ З огляду на ступінь інтегрованості двох стратегій, публічна дипломатія є більш застосованою стратегією з боку держави, але у цій конфігурації концепт національного бренду зводиться виключно до передачі власних уявлень щодо ідентичності до іноземної аудиторії, що Г. Сзонді окреслює як обмеженість підходу.¹⁴⁰

Враховуючи особливості академічного та державницького представлення цих двох концептів, у роботі буде покладено співвідношення, коли національний бренд та публічна дипломатія сприймаються, як окремі, але певним чином тотожні поняття. Їхнє дублювання фіксується через послугування схожим сегментом для досягнення цілей¹⁴¹, але національний бренд є більш амбітним концептом, який вимагає більше зусиль, оскільки публічна дипломатія прагне до більш скромних досягнень.¹⁴² У контексті

¹³⁷ Szondi G. Public diplomacy and nation branding: conceptual similarities and differences / G. Szondi. – 2008. – P. 20

¹³⁸ Ham P. Place branding: the state of the art [Електронний ресурс] / P. Ham. – 2008. – Режим доступу до ресурсу: https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/20080300_cdsp_art_ham.pdf

¹³⁹ Leonard M. Public diplomacy / M. Leonard, C. Stead, C. Smewing. – 2002. – P. 72-73

¹⁴⁰ Szondi G. Op. cit. – P. 25.

¹⁴¹ Ibid. – P. 27

¹⁴² Melissen J. The new public diplomacy: between theory and practice / J. Melissen // Studies in diplomacy and international relations / Editors: D. Lee, P. Sharp, M. Holmes. – 2005. – P. 20

розгляду «м'якої сили» Республіки Корея це є відповідним співвідношенням, оскільки національний бренд послуговувався залученням 6 сфер, для формування позитивного образу держави, водночас публічна дипломатія була зведена урядом виключно до двох.

Системний підхід до генеалогії розвитку «м'якої сили» залежить від структурної диференціації, тому доцільним є розмежування еволюції на два етапи: перший стосується виокремлення єдиної системи через сукупність гексагона С. Анхольта (з 1993 до 2014 року), другий пов'язаний з переорієнтуванням на публічну дипломатію та звуженням системи до політики й культури (з 2014 року до сьогодні). Хоча етап датується від 2014 року до сьогодні, в основу системи покладено організаційне представлення досягнуте за рахунок структурних реформ Мун Чже Іна, коли відповідальність за продукування публічної дипломатії було передано до двох установ: Директорату планування політики та Бюро культурної дипломатії.¹⁴³

Перший етап генеалогії розвитку «м'якої сили» поділяється всередині на два періоди відповідно до різного домінуючого елемента (політичний та культурний). Гексагон С. Анхольта демонструє створення конкурентної ідентичності з комбінування шести сфер, тому її представлення у якості єдиної системи складається із туризму, експорту, політики, інвестицій та імміграції, культури й спадщини, людей.¹⁴⁴

Перший період датується від 1993 до 1997 року й характеризується превалюванням політичного елемента. Відокремлення політики є складним питанням через необхідність одночасного її розмежування як об'єкта й суб'єкта. Розглядаючи політику як складову національного бренду, ми звертаємось до неї як тої, що не вважається суб'єктом дії. Період збігається з часовими межами правління президента Кім Йон Сама, що пов'язано із

¹⁴³ Ayhan K. Korea's soft power and public diplomacy under Moon Jae-In administration: a window of opportunity / K. Ayhan. // Korea's soft power and public diplomacy / Editor: K. Ayhan. – 2017. – P. 18

¹⁴⁴ Anholt S. Op. cit. – P. 26

прихильністю до влади «сильної руки» у Кореї та персоналістського характеру визначення політичного курсу, чому сприяє президентська форма правління.

Деякі науковці оцінюють діяльність Кім Йон Сама як наголошену на культурній складовій. У 1993 році створено Бюро культурної індустрії під протекторатом уряду¹⁴⁵, розроблено такі плани, як «Новий п'ятирічний план сприяння розвитку культури» (1993 р.), «Генеральний план культурного добробуту» (1996 р.), «Культурне бачення 2000 р.» (1997 р.).¹⁴⁶ Сприяння культурній політиці наявне, найважливішим визначається запровадження розгляду культури як частини національного багатства¹⁴⁷, але домінуюча роль є перебільшенням.

Центральною кампанією Кім Йон Сама була політика глобалізації, пов'язана з демократизацією¹⁴⁸ та спрямована на підвищення статусу Південної Кореї на міжнародній арені. Потенціал політичної складової був зумовлений приходом до влади першого цивільного президента, що підкріпило образ демократизації Південної Кореї. Курс Кім Йон Сама був націлений насамперед на політичне реформування.

Економіка займала важливу позицію в образі Республіки Корея, але зосередженість викликана не стільки стратегією національного бренду, скільки складністю укорінення нової економічної реальності. Темпи економічного зростання у першому кварталі 1993 року становили 2,5% (найнижчий показник за 12 років), була класифікована «корейська хвороба», пов'язана із постійним зниженням виробничої активності, та проблема зв'язку «too-big-to-fail», що зумовило неспроможність урядового мікроменеджменту та адміністративного контролю регулювати економіку.¹⁴⁹

¹⁴⁵ Kim M. The role of government in cultural industry: some observations from Korea's experience / M. Kim // Keio Communication Review. – 2011. – No. 33. – P. 171

¹⁴⁶ Yim H. Cultural identity and cultural policy in South Korea / H. Yim // The International Journal of Cultural Policy. – 2002. – Vol. 8, No. 1. – P. 41

¹⁴⁷ Park M. South Korea cultural history between 1960s and 2012 / M. Park // International Journal of Korean Humanities and Social Sciences. 2015. – Vol. 1. – P. 75

¹⁴⁸ Watson I. South Korea's state-led soft power strategies: limits on inter-Korean relations / I. Watson // Asian Journal of Political Science. – 2012. – Vol. 20, No. 3. – P. 315

¹⁴⁹ Cha V. Politics and democracy under the Kim Young Sam government: something old, something new / V. Cha // Asian Survey. – 1993. – Vol. 33, No. 9. – P. 851-852

Політичні реформи мали на меті створення м'якшого уряду та проведення кампанії «чистого уряду».¹⁵⁰ Темпи демократизації вражали, Ч. Джонсон вже у 1989 році писав про процес демократизації Кореї, припускаючи позитивні зрушення подальшої трансформації.¹⁵¹ Кім Йон Сам зробив значні кроки для усунення Ханахо як активного політичного актора, очистивши понад 1000 високопоставлених військових.¹⁵² У цілому реформи принесли схвалення, але наприкінці правління уряд Кім Йон Сама втратив свою підтримку через причетність його сина та радників до скандалу Ханбо (Hanbo).

Другий період першого етапу та другий етап еволюції «м'якої сили» Республіки Корея розглядається через домінування культурної складової у межах національного бренду (1997-2014 роки) та публічної дипломатії (з 2014 року). Уряд Пак Кин Хе фактично відмовився від курсу на національний бренд, розпустивши Президентську раду з питань національного бренду започатковану Лі Мьон Баком у 2009 році. Реформи Мун Чже Іна підкреслюють тяжіння до представлення «м'якої сили» через інше співвідношення формотворчих частин.

Система зазнала структурної перебудови, але усі уряди визначали основною одиницею «м'якої сили» Халлю (застосовується до популярних експортних культурних продуктів корейської культури).¹⁵³ Домінуюче специфічне представлення «м'якої сили» вузькоспрямовано через Халлю надає підстави для його розгляду насамперед як цілісного феномену. Додатковим аргументом на користь монолітного представлення Халлю слугує розрив у стилях представлення «м'якої сили» президентами Кореї, що й зображує фарватерну лінію розподілу етапів еволюції.

¹⁵⁰ Cha V. Politics and democracy under the Kim Young Sam government: something old, something new. – P. 853

¹⁵¹ Johnson C. The democratization of South Korea: what role does economic development play? / C. Johnson // Copenhagen Papers. – 1989. – Vol. 4. – P. 77

¹⁵² Cha V. Security and democracy in South Korean development/ V. Cha. // Korea's Democratization // Editor: S. Kim. – 2009. – P. 207

¹⁵³ Ganghariya G. Profileration of Hallyu wave and Korean popular culture across the world: a systematic literature rewiev from 2000-2019 / G. Ganghariya, R. Kanozia // Journal of Content, Community & Communication. – 2020. – Vol. 11. – P. 178

У 1997 році потенціал домінування політики над іншими складовими гексагону національного бренду все ще зберігався, попри спровоковану кризу під час правління Кім Йон Сама. Існували позитивні очікування стосовно новообраного президента Кім Де Чжуна, оскільки його програма передбачала еру народного уряду, що мало продовжити політичні реформи. Особливе місце у кампанії Кім Де Чжуна займала політика стосовно КНДР. Кім Де Чжун першим ввів у традиційну південнокорейську логіку безпеки поняття взаємної безпеки¹⁵⁴, відштовхуючись від якої він проводив політику «сонячного світла». Вона передбачала більш поступливу позицію щодо Північної Кореї зі збільшенням ініціативи діалогу від Південної Кореї. Її досягненням була демократизація дискурсу щодо об'єднання з КНДР¹⁵⁵, та покращення відносин з Північною Кореєю: проведення саміту між Кім Де Чжуном та Кім Чен Іром у червні 2000 року вважається прикладом успіху політики «сонячного світла».¹⁵⁶

Загальна результативність, попри все, залишалась під питанням. Опоненти Кім Де Чжуна наголошували на невідповідності вкладених ресурсів та досягнень, позиція серед населення теж не була однозначною: більшість все ще не довіряли Північній Кореї, що викликало критику.¹⁵⁷ На міжнародній арені політика «сонячного світла» також не викликала захвату, передусім з боку Вашингтону, оскільки вони характеризували КНДР як частину «осі зла» й стояло питання підозри наявності ядерної зброї у Північній Кореї.¹⁵⁸

Тож, політична складова поступалась зростаючій спроможності культурної індустрії формувати позитивний образ Республіки Корея. Дискурс щодо КНДР після його демократизації щільно увійшов до граней «м'якої сили», вплітаючи у неї дискурс національного об'єднання, оскільки він є частиною корейської ідентичності. Прикладом такого вплетення у культурних продуктах є феномен

¹⁵⁴ Cha V. Security and democracy in South Korean development. – P. 214

¹⁵⁵ Ibid. – P. 207

¹⁵⁶ Chung C. Op. cit. – P. 29

¹⁵⁷ Ibid. – P. 17, 29

¹⁵⁸ George W. Bush. The Axis of Evil Speech [Електронний ресурс]. – 2002. – Режим доступу: <https://www.wheelersburg.net/Downloads/Bush%20Axis%20of%20Evil.pdf>

«розділених фільмів» головною характеристикою яких є використання фону розподіленої Кореї, які відображують зміни дихотомії між Південною та Північною Кореєю, яка відбувається згідно з трансформацією уявлень суспільства та відповідної політики держав.¹⁵⁹ З 2017 року «розділені фільми» диверсифікувались в багатьох сферах, переосмислюючи дискурс щодо КНДР не тільки у якості фонового оповідання, але підіймаючи безпосередні теми ядерної зброї КНДР, переговорів між США та КНДР, можливість північнокорейського перевороту.¹⁶⁰

Передумовою розуміння «Корейської хвилі» є детермінація її успіху з економічних позицій. Уряди мали на меті перетворення Халлю на стабільне джерело доходу¹⁶¹, хоча з середини 2000-х років комерційний контекст поступився прив'язці до «м'якої сили».¹⁶² Комерціалізація в цілому відображала зумовленість політики економічною ефективністю, тому мала місце протягом усього часу, однак зміцнення зв'язки із «м'якою силою» демонструє системне звуження та сталість щодо стратегії «м'якої сили» Республіки Корея. Тенденція до переорієнтування насамперед до «м'якої сили» розпочалась за часів Лі Мьон Бака, але уряд Пак Кин Хе системно змінив уявлення стосовно ролі «м'якої сили», що обґрунтовує виокремлення окремого етапу еволюції «м'якої сили» на основі нового підходу до Халлю.

Після перетворення ГАТТ на СОТ у 1994 році усі країни-члени були зобов'язані незабаром відкрити свої ринки медіакомунікації та культури.¹⁶³ Азійська фінансова криза 1997 року змусила телевізійні станції імпортувати дешеві іноземні програми, через що корейські телесеріали стали

¹⁵⁹ Choi E. Korean division films / E. Choi // Encyclopedia. – 2022. – P. 657-658

¹⁶⁰ Ibid. – P. 666

¹⁶¹ Cho H. Reading the “Korean wave” as a sign of global shift / H. Cho // KOREA JOURNAL. – 2005. – P. 160

¹⁶² Kim T. Cultural policy in the Korean wave: an analysis of cultural diplomacy embedded in presidential speeches / T. Kim, D. Jin // International Journal of Communication. – 2016. – Vol.10. – P. 5517

¹⁶³ Juknevičiūtė L. The soft power implications of the new South Korean cinema: approaching audiences in East Asia and Lithuania / L. Juknevičiūtė // ACTA ORIENTALIA VILNENSIA. – 2011. – Vol. 12, No.1. – P. 124

розповсюдженою альтернативою: їх ціна становила одну десяту японської й одну четверту гонконгської продукції.¹⁶⁴

Термін Халлю був введений китайськими ЗМІ наприкінці 90-х років ХХ століття на позначення значного збільшення кількості корейської продукції індустрії розваг. Увага до дешевої корейської продукції була викликана успіхом транслявання серіалу «Що таке любов» у 1997 році, яку ССТV у 1998 році перенесла у прайм-тайм.¹⁶⁵ Халлю дослівно перекладається з китайської як Корея та потік, що вказує на тенденцію розповсюдження популярної культури. Деякі вчені вважають, що поняття Халлю демонструє рух у напрямку культурно-цивілізаційних парадигм.¹⁶⁶ За звучанням Халлю означає ще холодну течію, що може розумітись як гра слів, яка вказує на подвійну природу через рух анти-Халлю, який обумовлений передусім тривогою швидкого проникнення корейської культури.

Халлю подекуди виокремлюють як ініціативу приватних компаній без залучення уряду¹⁶⁷, однак це не є коректним. Активне державне втручання є однією з особливостей «м'якої сили» Республіки Корея. Культурна сфера запроваджувалась великими конгломератами, що заздалегідь обумовило підкорений зв'язок уряду. Феномен «корейської хвилі» за допомогою урядової підтримки розрісся у культурну індустрію та «індустрію контенту»¹⁶⁸. Рівень державної підтримки чітко прослідковується під час другої хвилі поширення Халлю, оскільки без допомоги у відкритті можливостей експорт продукції до далеких країн Латинської Америки та Близького Сходу не був би настільки успішним, через незначні економічні та політичні зв'язки до того.

¹⁶⁴ The Brookings Institution Center for Northeast Asian Policy Studies. Korea's growing soft power. Korea's soft power and East Asia. – 2010. – P. 5

¹⁶⁵ Nurshazani M. Cultural diplomacy in Korean drama descendants of the sun / M. Nurshazani, F. Razak // Journal of Media and Information Warfare. – 2020. – Vol. 13, No. 1. – P. 7

¹⁶⁶ Kim B. Past, present and future of Hallyu (Korean wave) / B. Kim // American International Journal of Contemporary Research. – 2015. – Vol.5, No. 5. – P. 155

¹⁶⁷ Oh S. Shifting soft power dynamics in anti-Hallyu of China and Japan / S. Oh. – 2017. – P. 25.

¹⁶⁸ Lee H. Politics of the 'creative industries' discourse and its variants / H. Lee // International Journal of Cultural Policy. – 2015. – Vol. 22, No. 3. – P. 5

Халлю за своєю природою є багатограним явищем, яке варто розглядати через комплексний підхід. Класифікацій достатньо багато, але кращим варіантом є комбіноване розуміння. Тож, у роботі Халлю буде розглянуто через три призми: просторового поширення, часового охоплення, інструментальної особливості. Відповідно до запропонованого підходу представлення Халлю виглядає наступним чином:

Назва	Часовий проміжок	Географічне поширення	Інструментальне представлення
Hallyu 1.0.	1997 – сер. 2000-х	Азія (зосередженість на Південно-Східному регіоні, з можливим поширенням у Центральній Азії)	Телесеріали (дорами)
Hallyu 2.0.	сер. 2000-х – 2012	Латинська Америка та країни Близького Сходу	Дорами
Hallyu 3.0.	з 2012	Америка та Європа	К-роп/дорами

Спірним питанням є виокремлення четвертої хвилі. Її обґрунтування базується на виокремленні у якості головного інструмента стилю, що означає згуртування усіх характеристик культури до корейського стилю. Географічне поширення, однак, залишається сталим, відсутній злам нової відлікової точки, тому наразі наслідування корейського стилю життя виглядає як логічний результат поширення «м'якої сили», а не окремий інструмент Халлю.

Hallyu 1.0. характеризується розширенням експорту телесеріалів до ряду азійських країн, зокрема, дорами ставали хітами у Китаї, Тайвані, Сінгапурі, В'єтнамі.¹⁶⁹ Залучення Японії відбулось трохи пізніше, у 2003 році, коли «Зимова соната» (2002) захопила серця японської аудиторії. Це пояснюється її специфічним положенням щодо азійської культури в багатьох аспектах.¹⁷⁰ Тож, перша «корейська хвиля» отримала розширення за рахунок телесеріалів, які були основною експортованої продукції. Свідченнями успіху «м'якої сили» Республіки Корея є здебільшого позитивне сприйняття до корейських

¹⁶⁹ Shim D. Hybridity and the rise of Korean popular culture in Asia / D. Shim // Media, Culture & Society. – 2006. – Vol. 28, No. 1. – P. 28

¹⁷⁰ Iwabuchi K. Return to Asia? Japan in the global audio-visual market / K. Iwabuchi // Journal of Social Issues in Southeast Asia. – 1994. – Vol. 9, No. 2. – P. 227

культурних продуктів іншими країнами Азії: 79% у Китаї, 78% в Японії та 83% у В'єтнамі станом на 2008 рік.¹⁷¹

Прикладом успішної трансформації ресурсів «м'якої сили» безпосередньо у силу є зближення дипломатичних відносин між Республікою Корея та В'єтнамом попри історичний контекст. На думку Д. Шим, в'єтнамці все ще яскраво пам'ятають, що корейські солдати воювали проти Армії визволення під час В'єтнамської війни¹⁷², але попри це під час обідньої зустрічі президента Но Му Хьона з тодішнім прем'єр-міністром В'єтнаму та його делегацією, політичний акцент заходу був зміщений до культурної площини за рахунок присутності на зустрічі акторки Кім Хьон Чжу, яка набула популярність у В'єтнамі завдяки успіху дорами «Скляне взуття».¹⁷³ Це не одинокий випадок, так, корейських акторів Чан Дон Гона та Кім Нам Чжу, яких у В'єтнамі вважають власними національними зірками, було запрошено президентом Кім Де Чжуном на вечерю, яка влаштувалась у серпні 2001 року для президента В'єтнаму.¹⁷⁴

Таке положення корейських айдолів обґрунтовує ще одну особливість «м'якої сили» Республіки Корея – наявність у айдолів дипломатичної ролі. Випадок В'єтнаму є непоодиноким прикладом звернення до айдолів як політично обумовлених акторів. Так, популярна акторка Сон Хе Гьо була запрошена до Пекіна на державну вечерю з головою КНР Сі Цзіньпінем як державний гість у 2017 році, а у 2018 та 2019 роках вона супроводжувала президента Мун Чже Іна під час серії самітів з КНДР.¹⁷⁵ Роль айдолів у таких політичних зустрічах чітко відображає мету самої «м'якої сили» – формування сприятливого середовища. Вважається, що, попри чутливість денуклеаризації

¹⁷¹ Whitney C. Soft power in Asia: results of a 2008 multinational survey of public opinion / C. Whitney, D. Shambaugh // *Asia Soft Power Survey*. – 2008. – P. 22

¹⁷² Shim D. *Op. cit.* – P. 30

¹⁷³ Lee S. The Korean wave: the Seoul of Asia / S. Lee // *The Elon Journal of Undergraduate Research in Communications*. – 2011. – Vol. 2, No. 1. – P. 85

¹⁷⁴ Shim D. *Op. cit.* – P. 30

¹⁷⁵ Jo J. Korean dramas, circulation of affect and digital assemblages: Korean soft power in the United States / J. Jo // *The Soft Power of the Korean Wave: Parasite, BTS and Drama* / Editor: Y. Kim. – 2021. – P. 209

та мирних переговорів на Корейському півострові, культурні обміни встановлюють зв'язки між двома Кореями.¹⁷⁶

Hallyu 2.0. також притаманне першочергове представлення через серіали, проте поширення відбувалось не тільки за рахунок телевізійних серіалів як під час Hallyu 1.0., але із залученням нових інформаційно-комунікативних платформ.¹⁷⁷ Розвиток новітніх технологій позитивно вплинув не тільки на ресурсний потенціал «м'якої сили» Республіки Корея, зважаючи на збільшення рівня охоплення, але й сформував нову мережу залучення аудиторії не просто до категорії тих, хто знаходить Корею привабливою, але й тих, хто наслідує корейський стиль.

Наслідування є якісно іншим результатом застосування «м'якої сили», що формує передумови до глибшого соціального конструювання відповідно до норм закладених у цьому коді культури. Соціальні мережі поставили шанувальників у центр взаємодії з k-поп (у значенні корейської популярної культури).¹⁷⁸ Такий формат взаємодії є однією з особливостей «м'якої сили» Республіки Корея, попри всесвітню тенденцію до створення окремих фандомів у багатьох представників культури. Започаткування цієї риси «м'якої сили» припало на середину 2000-х років, коли почали створюватись віртуальні корейські спільноти, наприклад, у 2007 році була запущена одна з найбільших корейських попкультурних спільнот у Туреччині Korea-Fans Türkiye.¹⁷⁹

На думку Б. Кім, поширення Халлю відбулось завдяки прихильності шанувальників по всьому світу, особливу увагу яких займав імідж зірок, які фактично передають ідентичність.¹⁸⁰ На сьогодні медіа-фандом переходить від субкультурного статусу ідентичності до основної, що потенційно

¹⁷⁶ Jo J. Op. cit. – P. 209

¹⁷⁷ Epstein S. From South Korea to the Southern Hemisphere: k-pop below the Equator / S. Epstein // Journal of World Popular Music. – 2016. – Vol.3, No. 2. – P. 198

¹⁷⁸ Ibid. – P. 198

¹⁷⁹ Kartan Y. The rise of k-dramas in the Middle East / Y. Kartan, M. Tutucu. // The Soft Power of the Korean Wave: Parasite, BTS and Drama / Editor: Y. Kim. – 2021. – P. 198

¹⁸⁰ Kim B. Op. cit. – P. 158

децентралізує ринок культури.¹⁸¹ Це є прикладом переходу від часткового споживання культурної продукції до наслідування корейського стилю. Залученість медіа-фандому важлива з огляду механізмів поширення Халлю, адже американська культура, яка займала довгі роки панівне становище, не залежить настільки ж від підтримки та ретрансляції культури своїми прихильниками. Фандоми, окрім того, мають політичний потенціал впливу.

The New York Time у статті «Why obsessive k-pop fans are turning toward political activism» ставить питання політичної спроможності фанатів k-поп, що пов'язано з невдалою організацією мітингу Д. Трампа в Оклахомі.¹⁸² Підсумовуючи, є розуміння того, що фанати як громадяни фактично наділені політичною владою¹⁸³, політичне мотивування якої потенційно виходить з їх почуття приналежності до спільнот корейської популярної культури.

З середини 2000-х років відбулось значне поширення Халлю до Латинської Америки та на регіон Близького Сходу, який був більш успішним. Корейські серіали почали домінувати у Туреччині, Йордані, Єгипті, Саудівській Аравії, Ірані, Ізраїлі.¹⁸⁴ Особливий вплив був в Іраку: широкий успіх отримали дорами «Перлина в палаці» та «Літопис трьох царств: Повість про Чумона», яка стала однією з найвище оцінених дорам з рейтингом 85%.¹⁸⁵ Функціональна роль «м'якої сили» полягала у наближенні зв'язків з країнами Близького Сходу, оскільки історично Південна Корея не знаходилась у взаємодії з ними.

Ще одна функція «м'якої сили» є взаємозалежною та стосується економічного зростання через налагодження попередніх культурних зв'язків та розповсюдження культурної продукції через стабільний економічний розвиток. Розглядаючи «м'яку силу» як м'яку грань «жорсткої сили» логічним є її взаємозв'язок з накопиченням ресурсів «жорсткої сили». Після

¹⁸¹ Kim Y. Popular culture and soft power in the social media age / Y. Kim. // The Soft Power of the Korean Wave: Parasite, BTS and Drama / Editor: Y. Kim. – 2021. – P. 3

¹⁸² New York Times. Why obsessive k-pop fans are turning toward political activism [Електронний ресурс] – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.nytimes.com/2020/06/22/arts/music/k-pop-fans-trump-politics.html>

¹⁸³ Ibid.

¹⁸⁴ Kartan Y. Op. cit. – P. 197-203

¹⁸⁵ Korean Culture and Information Service. K-Drama: a new TV genre with global appeal / Korean Culture and Information Service. – 2011. – P. 29

представлення дорами «Літопис трьох царств: Повість про Чумона» імпорту витратних матеріалів щороку збільшувався на 45%.¹⁸⁶ Для країн Латинської Америки та Близького Сходу явище Халлю, хоча, стало достатньо новим, але після першого представлення корейської продукції почала зростати економічна взаємодія. Експорт вітчизняних матеріалів збільшився майже у 3,5 рази з 2,9 мільярда доларів США у 2000 році до 10,2 мільярда у 2010 році.¹⁸⁷

Друга хвиля Халлю підтвердила ще одну особливість «м'якої сили» Республіки Корея – гібридність. Ч. О та Я. Че вважають, що легке сприйняття Халлю спричинено гібридизацією її культурного змісту, зокрема поєднанням західних та азійських цінностей.¹⁸⁸ У роботі за основу взято інтерконтекстуальну теорію гібридності М. Крайді, який пояснює транснаціональну культурну динаміку шляхом артикуляції гібридності та гегемонії в глобальному контексті, й що є важливим, розглядає зв'язок між структурою та діяльністю як діалектичну артикуляцію, результати якої не є заздалегідь визначеними.¹⁸⁹

Гібридність культури Південної Кореї поєднує в собі декілька контекстуальних поєднань. Традиційні елементи східної культури, які представлені через вплив ідентичності «малого китайського центру»: за часи Чонсон наполягали на тому, що тільки народ Чонсон може заволодіти китайською цивілізацією, створеною ханьцями¹⁹⁰, поєднуються з культурною спадкоємністю від часів японської колонізації й довершуються тенденціями притаманними Заходу, зокрема це проявляється в перейнятті демократичних інститутів, й тенденцій масової культури.

Гібридність корейської культури забезпечила діалогічне перевписування цих дискурсів щодо вузлової точки культури у просторово-часову зону

¹⁸⁶ Kartan Y. Op. cit. – P. 200

¹⁸⁷ Kim S. The new Korean wave in the Middle East and its role in the strategic approach to medical tourism in Korea / S. Kim // *Kritika Kultura*. – 2017. – Vol. 29. – P. 264

¹⁸⁸ Oh C. Constructing culturally proximate spaces through social network services: the case of "Hallyu" (Korean wave) in Turkey / C. Oh, Y. Chae // *Uluslararası İlişkiler / International Relations*. – 2013. – Vol. 10, No. 38. – P. 84

¹⁸⁹ Kraidy M. Hybridity in cultural globalization / M. Kraidy // *Communication Theory*. – 2002. – Vol.12, No.3. – P. 330

¹⁹⁰ Kim B. Op. cit. – P. 155

значущості.¹⁹¹ Гібридність не варто розуміти як засновану на суперечливій ідентичності, радше гібридизація обумовлює звільнення від поодиноких ідентичностей, вписуючи їх у єдину ідентичність. Гібридизація підтримує локальні ідентичності, оскільки глобалізація заохочує до глокалізації та перевідкриття місцевого.

Унікальна комбінація, що артикулює гібридність культури Південної Кореї, є головною особливістю «м'якої сили». Теза конститується через зв'язок з теорією К. Іwabuchi стосовно ролі «запаху культури», що прикріплюється або ні до товару, обумовлюючи наявність «присмаку» [мається на увазі національні культурні особливості, образи тощо].¹⁹² Японія та Китай мають надмірний «запах культури», через що засвоєння їх культурної продукції відбувається набагато важче, на відміну від південнокорейської. Окрім того, надмірний «запах культури» обмежує кількість потенційних зв'язків на основі культурної близькості, яка важлива для процесу реціпіювання.

Обмеження, до того ж викликані історичною ретроспективою, оскільки «м'яка сила» Китаю викликає питання через внутрішньополітичну діяльність, зокрема вимір цінностей є неоднозначним, а Японія у своєму образі все ще має наліт мілітаризму попередніх століть.¹⁹³ С. Юнг у своїй роботі підкреслює, що корейська популярна культура не позбавлена повністю «запаху культури», а являє собою поняття «*tingukjeok*», формування якої обумовлено й глобальними елементами без запаху й традиційними (національними) елементами.¹⁹⁴

Наприкінці другої хвилі Халлю явно проступила зв'язка «м'якої сили» та національного бренду. «М'яка сила» відбувалась у формі офіційного ребрендингу південнокорейської ідентичності орієнтованого на «глобальну

¹⁹¹ Ryoo W. Globalization, or the logic of cultural hybridization: the case of the Korean wave / W. Ryoo // *Asian Journal of Communication*. – 2009. – Vol.19, No.2. – P. 143

¹⁹² Iwabuchi K. *Recentering globalization: popular culture and Japanese transnationalism* / K. Iwabuchi. – Duke University Press, 2002. – P. 27

¹⁹³ Luguusharav B. *Soft power in the context of South Korea* / B. Luguusharav. – 2011. – P. 45

¹⁹⁴ Jung S. *Korean masculinities and transcultural consumption: yonsama, rain, oldboy, k-pop idols* / S. Jung. – Hong Kong University Press, 2011. – P. 3

Корею».¹⁹⁵ У 2009 році під керівництвом Лі Мьон Бака заснували PCNB, метою якої було просування іміджу країни відповідно до сформованого визнаного бренду глобальної Кореї, що входило у стратегію просування стратегії «м'якої сили» розроблену PCNC.

PCNB складалась із 5 команд: міжнародної співпраці, корпоративної та інформаційної технології, культури та туризму, світової спільноти та загальної конкуренції.¹⁹⁶ Під час перебування на посаді Лі Мьон Бак 38 раз звертався у своїх промовах до поняття Халлю, 22 з яких були пов'язані з «м'якою силою».¹⁹⁷ За адміністрації Лі Мьон Бака при Міністерстві культури, спорту та туризму було створено Бюро з популяризації Халлю, що є першим використанням терміну на позначення інституції¹⁹⁸, що свідчить про поступову інституціоналізацію феномену до культурної дипломатії.

Під час третьої хвилі Халлю відбулось структурне переорієнтування уряду з національного бренду до публічної дипломатії як основного каналу «м'якої сили», наслідком чого було системне звуження до двох сфер: політики та культури. Відмова від національного брендування оцінюється як зменшення впливу комерціалізації на «м'яку силу» Республіки Корея. У співвідношенні двох складових, навіть попри не домінуюче положення політики, культурна складова відіграє більшу роль, аніж під час перерозподілу на шість сфер.

Структурні зміни також зумовили переакцентування від побудови образу глобальної Кореї, до скромніших цілеспрямованих досягнень. Халлю досягло успіху в інформаційній ролі зменшення розриву між реальним образом Кореї та стереотипними уявленнями, посівши у 2015 році 12 місце у рейтингу національних брендів.¹⁹⁹ Тож, замість націленості на глобальне представлення у світі, уряд Кореї зосередився на її позиціюванні у якості «середньої сили».

¹⁹⁵ Watson I. Op. cit. – P. 304

¹⁹⁶ Dinnie K. Repositioning the Korea brand to a global audience: challenges, pitfalls, and current strategy / K. Dinnie // Korea Economic Institute. – 2010. – Vol. 3. – P. 98

¹⁹⁷ Kim T. Op. cit. – P. 5520

¹⁹⁸ Ibid. – P. 5525

¹⁹⁹ Brand Finance. Nation Brand 2015 Ranking [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://brandirectory.com/rankings/nation-brands/2015>

Першим переозначення на «націю-центр» або країни, що балансує, вводить Но Му Хьон, але його стратегія стосувалась здебільшого економічного потенціалу Кореї у регіоні Північно-Східної Азії. Тож, з домінуванням публічної дипломатії йде переорієнтація на політичну сферу, особливо у контексті балансування між Китаєм та Японією, та політики щодо КНДР. Аргументом на користь продовження зосередженості «м'якої сили» на культурній дипломатії, попри новий вид системи, є аналіз виступів Пак Кин Хе, де 16,3% її промов присвячені феномену Халлю, й 30% яких зосереджено на контексті «м'якої сили».²⁰⁰ За адміністрації Мун Чже Іна зберігається домінування культурної складової.

Початок Hallyu 3.0. пов'язаний із успіхом виходу пісні PSY «Gangnam style» у червні 2012 року. У грудні 2012 року «Gangnam Style» стало першим відео, яке перетнуло межу у мільярд переглядів на YouTube, до того ж заробивши ще два досягнення Книги рекордів Гіннеса: відео з найбільшою кількістю переглядів в Інтернеті та відео, яке має найбільшу кількість лайків.²⁰¹ За 10 років пісня зібрала 4,4 мільярда перегляди на YouTube й залишається одним з найбільш переглядових відео наразі.²⁰² Популярність «Gangnam Style» викликала широку взаємодію з аудиторією. Новий формат мережі зумовив виникнення хітів метафеноменів, що включають пародії, ушанування, кавери, відеореакції тощо, і яких на тему «Gangnam Style» у 2016 році нараховувалось 7,24 мільйона.²⁰³

З появою «Gangnam Style» стала видимою значна роль соціальних мереж та платформи YouTube задля розповсюдження культурної продукції до Європи та Америки. З 2012 року хвиля Халлю охопила усі континенти й перейшла до формату превалювання музичної продукції над дорамами, попри збереження великого сегмента залучення. Корейські музичні гурти стали центрами

²⁰⁰ Kim T. Op. cit. – P. 5520

²⁰¹ Guinness World Records News. PSY's Gangnam Style becomes first video to be viewed 1 billion times on YouTube [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/OJeK98e>

²⁰² YouTube. PSY - Gangnam Style (강남스타일) M/V [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=9bZkp7q19f0>

²⁰³ Epstein S. Op. cit. – P. 209.

ретрансляції морального образу країни, через згуртованість навколо них великої аудиторії. Найяскравішим прикладом впливу Халлю є діяльність гурту BTS. Вплив розсіюється на декілька вимірів, охоплюючи економічний: у вступі до роботи А. Елберс та Л. Вудхем зазначають, що екосистема BTS принесла 4,9 мільярда доларів у ВВП Кореї²⁰⁴; та соціальний, з огляду на збільшення залучення прихильників: згідно Twitter k-pop має найбільше твітів щодо музичного жанру в усьому світі, понад 6,1 мільярда у 2019 році, до того окремо BTS є виконавцями з найбільшою кількістю дописів Twitter за три роки²⁰⁵, також рівень залученості демонструє те, що музичному гурту вдалось 23 рази встановити Рекорд Гіннеса.²⁰⁶

«М'яка сила» чинить вплив й на політичне представлення Республіки Корея – BTS стали першою k-pop групою, яка виступила в ООН, допомагаючи запустити кампанію ЮНІСЕФ «Generation Unlimited». ²⁰⁷ У 2021 році президент Мун Чже Ін надав їм дипломатичні паспорти у зв'язку з наданням статусів спеціальних представників Республіки Корея. The Washington Post у своїй статті «K-pop icons BTS appointed South Korean presidential special envoys ahead of U.N. General Assembly» пише, що гурт є обличчям південнокорейської «м'якої сили» на світовій арені, наразі лише оформивши це офіційно через дипломатичну роль «спеціального представника президента з питань майбутніх поколінь і культури».²⁰⁸

Hallyu 3.0. досягла успішного поширення в Америці, не тільки за рахунок музичних гуртів, але й кінематографу: фільм «Паразити» Пон Чжун Хо отримав «Золоту пальмову гілку» в Каннах та «Оскар» у чотирьох номінаціях

²⁰⁴ Elberse A. BigHit Entertainment and blockbuster band BTS: k-pop goes global [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу: <https://store.hbr.org/product/big-hit-entertainment-and-blockbuster-band-bts-k-pop-goes-global/520125?sku=520125-PDF-ENG>

²⁰⁵ New York Times. Why obsessive k-pop fans are turning toward political activism [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.nytimes.com/2020/06/22/arts/music/k-pop-fans-trump-politics.html>

²⁰⁶ Guinness World Records News. BTS and their 23 records enter the Guinness World Records 2022 Hall of Fame [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/hJe2HK4>

²⁰⁷ BBC. BTS will be first k-pop group to speak at the United Nations [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.co.uk/newsround/45601232>

²⁰⁸ The Washington Post. K-pop icons BTS appointed South Korean presidential special envoys ahead of U.N. General Assembly [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.washingtonpost.com/world/2021/09/14/bts-un-assembly/>

2020 року.²⁰⁹ Ця подія не пройшла повз увагу громадськості, й навіть Д. Трамп звернув увагу на перемогу «Паразитів» у контексті «не-американського» походження.²¹⁰ «Паразити» є першим фільмом в історії, який отримав Оскар за найкращий фільм, будучи не англомовним.

Його роль є важливою для Південної Кореї у двох аспектах: по-перше, продемонстровано відхід від вестернізованого погляду, де локалізована продукція, попри займання нішового сегмента, здобуває кращі позиції; по-друге, успіх «Паразити» обумовив зростання масового інтересу до кінематографічного сегмента Південної Кореї, який був до того виключно поодиноким оціненим. Наприклад, режисер Ім Квон Тхек став найкращим режисером за фільм «Штрихи вогню» у Каннах у 2002 році, «Олдбой» Пак Чхан Ука отримав Гран-прі Каннського журі у 2004 році. Загалом, третя хвиля Халлю вивела «м'яку силу» Республіки Корея на новий рівень географічного та чисельного залучення. У 2018 році нараховувалось приблизно 90 мільйонів прихильників Халлю по всьому світу, до того, у 114 країнах, за винятком Південної Кореї, було сформовано 1843 фан-клуби.²¹¹

Тож, «м'яка сила» Республіки Корея активно конструюється та видозмінює свої канали відповідно до завдань, що ставляться перед нею. Від цього залежить її структурне представлення, що поділяється на два етапи: використання національного бренду, для подолання ідентичностних розривів всередині країни та на міжнародній арені, формуючи глобальність Кореї, та послугування публічною дипломатією, яка зосереджується на позиціюванні Південної Кореї у якості «середньої сили», через балансування у регіоні.

Еволюція «м'якої сили» відповідно до системного підходу теж переживає два етапи відповідно до структурних особливостей, але перший етап має два періоди: спочатку політичного, а потім культурного домінування. Халлю

²⁰⁹ Armstrong C. Parasite and the global arrival of the Korean cinema: notes from the underground/ C. Armstrong // The Soft Power of the Korean Wave: Parasite, BTS and Drama / Editor: Y. Kim. – 2021. – P. 54

²¹⁰ CNN. Donald Trump's fundamentally un-American 'Parasite' critique [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/cJe6GjI>

²¹¹ Ситалиева К. Влияние "корейской волны" на экономику Южной Кореи / К. Ситалиева // Казанский вестник молодых ученых. – 2020. – С. 126

використовується у якості основної одиниці «м'якої сили» під час другого періоду першого етапу та другого етапу. Особливості «м'якої сили» як обумовлені її історичним розвитком, так і є набутими під час еволюційної трансформації. Загалом, вони є наступними: включення дискурсу щодо КНДР (національного об'єднання), надання айдолам дипломатичної ролі, залучення фанатів у якості активних ретрансляторів «м'якої сили», державоцентричність «м'якої сили» Республіки Корея та її гібридність, що створює неповторний «запах культури».

РОЗДІЛ 3. ВПЛИВ «М'ЯКОЇ СИЛИ» РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ НА МІЖКОРЕЙСЬКІ ВІДНОСИНИ

3.1. Розвиток політичних відносин між Республікою Корея та КНДР.

Витоки «м'якої сили» Республіки Корея беруть початок з 1988 року, оформлення стратегії відбувається з 1993 року, але розуміння її ролі тісно пов'язано з динамікою міжкорейських відносин від 1948 року. Еволюція взаємовідносин між Південною та Північною Кореями висвітлює ключові характеристики сформовані під впливом історичної тягlosti, які відбиваються у формуванні політик Корей щодо одне одного.

Класифікація еволюції політичних відносин між Республікою Корея та КНДР не є однорідною, зокрема Р. Крішнан окреслює взаємодію у два етапи: протистояння без діалогу до 1971 року, та конфронтація з діалогом після²¹², а Ч. Армстронг виокремлює вже чотири етапи трансформації відносин.²¹³ У роботі буде представлено еволюцію міжкорейських взаємовідносин у два етапи: екзистенційне протистояння (з 1948 до 1972 року) та протистояння з діалогом (від 1972 року). Диференціація пов'язана зі зменшенням акцентування на екзистенційному антагонізмі режимів за рахунок насамперед змін на міжнародній арені й потім ендогенних змін Корей. У 1972 році було підписано Спільне комюніке Південь-Північ, що ознаменувало вперше встановлені офіційні контакти між державами попри наявність екзистенційної прірви.

До розподілу Кореї у 1945 році по тридцять восьмій паралелі між США та СРСР на дві військово-окупаційні зони держава нараховувала понад тисячу років історії як єдиного політичного утворення. З Каїрської декларації 1943 року фактично починається артикулювання надання незалежності

²¹² Krishnan R. The inter-Korean summit / R. Krishnan // China Report. – 2000. – Vol. 36, No. 4. – P. 585

²¹³ Armstrong C. Inter-Korean relations in historical perspective / C. Armstrong // International Journal of Korean Unification Studies. – 2005. – Vol. 14, No. 2. – P. 2-3

корейському народу після звільнення від японської окупації.²¹⁴ Неузгодженість між представниками США та СРСР процедури переходу до організації корейського уряду обумовили передання питання під керівництво ООН.

112 (II) резолюція ООН «Проблема незалежності Кореї» постановила необхідність проведення виборів під наглядом комісії (United Nations Temporary Commission on Korea) для об'єднання Корейського півострова, після чого мали бути виведені іноземні війська.²¹⁵ СРСР наклав вето на 112 (II) резолюцію ООН, відмовившись співпрацювати, через що вибори були проведені лише на території підконтрольній американській адміністрації. На цих територіях у серпні 1948 року проголосили створення Республіки Корея, у відповідь у вересні того ж року на півночі була створена Корейська Народно-Демократична Республіка. Це ознаменувало остаточний розподіл Корейського півострова на два режими.

З 1948 року починається етап екзистенційного протистояння між Республікою Корея та КНДР. Причина полягала у намаганні обох режимів представити себе як єдиного представника корейського народу, вдаючись до трансцендентного авторитету епохи Чосон. Звернення до трансцендентної легітимності є важливим, оскільки її модель, перебуваючи поза часовими межами процесу, яким вона керує, стала еталоном успіху будь-якого з режимів.²¹⁶ Ідея легітимності і Республіки Корея, і КНДР мала трансцендентний характер, через що вона стала орієнтиром політичної та моральної поведінки, суджень та дій режиму, які направлені на максимальне наближення до еталона.²¹⁷ Єдиний екзистенційний виток сприяв побудові контрадикторного сприйняття режимів одне одного, тобто визнання одного з режимів автоматично заперечувало легітимність іншого.

²¹⁴ Lew Y. Lew Y. Brief history of Korea a birds eye view / Y. Lew // The Korea Society. – 2000. – P. 24

²¹⁵ UN. Resolution 112 (II) «The Problem of the Independence of Korea» [Електронний ресурс]. – 1947. – Режим доступу: <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/117705> ib

²¹⁶ Арендт Х. Між минулим і майбутнім / Пер. з англ. – К.: Дух і літера. 2002. – С. 117-118

²¹⁷ Там само. – С. 118

Підтвердження істинності тези стосовно легітимації режиму Північної Кореї було побудовано на ідеології чучхе, що у перекладі з корейської означає впевненість у собі. Ю. Лі як редактор роботи «Чучхе! Промови та листи Кім Ір Сена» надає згадку стосовно 1930 року, коли Кім Ір Сен пояснював концепт чучхе у контексті необхідності збройної боротьби з японським імперіалізмом замість очікування зовнішньої допомоги.²¹⁸ Б. Джонке вважає, що вперше термін чучхе згадувався у 1955 році й пов'язаний з промовою для заохочення робітників відступитись від радянського прикладу, та розв'язувати проблеми надихаючись історією Кореї.²¹⁹ Це є загальною тенденцією, коли дослідники відносять виникнення чучхе як політичної ідеології КНДР до 1950-х років, попри офіційне північнокорейське позиціонування чучхе як ідеології представленої Кім Ір Сеном у період до КНДР.²²⁰

Ю. Лі зазначає, що чучхе може використовуватись кожною країною, оскільки воно є креативним застосуванням універсальних тез марксизму-ленінізму до історичного контексту та політичних реалій, зокрема крізь приклад прилаштування до Північної Кореї.²²¹ Окрім офіційного представлення КНДР ідеології чучхе як оригінальної думки Кім Ір Сена, налічується ще декілька підходів до генеалогії чучхе. Один з них базується на визначальному впливі традиційної корейської культури, а інший розглядає чучхе як інструментальну перспективу.²²²

Г. Лі, проаналізувавши кожен з підходів, доходять висновку, що чучхе не має революційної новизни, її цінність полягає у збільшенні націоналізму через звернення до традиційної корейської антипатії іноземного впливу.²²³ Застосування філософії чучхе мало три практичних виміри: самостійність у політичному, економічному та оборонному вимірах, де політичний

²¹⁸ Li Y. Juche! The speeches and writings of Kim Il Sung / Y. Li. – Grossman. 1972. – P. 9

²¹⁹ Johnke B. The unification of Korea: choices for a new nation / B. Johnke. – 2019. – P. 18.

²²⁰ Kurbanov S. North Korea's juche ideology: indigenous communism or traditional thought? / S. Kurbanov // Critical Asian Studies. – 2019. – Vol. 51, No. 2. – P. 3

²²¹ Li Y. Op. cit. – P. 157

²²² Lee G. The political philosophy of Juche / G. Lee // Stanford Journal of East Asian Affairs – 2003. – Vol. 3, No. 1. – P. 107

²²³ Ibid. – P. 109-110

суверенітет є критичним показником здатності до незалежності інших сфер.²²⁴ Ідеологія «впевненості в собі» резонувала з трансцендентною легітимністю, повертаючись до еталона суверенітету епохи Чосон, проводячи паралель між японською окупацією 1910 року та роллю США у підтримці режиму Південної Кореї як маріонеткового.

Ідея неможливості побудови суверенної держави за умови втручання іноземних акторів поклало основу критики південнокорейського уряду, яка посилилась після Корейської війни 1950-1953 років. Маючи військову перевагу над Південною Кореєю та заручившись підтримкою країн соціалістичного блоку, зокрема, СРСР та Китаю, Північна Корея вторглась на територію Республіки Корея 25 червня 1950 року, але ідея блицкригу провалилась через втручання США. Самостійна нездатність протистояти Північній Кореї ще більше підсилила пропаганду КНДР відносно положення уряду Республіки Корея як маріонеткового.

Північна Корея протиставляла власну ідеологію чучхе продовженню практики садае (садаеджуй) урядом Республіки Корея. Офіційно політика садае вкоренилась за часи династії Чосон (від 1392 року), відзначивши підлегле становище Кореї стосовно Китаю як його васала.²²⁵ На зламі ХХ століття політику садаеджуй переосмислили від служіння великому до принизливого принципу підкорення.²²⁶

Специфічність практики садае визначалась особливістю історичного контексту, оскільки Чосон був конфуціанізованим, корейці визнавали ієрархічний синоцентричний порядок світу, у якому Китай є гегемоном, й найбільше просування для Кореї це досягнення статусу Соджунхва.²²⁷ Підходи до розуміння садае не є однорідними, за часи Чосон практикували різне тлумачення: на початку правління династії садае спиралась на принцип

²²⁴ Lee G. Op. cit. – P. 106

²²⁵ Chan K. Sadae (serving the great) in Korea–great power(s) relations since 1392 / K. Chan. – 2016. – P. 2

²²⁶ Jang I. Reconsidering the concept of Sadae in China-Korea tributary relations / I. Jang // Concepts and contexts in East Asia. – 2004. – No. 3. – P. 54

²²⁷ Chan K. Op. cit. – P. 2-11

синівської побожності, під час правління Седжона мова йшла про зобов'язання, що наприкінці правління династії перетворилось у прагматичну стратегію захисту національних інтересів.²²⁸ Але втрата суверенітету у 1910 році суттєво змінила фокус, відкинувши підхід прагматичної стратегії, й зводячи садае до демонстрації рабського положення по відношенню щодо великих держав.²²⁹

Акцентування на тлумаченні садае як рабського положення несумісного з політичною незалежністю використовується північнокорейським урядом для підсилення власної легітимації. В. Ча зазначає, що історичний контекст створив метаструктуру, у якій садае керує мисленням про безпеку через двосторонні зв'язки з великою державою, тому білатералізм між Республікою Корея та США є прикладом сучасного садае.²³⁰

К. Чан вважає, що попри відсутність офіційного визнання практики садае, оскільки обидві держави визначають її політичним табу, спадщина все ще має вплив на побудову зовнішніх відносин.²³¹ Однак, вплив садае не означає продовження її практики. Садаеджуй розглядається системою трьох вимірів: ідей, установ та відносин влади, через що відкидання однієї з них руйнує філософію садаеджуй²³², тому наразі спадщиною садае для обох Корей є використання поєднаної стратегії антисадае з йонгде, які передбачають складний механізм комбінації досягнення максимізації вигоди від взаємодії з великими державами.²³³

Північна Корея відстоювала причиною поділу втручання зовнішніх сил, в уособленні США, яке встановивши маріонетковий уряд, проводило свою політику. Контакти з південнокорейським урядом відкидались, оскільки у КНДР його не сприймали у якості суб'єкта політичної дії. З огляду на уявлення себе єдиним легітимним представником наріжним каменем політики було

²²⁸ Chan K. Op. cit. – P. 247-248

²²⁹ Jang I. Op. cit. – P. 56

²³⁰ Cha V. Security and democracy in South Korean development. – P. 204-205

²³¹ Chan K. Op. cit. – P. 250

²³² Jang I. Op. cit. – P. 60

²³³ Chan K. Op. cit. – P. 229

питання об'єднання. Кім Ір Сен презентував ідею об'єднання через усвідомлення незалежності нації, відповідно до якої південнокорейський народ має потенціал до революції, яку підтримає КНДР, через обґрунтування ідеалу нації.²³⁴ В основу терміну нація покладене розуміння відокремленої нації, відповідної до конфуціанських цінностей, через що актуалізація поняття «незалежність» належить групі й фактично підпорядковується Кім Ір Сену як лідеру нації.²³⁵

Основою південнокорейського режиму також була трансцендентна легітимність, яка обґрунтовувалась через тяглість законного представництва. Оскільки на території американської військово-окупаційної зони були проведені вибори й виведені війська, була укріплена правова спадковість. Протиставлення себе північнокорейському уряду породило включення антикомунізму як легітимації режиму.

Закон про національну безпеку Південної Кореї прийнятий у 1948 році інституціоналізував менталітет нульової суми, демонструючи контрадикторність легітимності: позиція демонізації КНДР є єдиновірною позицію, зводячи інші до нелегітимних та зрадницьких.²³⁶ Корейська війна виступила каталізатором укріплення легітимності через антикомуністичну ідеологію, чому сприяла позиція підтримки США. Загалом, протягом I Республіки Корея, часів правління Лі Синмана, офіційною політикою об'єднання був марш на північ для об'єднання, не маючи компромісів стосовно представлення себе як представника усього корейського народу.²³⁷

Повалення режиму Лі Синмана розглядалось як унікальна можливість з боку Північної Кореї, але момент був втрачений через військовий переворот 1961 року. На початку правління Пак Чон Хі відбувся перехід від представлення перемоги над КНДР шляхом військового втручання до

²³⁴ Park Y. South and North Korea's views on the unification of the Korean Peninsula and inter-Korean relations / Y. Park. // Political Science Art. – 2014. – P. 5-6

²³⁵ Ibid. – P. 5-6

²³⁶ Cha V. Security and democracy in South Korean development. – P. 206-207

²³⁷ Chung C. Op. cit. – P. 17

економічної перемоги.²³⁸ Це пов'язано насамперед зі зміною всередині авторитарного режиму Південної Кореї та зміщенням уваги до легітимності ефективності. Попри проголошення об'єднання головною метою обох Кореї та висування різних формул цього процесу, держави не визнавали одне одну, претендуючи на ексклюзивне досягнення еталона об'єднаної Кореї під керівництвом власного режиму. Найбільшим просуванням за роки екзистенційного антагонізму була ідея створення Конфедерації Корію висунута Кім Ір Сеном, яка однак, не мала резонансу з боку південнокорейського уряду.

Другому етапу розвитку взаємовідносин між Республікою Корея та КНДР передували зовнішньополітичні зміни, які й підштовхнули держави до встановлення перших офіційних контактів. Китайсько-американська розрядка 70-х років ХХ століття призвела до суттєвої зміни блокової архітектури, в наслідок чого було зруйновано ексклюзивне визнання кожного режиму всередині відповідного блоку: надалі було неможливе позиціювання за принципом доктрини Хальштейна.²³⁹ У новому зовнішньополітичному контексті адміністрація Р. Ніксона передбачала зменшення участі США в Азії²⁴⁰, що створило нові безпекові рамки для обох Кореї.

Обидві Кореї не вбачали особливого потенціалу в переговорному процесі, тому комюніке 1972 року має більше символічне значення, аніж реальне просування у міжкорейських взаємовідносинах. Мотивацією Південної Кореї була активізація спостереження за КНДР та відтягнення часу для забезпечення більшої військової спроможності²⁴¹, бо політика Р. Ніксона скоротила присутність американських військ на Корейському півострові на 20000 осіб.²⁴² Для Північної Кореї діалог слугував спробою конструювання видимості миру

²³⁸ Cha V. Security and democracy in South Korean development. – P. 216

²³⁹ Armstrong C. Inter-Korean relations in historical perspective. – P. 5

²⁴⁰ Chae R. Diplomatic war: inter-Korean relations in the 1970s / R. Chae // Seoul Journal of Korean Studies. – 2014. – Vol. 27, No. 2. – P. 311

²⁴¹ Oberdorfer D. The two Koreas: a contemporary history / D. Oberdorfer, R. Carlin. – Basic Books; Revised edition, 2013. – P. 26.

²⁴² Chae R. Op. cit. – P. 312

на півострові, внаслідок чого відпадала потреба в американській присутності.²⁴³ В результаті з середини 1971 року тривав діалог, який закінчився Спільним комюніке Південь-Північ 4 липня 1972 року, яке формально окреслило умови об'єднання.²⁴⁴ Обидва режими використовували це комюніке для посилення внутрішнього режиму та пропаганди. Символічність цього документи продемонструвало припинення переговорів у середині 1973 року.²⁴⁵

Період середини 1970-х характеризувався дипломатичною боротьбою двох Кореї між собою. У 1971 році КНР вступив до ООН, що становило загрозу панівному прийняттю резолюцій висунутих Республікою Корея.²⁴⁶ Їх важливість полягала у двох пунктах: по-перше, свідчило на користь легітимності того чи іншого режиму, оскільки екзистенційне протистояння продовжувалось, по-друге, американські війська у Кореї офіційно знаходились під командуванням ООН й боротьба була за їх позиціювання, бо КНДР наполягала на їх виведенні.

Діяльність Північної Кореї у середині 70-х років ХХ століття була зосереджена на двох напрямках: один спрямовувався на докладання зусиль у побудові переговорів із США, обійшовши уряд Південної Кореї, з огляду на прецедент у В'єтнамі²⁴⁷, другий відповідав за актуалізацію позиції КНДР у світі шляхом встановлення дипломатичних стосунків. Суттєвих просувань у побудові діалогу з США КНДР не досягла, зосередивши успіхи на другому напрямі.

Північна Корея на дипломатичному фронті була активнішою за Південну Корею, зокрема північнокорейський уряд встановив дипломатичні відносини з багатьма країнами світу, які географічно належали до різних регіонів: з

²⁴³ Oberdorfer D. Op. cit. – P. 25

²⁴⁴ The July 4 South-North Joint Communiqué [Електронний ресурс]. – 1972. – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/2H9BeJB>

²⁴⁵ Armstrong C. Inter-Korean relations in historical perspective. – P. 5

²⁴⁶ Choi C. The Korean question in the United Nations / C. Choi // *Verfassung und Recht in Übersee / Law and Politics in Africa, Asia and Latin America*. – 1975. – Vol. 8, No. 3/4. – P. 399

²⁴⁷ Chae R. Op. cit. – P. 314

п'ятьма країнами Північної Європи: Данія, Ісландія, Норвегія, Швеція та Фінляндія, з декількома країнами Африки та Близького Сходу як Іран, Гамбія, Того тощо.²⁴⁸ Південна Корея теж намагалась розширити мережу дипломатичних відносин, включаючи країни соціалістичного блоку.²⁴⁹ Загалом, Північна Корея у часовому проміжку середини 1970-х років встановила дипломатичні відносини з 68 країнами, на противагу 15 Республіки Корея.²⁵⁰

Відбувалось все більше залучення Північної Кореї у міжнародні установи, що загрожувало позиції Республіки Корея. У зв'язку з цим південнокорейським урядом була висловлена пропозиція подвійного представництва у міжнародних організаціях²⁵¹, оскільки легітимність Північної Кореї все більше визнавалась з боку міжнародної спільноти. Велику роль відігравала не стільки кількість встановлених зв'язків, скільки не прийняття Республіки Корея багатьма країнами як повністю незалежного міжнародного актора, пов'язуючи, перш за все, діяльність держави з позицією США. На початку 1970-х років багато країн третього світу приєднались до ООН, вносячи нову конфігурацію балансу сили. КНДР встановлювало зв'язки з країнами третього світу ще з 1960-х років, тому у 1970-х можна стверджувати про підтримку режиму з боку Руху неприєднання.²⁵² Північна Корея була членом Руху неприєднання, водночас заявка Республіки Корея була відхилена.²⁵³

Останньою спробою КНДР похитнути встановлений порядок була Генеральна Асамблея ООН 1976 року, оскільки питання дислокації американських військ виводилось з під контролю ООН та передавалось на розгляд відповідно договору взаємної оборони між Республікою Корея та

²⁴⁸ Choi C. Op. cit. – P. 399

²⁴⁹ Chae R. Op. cit. – P. 316

²⁵⁰ Ibid. – P. 328

²⁵¹ Choi C. Op. cit. – P. 400

²⁵² Armstrong C. Tyranny of the weak: North Korea and the world, 1950–1992 / C. Armstrong. – Cornell University Press, 2015. – P. 143

²⁵³ Chae R. Op. cit. – P. 322

США.²⁵⁴ Стратегія дипломатії Північної Кореї була порушена, коли стало відомо про вбивства в Пханмунджомі.²⁵⁵ Південній Кореї, попри оборонну позицію стосовно діяльності КНДР, вдалось втримати домінуючу позицію. Здебільшого це пов'язано з білатералізмом між Республікою Корея та США, де США, через прагнення зупинити збільшення південнокорейського військового потенціалу за рахунок розробки ядерної зброї, намагався впевнити уряд Південної Кореї у підтримці та незмінності позицій у питанні Кореї.²⁵⁶

Китай як союзник КНДР не докладав таких зусиль з декількох причин. Вони не мали таких зобов'язань, також зовнішньополітичні зміни у вигляді китайсько-американської відлиги та отримання місця в ООН змусили Китай більше виважувати кроки стосовно підтримки КНДР. Окремим питанням стояв розкол всередині соціалістичного блоку та віддалення Китаю від Радянського Союзу, через що Північна Корея мала балансувати між своїми союзниками. Китай був прихильним до присутності американських військових у Південній Кореї, так як їх виведення потенційно створювало вакуум, який колись заповнить СРСР зі схвалення Північної Кореї.²⁵⁷

Період дипломатичних воєн закінчився остаточним перериванням діалогу КНДР з Республікою Корея. Північна Корея в односторонньому порядку відключила «гарячу лінію» між Сеулом і Пхеньяном у 1976 році.²⁵⁸ До середини 80-х років ХХ століття тривалого відновлення діалогу не відбувалось. Держави дотримувались власних формул досягнення об'єднання. Пак Чон Хі продовжував наполягати на економічній перемозі, водночас у Північній Кореї у 1980 році закріпили формулу федеративного бачення, яке фактично було продовженням ідеї Конфедерації Корйю, сформульованої Кім Ир Сеном у 1960 році.²⁵⁹

²⁵⁴ Chae R. Op. cit. – P. 323

²⁵⁵ Korea - North Korean Tree Incident, 8 / 18 / 76 - Telegrams (1) - (3) [Електронний ресурс]. – 1976. – Режим доступу: <https://www.fordlibrarymuseum.gov/library/document/0324/1553749.pdf>

²⁵⁶ Chae R. Op. cit. – P. 322

²⁵⁷ Telegram from New York to Bucharest, SECRET, No. 091.722, Normal, July 31, 1973 [Електронний ресурс]. – 1973. – Режим доступу: <http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/114070>

²⁵⁸ Koh B. Inter-Korean relations: Seoul's perspective / B. Koh // Asian Survey. – 1980. – Vol. 20, No. 11. – P. 1117

²⁵⁹ Yoo H. The Sunshine Policy and the inter-Korean relations in the 21st century / H. Yoo. – 2006. – P. 9

Відновлення міжкорейського діалогу розпочалось всередині 1980-х років й було пов'язано з наданням допомоги Пхеньяну в ліквідації наслідків повені, внаслідок чого було здійснено низку контактів.²⁶⁰ За часів VI Республіки Корея у 1988 році, коли президент Ро Де У впровадив Північну політику, була побудова активної фази діалогу. Північна політика ознаменувала встановлення дипломатичних відносин з країнами соціалістичного блоку насамперед СРСР та КНР, й покращення відносин з Північною Кореєю на фоні проведення Олімпійських ігор у Сеулі в 1988 році.²⁶¹ У 1989 році варіант формули об'єднання Республіки Корея був змінений на об'єднання через формування національної спільноти, Кім Йон Сам переглянувши її, змінив поняття «спільноти» на поняття «громади», й відтоді цей варіант є офіційним баченням об'єднання південнокорейського уряду.²⁶² Заяви Південної Кореї про відкритість стосовно КНДР активізували обміни між державами, які торкались соціально-економічної сфери, на тлі Олімпіади збільшились спортивні обміни між країнами, що в цілому створило більш довірливу атмосферу.²⁶³

У грудні 1991 року було підписано Основну угоду, що є символом суттєвого просування міжкорейського діалогу. Основна угода має три ключові відмінності від Спільного комюніке 1972 року: відповідала нормам міжнародного права, маючи підписи обох прем'єр-міністрів та пройшовши ратифікацію; наявне роз'яснення принципів закладених у комюніке; охоплена ширша сфера за окреслену в комюніке для чого підготували дорожню карту.²⁶⁴ В. Ча вважає, що Основна угода ознаменувала визнання легітимності кожного режиму, за рахунок чого представлене чіткіше розуміння складності процесу

²⁶⁰ Cha V. Korean unification: the zero-sum past and the precarious future / V. Cha // *Asian Perspective*. – 1997. – Vol. 21, No. 3. – P. 66

²⁶¹ Wertz D. Inter-Korean relations / D. Wertz // *NCNK*. – 2017. – P. 2

²⁶² Park Y. *Op. cit.* – P. 8

²⁶³ Cha V. Korean unification: the zero-sum past and the precarious future. – P. 67

²⁶⁴ *Ibid.* – P. 67-68.

об'єднання й перенесена увага до процесу примирення та встановлення довіри.²⁶⁵

Продовженням активної фази діалогу стало підписання у січні 1992 року Декларації про денуклеаризацію Корейського півострова.²⁶⁶ Однак, прихильність до міжкорейського діалогу була зумовлена ендогенними причинами кожного режиму. Республіка Корея у процесі економічної трансформації зазнала зміни у позиціюванні обороноздатності, через що в уявленні суспільства знизилась ймовірність північнокорейського вторгнення²⁶⁷, тому покладання на безпеку більше не чинило вирішальний вплив на формування політики. Збільшення розриву між державами також створило передумови до передачі кінцевої ініціативи до рук південнокорейського уряду.

Північнокорейський режим наприкінці 1980-х – на початку 1990-х років переживав низку криз, які були пов'язані з розпадом соціалістичного блоку й Радянського союзу зокрема, що потягнуло за собою втрату політичних та економічних партнерів.²⁶⁸ Питання легітимності поступилось економічній кризі (ВВП у період 90-х років ХХ століття було постійно від'ємним²⁶⁹), яка спровокувала голод у КНДР. Дискурс змінювався від фундаменталістського відстоювання північнокорейської ідеї об'єднання до тривоги стосовно поглинання, оскільки міжкорейський баланс сил ставав схожим на німецький приклад.

Саміт у червні 2000 року став ще одним важливим етапом в еволюції міжкорейських відносин. Його роль є радше символічною, аніж він свідчить про практичне просування взаємовідносин. Підсумовуючи, лише два пункти мали значення щодо його проведення: продовження соціальних, культурних

²⁶⁵ Cha V. Korean unification: the zero-sum past and the precarious future. – P. 67-68

²⁶⁶ Joint Declaration of the Denuclearization of the Korean Peninsula [Електронний ресурс]. – 1992. – Режим доступу: <https://cutt.ly/UJn5hgd>

²⁶⁷ Chung C. Op. cit. – P. 10

²⁶⁸ Armstrong C. Inter-Korean relations in historical perspective. – P. 7

²⁶⁹ Ibid. – P. 9

та економічних обмінів²⁷⁰ й визнання об'єднання як процесу тривалого та багатоетапного.²⁷¹ Витоки цих тез є в Основній угоді, просування за межі якої не відбулось.

Символічне значення, на противагу, було суттєвим, оскільки у Південній Кореї збільшився рівень підтримки продовження міжкорейської взаємодії, й очікувань стосовно об'єднання: 71,3% підтримали проведення обміну спеціальними посланцями з КНДР, 72,6% підтримали можливість проведення міжкорейського саміту, 82,6% виступили за надання продовольчої допомоги.²⁷² Проведення саміту 2000 року було важливим з огляду на підтвердження успіху політики «сонячного світла» Кім Де Чжуна, бо всередині країни до неї було неоднозначне ставлення, яке підтримувалось опозицією. Для Північної Кореї великого значення набуває легше прилаштування до нового міжнародного контексту через Південну Корею. Так, у липні 2000 року КНДР за підтримки Республіки Корея приєдналась до регіонального форуму АСЕАН.²⁷³

Зустріч двох президентів, Кім Де Чжуна та Кім Чен Іра, не стала поштовхом до обговорення питань безпеки.²⁷⁴ Попри позитивну динаміку означення об'єднання через збільшення довіри, саміт продемонстрував зростання ідеологічного розколу між державами.²⁷⁵ Відмова від пошуку формули об'єднання підтверджує відхід від контрадикторного сприйняття легітимації, бо визнання протилежного режиму не розцінювалась як втрата власної легітимації. У Республіці Корея відбулась демократизація дискурсу об'єднання. Водночас у КНДР цього не відбулось, й трансформація легітимності є доволі суперечливою. Економічна самостійність як компонент

²⁷⁰ Park Y. Op. cit. – P. 9

²⁷¹ Armstrong C. Inter-Korean relations in historical perspective. – P. 19

²⁷² Цит. за: Snyder S. Inter-Korean relations: a South Korean perspective / S. Snyder // Inter-Korean Relations: Problems and Prospects / Editor: S. Kim. – 2004. – P. 25

²⁷³ Armstrong C. Inter-Korean relations: a North Korean perspective/ C. Armstrong // Inter-Korean Relations: Problems and Prospects / Editor: S. Kim. – 2004. – P. 47

²⁷⁴ Yoo H. Op. cit. – P. 4

²⁷⁵ Snyder S. Inter-Korean relations: a South Korean perspective / S. Snyder // Inter-Korean Relations: Problems and Prospects / Editor: S. Kim. – 2004. – P. 21

чучхе зазнав коливань: економічна криза з подальшим голодом поставили під питання здатність самостійного врегулювання, до того перемога в економічній конкуренції з Республікою Корея не здавалась реальною на початок ХХІ століття. Це спровокувало посилення уваги до двох інших компонентів чучхе: політичної та оборонної самостійності.

Зміцнення політичної складової з наголошенням на ролі верховного лідера обґрунтувалось завдяки еталону трансцендентної легітимації. Ідея досягнення абсолюту часів Чосон міцно пов'язувалась із політикою невтручання. Не відбулась відмова КНДР від позиціювання себе як представника усього корейського народу, хоча остаточно закріпилась прихильність до моделі федеральної системи.²⁷⁶ Зміна балансу сил змусила північнокорейський уряд бути більш виваженим, аби не повторити німецький варіант поглинання. Водночас незалежність політичної складової, не зважаючи на певні реформи економічної сфери, забезпечується збільшенням оборонної здатності, що обумовило продовження розробки ядерної зброї. Північна Корея вийшла з ДНЯЗ у січні 2003 року.

Республіка Корея через процес модернізації сконструювала дискурс об'єднання іншим чином. Південнокорейський уряд визнає режим КНДР, але радше через єдність народу, а не легітимність режиму, так, Міністерство Об'єднання у статистиці враховує допомогу північнокорейському народу, а не іншому режиму чи державі.²⁷⁷ Об'єднання залишається наріжним каменем, наприклад, Пак Чон Хі заявила, що об'єднання є джекпотом²⁷⁸, що свідчить на користь звернення до ідеалу єдиної нації династії Чосон. Дисбаланс сил на користь Південної Кореї зумовив її тяжіння до стратегії поглинання, чого боявся північнокорейський уряд, й що прогнозували аналітики.²⁷⁹ Стратегічна перевага Південної Кореї зменшила страх перед перемогою

²⁷⁶ Yoo H. Op. cit. – 2006. – P. 14

²⁷⁷ Watson I. Op. cit. – P. 316

²⁷⁸ Korea JoongAng Daily. Unification may be jackpot: Park [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://koreajoongangdaily.joins.com/news/article/article.aspx?aid=2983129>

²⁷⁹ Armstrong C. Inter-Korean relations in historical perspective. – P. 8

північнокорейської моделі, й на думку Б. Джонке, перевела стратегію об'єднання у площину вичікування,²⁸⁰ головним завданням південнокорейського уряду є встановлення духу співіснування на півострові: Кім Де Чжун та Но Му Хьон презентували процес як тривалий, у проміжку 20-30 років.²⁸¹

Динаміка міжкорейської взаємодії за часів VI Республіки Корея суттєво коливалась, зважаючи на політичну силу, що була при владі у Південній Кореї. Консерватори традиційно проводили більш жорстку політику стосовно КНДР, вважаючи, що взаємодія в економічно-соціальной сфері має сприяти поступкам з боку північнокорейського уряду у політичному чи безпековому вимірі. Прикладом є закриття політики «сонячного світла» за адміністрації Лі Мьон Бака, з виділенням денуклеаризації головною вимогою продовження діалогу та залучення.²⁸² Прихильники політики «сонячного світла» вважали, що жорстка політика консерваторів повертає атмосферу стосунків часів «холодної війни», головним аргументом вважаючи встановлений режим тиші до 2009 року, коли за період семи років не відбувалось поновлення вогню.²⁸³

Критикою ліберальної політики щодо КНДР є розгляд продовольчої програми як «морквяної» угоди.²⁸⁴ Поняття «морквяна» відсилає до концепту Дж. Ная, де під нею розуміється залучення, буквально, підкуп через економічну вигоду. На користь тези свідчать чутки стосовно використання корпорації Хюндай для оплати проведення саміту з КНДР, які, однак, не були повністю підтверджені шляхом розслідування.²⁸⁵ Консервативні уряди, попри зменшення офіційних каналів взаємодії з КНДР та надання допомоги, не поширюють цю політику на неурядові організації.²⁸⁶ Це свідчить на користь

²⁸⁰ Johnke B. Op. cit. – P. 21

²⁸¹ Yoo H. Op. cit. – P. 15-16

²⁸² Fiori A. Whither the inter-Korean dialogue? Assessing Seoul's trustpolitik and its future prospects / A. Fiori // Istituto Affari Internazionali. – 2017. – P. 5-6

²⁸³ Kim I. No more Sunshine: the limits of engagement with North Korea / I. Kim // The Washington Quarterly. – 2018. – Vol. 40, No. 4. – P. 170

²⁸⁴ Watson I. Op. cit. – P. 315

²⁸⁵ Snyder S. Op. cit. – P. 33

²⁸⁶ Watson I. Op. cit. – P. 315-316

універсального прагнення південнокорейського уряду здійснити економічне поглинання КНДР, з різницею у рівні вигоди для Республіки Корея.

Ліберальні уряди у порівнянні з консервативними менше розрізняють північнокорейський народ та режим, звертаючи увагу на спільну етнічну приналежність замість ідеологічного розколу.²⁸⁷ Незначна диференційованість народу від режиму у корейському контексті свідчить про сприйняття протилежного режиму як головного суб'єкта політичних рішень. Основною причиною розподілу Кореї є конфлікт часів «холодної війни», через що результати міжкорейських відносин залежали також від великих держав, проте після закінчення «холодної війни» акцент змістився до можливості врегулювання у бік внутрішньої динаміки.²⁸⁸ КНДР має більший рівень диференціації, все ще пов'язуючи південнокорейський уряд з втручанням з боку США, через що розв'язання питання безпекової сфери не можливо без залучення США.

Еволюція міжкорейських відносин залишається обмеженою з огляду на ядерне протистояння між КНДР та США.²⁸⁹ Південна Корея балансує між власною політикою щодо Північної Кореї та політикою, яку проводить США. Політика «сонячного світла» стикнулася не тільки з внутрішнім опором з боку опозиції, але й з не підтримкою з боку адміністрації Д. Буша, оскільки він у 2002 році проголосив Північну Корею частиною «осі зла» разом з Іраном та Іраком.²⁹⁰ Тож, попри успіхи політики «сонячного світла» на початку 2003 року КНДР вийшла з ДНЯЗ, що є свідченням багатофакторності міжкорейських відносин, де політика Кореї щодо одне одної не є єдиним фактором вирішення конфлікту.

Ставлення до американського військового протекторату є неоднозначним серед південнокорейського населення, оскільки американський уряд традиційно підтримував сильний антикомуністичний авторитарний режим, й

²⁸⁷ Watson I. Op. cit. – P. 315-316

²⁸⁸ Armstrong C. Inter-Korean relations in historical perspective. – P. 2

²⁸⁹ Ibid. – P. 2

²⁹⁰ Kim I. Op. cit. – P. 167

наразі має значний вплив на лінію політики південнокорейського уряду. Так, курс адміністрації Мун Чже Іна був направлений на реінтеграцію політики «сонячного світла», він навіть хотів спершу відвідати Пхеньян, а не Вашингтон після обрання, однак розбіжність з баченням відносин з КНДР з боку Д. Трампа та реалії швидкого розвитку ядерного потенціалу Північної Кореї змусили Мун Чже Іна прийти до більш центристської позиції, аніж було висловлено у виборчій кампанії.²⁹¹

На думку Х. Ю, амбіції КНДР у сфері ядерної зброї та небажання Республіки Корея відповісти на це жорсткою лінією призвели до ширшого залучення іноземних держав.²⁹² У серпні 2003 року розпочались шестисторонні переговори за участі Кореї, Китаю, США, Японії та Росії, у яких суттєвих просувань досягнуто не було.²⁹³ Деякі пов'язують занепокоєння з тривогою Північної Кореї стосовно слабшої позиції, але США надали гарантії ненападу першими.²⁹⁴ Тож, доцільнішим є оцінка нарощування ядерної зброї КНДР як гаранту виживання режиму та нейтралізації домінуючого положення Республіки Корея у міжкорейських відносинах.

Еволюція політичних відносин між Республікою Корея та КНДР продемонструвала, що вирішальний вплив на характер врегулювання міжкорейського конфлікту мають декілька тенденцій. Звернення до трансцендентної легітимності породжує екзистенційну конкуренцію між режимами, за рахунок чого кожен режим відстоює ідею об'єднання як кінцеву мету політики. Штучне розділення Корейського півострову за участі великих держав породило їх залучення як сторін конфлікту. Ця тенденція має різні прояви: у КНДР зміщено акцент від південнокорейського уряду як суб'єкта політичної дії у безпековому вимірі до США, а Республіка Корея через протекторат американського уряду довгий час стикається зі сприйняттям

²⁹¹ Richardson L. Shifts in ROK approaches to the DPRK under president Moon / L. Richardson // Australian Strategic Policy Institute. – 2018. – P. 132

²⁹² Yoo H. Op. cit. – P. 6.

²⁹³ Kim I. Op. cit. – P. 167

²⁹⁴ Ibid. – P. 171

держави під куполом політики США. Процес демократизації Південної Кореї зумовив збільшення диференційованого підходу до формування політики щодо КНДР в умовах правління представниками різних ідеологій.

3.2. Роль «м'якої сили» Республіки Корея у міжкорейському конфлікті.

Міжкорейський конфлікт бере свої витoki з розподілу єдиного політичного утворення на теренах Корейського півострова по тридцять восьмій паралелі у 1945 році, що у 1948 році вилилось у створення двох окремих держав: Корейської Народно-Демократичної Республіки та Республіки Корея. Поглиблення конфлікту відбулось після Корейської війни 1950-1953 років, після чого обидві держави підписали між собою перемир'я, стан миру не досягнутий досі. Історичний контекст «холодної війни» обумовив залученість великих держав у міжкорейському конфлікті, зокрема, СРСР та США. Після закінчення «холодної війни», попри перенесення ініціативи до Кореї щодо налагодження взаємовідносин, конфлікт залишається питанням регіонального балансу. Організація шестисторонніх переговорів демонструє залучення відносно нових акторів, мова про росію, Японію та Китай. Акцент з антагонізму між СРСР та США змістився до протистояння Китаю та США.

Інтегрування інтересів великих держав до міжкорейського питання визначає вихід міжкорейського конфлікту за межі двох держав. Більшість вчених корезнавців схиляється до неможливості вирішення конфлікту без участі великих держав.²⁹⁵ Це зумовлює складність застосування «жорсткої сили». Збільшення кількості зацікавлених сторін стає додатковим фактором напруги, оскільки кожен актор переслідує свої нелінійні інтереси.

Міжкорейський конфлікт створює суперечливість, коли нагромадження військового потенціалу для демонстрації здатності розв'язання питання шляхом військового врегулювання водночас шкодить економічним інтересам

²⁹⁵ Кан Д. Стан дослідження Корейської проблеми в сучасній міжнародно-політичній науці / Д. Кан // *International Relations*. – 2019. – № 20. – С. 6

держав. Відсутність гнучкості «жорсткої сили», так як вона діє в заданих умовах контексту, ускладнює мирну конфігурацію вирішення конфлікту, що не відповідає економічним регіональним інтересам. Єдине виключення становить Північна Корея, яка балансує за рахунок збереження військового потенціалу, через що односторонньо проголосила в 2003 році про вихід з ДНЯЗ. Відхід від статусу без'ядерної держави, та нарощення ядерного потенціалу збільшує напругу щодо міжкорейського питання, збільшуючи ризики від некомбінованого слідування стратегії «жорсткої сили».

Загалом, поняття зводиться до питання створення єдиної Кореї. Екзистенційний антагонізм, що характеризував довгий період взаємовідносин двох Кореї, пояснює зосередженість навколо дискурсу об'єднання. І КНДР, і Республіка Корея визнають, що остаточне воз'єднання є питанням наступних років, відійшовши від негайного моделювання формули об'єднання, зосередившись на досягненні довіри одне до одного шляхом мирного співіснування. Прагнення до миру ускладнюється статусом КНДР як ядерної держави, через що, попри зосередженість світової спільноти навколо процесу денуклеаризації, це є похідним питанням у структурі міжкорейського конфлікту.

Ризик від некомбінованої стратегії «жорсткої сили» та екзистенційні витоки протистояння режимів обґрунтовують зростаючу роль «м'якої сили» у міжкорейському конфлікті. Стратегія «м'якої сили» зосереджена на формуванні сприятливого середовища для досягнення цілей, через її повільність та дифузність.²⁹⁶ Відмова від негайних змін зберігає баланс інтересів усіх акторів міжкорейського питання, через що Республіка Корея уникає створення додаткового фактора напруги. «М'яка сила» є м'якою гранню «жорсткої сили»²⁹⁷, через що недоречно вважати, що їх стратегії заміщують одне одну, радше «м'яка сила» розширює середовище застосування «жорсткої сили». Вплив «м'якої сили» Республіки Корея на

²⁹⁶ Nye J. Soft power: the means to success in world politics. – P. 16-17

²⁹⁷ Fan Y. Soft power: power of attraction or confusion? – P. 155

міжкорейський конфлікт прослідковується на трьох рівнях: макро, мезо та мікро.

Розгляд ролі «м'якої сили» на макрорівні означає перенесення уваги до впливу «м'якої сили» Південної Кореї на акторів міжнародної спільноти. Цьому сприяє два аспекти: залученість великих держав до міжкорейського питання, що розширює коло взаємодії для безпосереднього врегулювання конфлікту та необхідність формування уявлень стосовно положень обох Кореї загалом. Зміна зовнішньополітичної архітектури безпеки в Азійсько-Тихоокеанському регіоні у 1970-х роках призвела до неможливості подальшого послугування доктриною Хальштейна, через що відбулась відмова від контрадикторного визнання режимів КНДР та Республіки Корея всередині їх блоків. Нові рамки створили умови для дипломатичної конкуренції між двома Кореями, через що їх визнання залежало не тільки від союзників, але й власного образу на міжнародній арені.

Дипломатичне протистояння 1970-х років між Республікою Корея та КНДР продемонструвало прогалини у міжнародному образі Південної Кореї. Власна спроможність налагодження мережі зв'язків в неї була менше, аніж у Північній Кореї, особливо серед країн третього світу. Зокрема головною проблемою була прив'язка образу Республіки Корея до США, що підкреслювалось дискурсом КНДР стосовно маріонеткового режиму, через що сприйняття Південної Кореї було на рівні «малої держави». Залежність від образу США пояснює чому заявка Республіки Корея на членство у Русі неприєднання була відхилена.²⁹⁸

Відсутність позитивного образу визначала пасивне становище Південної Кореї стосовно підтримки міжнародної спільноти. Південнокорейський уряд до кінця 1980-х років характеризував державу через звернення до антикомунізму як головної риси протиставлення себе Північній Кореї. За відсутності значної диференціації між державами: рівень економічного

²⁹⁸ Chae R. Op. cit. – P. 322

розриву не був великим, а тип політичного режиму обох був недемократичним; та збільшенні рівня міжнародних гравців, через процес деколонізації, визнання південнокорейського сценарію об'єднання стало під питанням.

Економічна модернізація 60-80-х років ХХ століття та вдалий процес демократизації кінця 1980-х років переформував образ південнокорейської ідентичності. Наприкінці 80-х років ХХ століття розпочався процес побудови нової конкурентної ідентичності, яка включала переорієнтацію з «малої держави» на образ глобальної Кореї, який фактично й мав стати запорукою світового визнання Південної Кореї. «М'яка сила» у подальшому була направлена на побудову позитивного іміджу шляхом позиціонування Республіки Корея як «середньої держави». За С. Белей «середня держава» є: «... суб'єктом міжнародних відносин, який має середні показники могутності та завдяки певному набору характеристик (прихильності до багатосторонності через глобальні інститути, високого ступеня проникнення громадянського суспільства у зовнішню політику, ліберального підходу до вирішення конфліктів тощо) займає особливе місце на міжнародній арені та впливає на систему міжнародно-правових відносин.»²⁹⁹

Статус «середньої держави» мав значення з декількох причин. Так, відбувалось формування позитивного іміджу, зважаючи на необхідність відповідності певному рівню залученості у міжнародних інституціях та регіональній політиці. Відхід від статусу «маленької держави» збільшує присутність Південної Кореї на міжнародній арені за рахунок чого відбувається збільшення мережі взаємодії з іншими державами. Ще одним важливим аспектом є відокремлення образу Республіки Корея від США, оскільки збільшення міжнародної ролі потребує більшого рівня самостійної залученості. Стабілізація економічного зростання вплинула на просування Південної Кореї до різних регіональних організацій, збільшуючи потенціал

²⁹⁹ Белей С. Особливості держав середньої сили як суб'єкта міжнародних відносин / С. Белей // International Relations. – 2015. – No. 8. – С. 13

самостійного визнання, що дозволило звести образ протекціонізму США виключно до військового альянсу.

Взаємодія Республіки Корея та великих акторів зацікавлених у міжкорейському питанні не перестала бути актуальною через перехід до категорії «середньої держави». Обидві Кореї не мають достатнього внутрішнього потенціалу, аби перенести усю ініціативу до себе, однак південнокорейська «м'яка сила» формує дві сприятливі умови для свого положення у вирішенні конфлікту. По-перше, транслюється зростаюча роль «середньої держави», з якою треба рахуватись на фоні меншого потенціалу впливу Північної Кореї. Малоочікуваним є перенесення ініціативи об'єднання до КНДР, зважаючи на перманентне збільшення модернізаційного розриву між режимами та співвідношення їх міжнародного статусу.³⁰⁰

По-друге, образ не є чимось одновимірним, радше він є множинною контекстуально-залежних зображень³⁰¹, у зв'язку з чим «м'яка сила» створює унікальні ключові точки в образах взаємодії з «великими» державами. Множинність образів створюється через гібридну приналежність «м'якої сили» Республіки Корея. Вона має в собі ознаки «Chindian soft power»: культуроцентричність та вплетення економічної моделі як зразка для наслідування іншими державами; водночас, зберігаючи традиційне американізоване уявлення стосовно ролі політичних цінностей, які ретранслюються у дусі ліберальної демократії та її інститутів. У взаємовідносинах з різними акторами міжкорейського питання південнокорейський уряд по-різному акцентує увагу.

Наприклад, у відносинах з Китаєм провідну роль відіграє аспект культури, затьмарюючи інші складові. Культурна близькість породжена сприйняттям однакових основ конфуціанських цінностей робить Південну Корею для Китаю більш прийнятною, вони оцінюють «м'яку силу» Південної Кореї вище

³⁰⁰ Park Y. Op. cit. – P. 20

³⁰¹ Dinnie K. Op. cit. – P. 98

за «м'яку силу» Японії.³⁰² Республіка Корея не зосереджується на політичних цінностях послуговуючись стратегією «м'якої сили» щодо Китаю, однак не виключаючи їх зі свого образу, бо рівень демократії у регіоні не високий³⁰³, через що політична трансформація Кореї надає переваги для наслідування з боку інших держав.

Відхід до множинності образів відбувається повсюдно в залежності від контексту взаємовідносин. Не мається на увазі формування нових образів, це є цільне представлення єдиної конкурентної ідентичності. Основною одиницею «м'якої сили» Республіки Корея залишається Халлю. Визначення її ролі не має єдиного варіанту, вчені пропонують доволі суперечливі розуміння: форми культурного імперіалізму, форми азійської спільноти та форма представлення корейської культури. Б. Кім пояснює феномен Халлю з точки зору відмови визначення Сходу від Заходу, що перетворює Схід на головного агента своєї культурної діяльності.³⁰⁴ Тобто, з боку не азійської спільноти Халлю стереотипно сприймається як її збірний образ, що підвищує визнання Республіки Корея на міжнародній арені. З іншого боку, всередині азійської спільноти відбувається конструювання єдності регіону, незважаючи на відсутність культурної однорідності, шляхом соціального консенсусу через продукти Халлю.³⁰⁵

Критикою розуміння «м'якої сили» Республіки Корея як конструюючої культурної сили азійської спільноти є феномен анти-Халлю, який набув особливого розмаху в Японії та Китаю. Якщо китайський випадок пов'язаний з державною політикою та економічним питанням прибутку, то японський явно демонструє спротив культурному впливу Південної Кореї.³⁰⁶

Історичний контекст, однак, відрізняє роль Японії у порівнянні з іншими країнами, тому вона фактично і належить, і не належить східноазійській

³⁰² Lee S. South Korea's soft power diplomacy / S. Lee // EAI Issue Briefing. – 2009. – P. 5.

³⁰³ Freedom House. Global Freedom Status [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу: <https://freedomhouse.org/explore-the-map?type=fiw&year=2022>

³⁰⁴ Kim B. Op. cit. – P. 154

³⁰⁵ Ibid. – P. 160

³⁰⁶ Oh S. Op. cit. – P. 37

групі.³⁰⁷ Проблема рецелювання корейської популярної культури у Японії пов'язана зі зміщенням ролі японської популярної культури на користь корейської у регіоні, що доповнюється їх колонізаційним минулим. Анти-Халлю у Японії був просякнутим зневагою до корейської культури, що відображає переклад терміну для цього руху – огида, вуличні протести зменшили комунікаційний канал для продуктів корейської культури, але промови расової ненависті, які використовували прихильники анти-Халлю негативно вплинули на образ Японії, артикулювавши серед азійського регіону дискурс щодо її агресивної вищості.³⁰⁸

«М'яка сила» Республіки Корея забезпечує конкурентоспроможність держави бути силою, що впливає на формування консенсусу культурної діяльності азійської спільноти. Азійська спільнота, попри відсутню культурну однорідність, має суміжну ціннісну орієнтацію, зосереджуючись на витоках з конфуціанства: протягом XVIII століття країни Східної Азії змагались за проголошення себе малим китайським центром, що демонструє перейняття та переосмислення елементів конфуціанства у різних культурах.³⁰⁹ Консенсус шляхом Халлю задовольняє емоційні потреби азіатів, через культурну близькість та орієнтацію на три стовпи: тяжіння до гармонії, фокус часу й орієнтація на публічний простір.³¹⁰ Корейські дорами заповнюють відчуття порожнечі, чого не змогли зробити західні продукти.³¹¹

Вплив «м'якої сили» полягає не тільки в підвищенні рівня міжнародного визнання всередині регіону, але й формує образ альтернативної реакції культурній глобалізації.³¹² Відхід від вестернізованого розуміння культурної глобалізації надає Південній Кореї переваги у якості зростаючої балансуєчої сили. «М'яка сила» виступає у якості своєрідної дисперсивної призми: так,

³⁰⁷ Nurshazani M. Op. cit. – P. 18

³⁰⁸ Oh S. Op. cit. – P. 45,70

³⁰⁹ Kim B. Op. cit. – P. 155

³¹⁰ Kim M. Cultural proximity and the type of Korean television programs in Asian market / M. Kim. – 2004. – P. 7-8.

³¹¹ Ariffin J. Culture in Korean drama towards Influencing Malaysian audiences / J. Ariffin, H. Bakar, N.Yusof // International Journal of Innovative Research in Engineering & Managemen. – 2018. – Vol. 5, No. 1. – P. 13

³¹² Ryoo W. The political economy of the global mediascape: the case of the South Korean film industry / W. Ryoo // Media, Culture & Society. – 2008. – Vol. 30, No. 6. – P. 878

південнокорейський уряд сумістив направлення корейських дорам до країн Близького Сходу з відправленням військ до Іраку.³¹³ Халлю виконала свою функцію: не відбулось погіршення політичного клімату між країнами, що сумістилось з активним налагодженням економічних зв'язків між країнами Близького Сходу та Південною Кореєю.

Особливе значення відокремлення образу Республіки Корея від США мало для мезорівня, на якому розглядається вплив «м'якої сили» Республіки Корея на КНДР у рамках їх двосторонніх відносин. КНДР у період екзистенційного протистояння не визнавало південнокорейський режим, зводячи його до маріонеткового уряду в руках США. Зміна зовнішньополітичного контексту у 70-х роках ХХ століття, змусила держави підписати Спільне комюніке, однак цей документ не гарантував визнання легітимності режимів одне перед одним. Пак Чон Хи заявив, що не проти, якщо Північна Корея доєднається до різних міжнародних організацій сумісно з Республікою Корея, але це не означає визнання КНДР з боку південнокорейського режиму як держави.³¹⁴

На початку 60-х років ХХ століття Північна Корея була могутнішою за Південну Корею й в економічному, й у військовому вимірах, через що єдиною перепоною поглинання була підтримка з боку США. Історичний контекст обумовив означення північнокорейським урядом США як головного актора вирішення міжкорейського питання. Після поступки Північному В'єтнаму в обхід свого союзника КНДР прагнула досягти компромісу з США без залучення Південної Кореї, що послугувало імпульсом до ідеї мирного договору з американським урядом, який вперше запропонували в 1974 році.³¹⁵ Північнокорейський режим відкинув ідею розгляду міжкорейського питання з південнокорейським режимом, через несприйняття їх як окремого суб'єкта політичної дії. Виключення Республіки Корея з ланки дипломатичного

³¹³ Kim J. Why does Hallyu matter? The significance of the Korean wave in South Korea / J. Kim // *The International Journal of Television Studies*. – 2007. – P. 53

³¹⁴ Цит. за: Choi C. The Korean question in the United Nations / C. Choi // *Verfassung und Recht in Übersee / Law and Politics in Africa, Asia and Latin America*. – 1975. – Vol. 8, No. 3/4. – P. 400

³¹⁵ Chae R. *Op. cit.* – P. 314

врегулювання змінювало акцент з внутрішньої ініціативи до відносин між США та КНДР.

Трансформаційні процеси 60-80-х років ХХ століття змінили баланс сил на користь Південної Кореї, однак саме «м'яка сила» Республіки Корея доносила змінений образ до міжнародної спільноти, включаючи Північну Корею. Сигнали зміненої конкурентної ідентичності з 1988 року сильно вплинули на позиціонування Кореї серед соціалістичного блоку. Проведення Північної політики Ро Де У перепліталось з формуванням нового образу Південної Кореї. Олімпійські ігри 1988 року привернули увагу на зростаючий розрив між двома Кореями та поступове перенесення ініціативи вирішення міжкорейського питання до Південної Кореї.

Демократизація Республіки Корея зумовила розмежування понять безпеки держави та безпеки режиму³¹⁶, за рахунок чого змінився внутрішній дискурс об'єднання. «М'яка сила», влітаючи нові елементи ідентичності, сформувала більш дружній наратив возз'єднання двох Кореї. Режим КНДР у 1990-х роках знаходився на межі виживання, тому зміна наративу поглинання на об'єднання через довіру та мирне співіснування, розташувало КНДР до перенесення вирішення міжкорейського конфлікту до площини взаємодії з південнокорейським урядом.

«М'яка сила» має обмеження, тому перенесення артикулювання міжкорейського питання до внутрішньої ініціативи Кореї не виключило вплив на нього політичних відносин між США та КНДР. У період з 1998 до 2003 року президентом Республіки Корея був Кім Де Чжун, який проводив політику «сонячного світла» по відношенню до КНДР, за його каденції відбувся перший саміт між президентами Кореї, однак це не зупинило вихід Північної Кореї з ДНЯЗ у 2003 році. Політика «сонячного світла» з боку Південної Кореї не переконала північнокорейський режим у безпеці його існування, оскільки у

³¹⁶ Chung C. Op. cit. – P. 26

2002 році Дж. Буш проголосив, що Північна Корея є частиною «осі зла», з якою необхідно вести боротьбу.³¹⁷

Відмежування образу Республіки Корея як залежної від США є запорукою балансування між власною політикою та політикою союзника. Мун Чже Ін звернувся до реінтеграції політики «сонячного світла», наголошуючи на близькості до Північної Кореї. Його риторика ставила КНДР у центр зовнішньополітичної діяльності з бажанням відвідати спочатку Пхеньян, а потім Вашингтон.³¹⁸ Відкритість політики Мун Чже Іна стосовно КНДР призвела до повернення Пхеньяну у русло діалогу щодо деескалації конфлікту.³¹⁹ Це відбувалось на фоні загострення відносин між КНДР та США, що свідчить про збільшення ролі внутрішньокорейського фактора. «М'яка сила» утримувала образ більш налаштованого до співпраці наративу притаманного ліберальним урядам Південної Кореї, за рахунок чого розгортання ТНААД та посилення міжнародних санкцій не було критичним для продовження діалогу з Північною Кореєю.³²⁰

Вплив «м'якої сили» Республіки Корея не обмежується формуванням позитивно прийнятного образу держави на міжнародній арені, її роль на мезорівні зосереджена у ідеологічному протистоянні як противага північнокорейській пропаганді.³²¹ Роки екзистенційного антагонізму характеризувались високим рівнем пропаганди обох режимів, задля затвердження нелегітимності іншої держави. Політична трансформація всередині Південної Кореї підштовхнула уряд до відкритого циркулювання інформації стосовно північнокорейського режиму, однак КНДР із закритими комунікаційними каналами послуговується пропагандою як джерелом ідеологічної та політичної освіти. У цьому аспекті Халлю має дві функції:

³¹⁷ George W. Bush. The Axis of Evil Speech [Електронний ресурс]. – 2002. – Режим доступу: <https://www.wheelersburg.net/Downloads/Bush%20Axis%20of%20Evil.pdf>

³¹⁸ Korean JoongAng Daily. “사드는 차기 정권 넘기고, 개성공단 즉각 재개해야” [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: <http://news.joins.com/article/21008771>.

³¹⁹ Richardson L. Op. cit. – P. 131

³²⁰ Kim I. Op. cit. – P. 165

³²¹ Kyungjae J. Op. cit. – P. 2.

надати механізми для зменшення двостороннього культурного розриву та знищити стереотипні образи сформовані північнокорейською пропагандою по відношенню до Республіки Корея.

Дискурс об'єднання виносить на перший план питання домінування політичної системи, однак, окрім політичної інтеграції є питання відсутності культурної та когнітивної єдності.³²² Відмова від явної антикомуністичної пропаганди у Південній Кореї відбулась наприкінці 1990-х років, разом з лібералізацією дискурсу щодо об'єднання, однак фактично до 1999 року (з виходом фільму «Ширі» відбулось переорієнтування на комерційні фільми) уся культурна індустрія представляла Південну та Північну Кореї як дихотомію добра та зла.³²³ Пропаганда північнокорейського режиму досі дотримується цієї дихотомії, представляючи південнокорейську культуру як капіталістично-імперіалістичну.³²⁴

Халлю є альтернативою домінуючого дискурсу стосовно зображення Південної Кореї. Офіційно південнокорейська культурна продукція, як і будь-яка інша, окрім північнокорейської, заборонена у КНДР, однак свідчення північнокорейських перебіжчиків свідчать про її значну розповсюдженість всередині держави.³²⁵ Так, кількість людей, які хоча б один раз переглядали південнокорейські продукти, знаходячись у Північній Кореї, становить приблизно 85%.³²⁶

Зближення у культурному вимірі відбувається здебільшого за рахунок наслідування громадянами КНДР патернів закладених у південнокорейських дорамах. Молодь пасивно протистоїть нав'язуванню ідеологічної освіти. Їх приваблює відсутність політичного забарвлення у дорамах, які приділяють

³²² 강동완. 북한에서의 한류 현상: 그 의미와 영향 / 강동완. // 통일부 통일교육원. 2015. – P. 7.

³²³ Choi E. Op. cit. – P. 659

³²⁴ Kim Y. Hallyu and North Korea: soft power of popular culture / Y. Kim // South Korean Popular Culture and North Korea / Editor: Y. Kim. – 2019. – P. 7

³²⁵ CNN. North Korea defector says information more dangerous than US threats [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу: <https://edition.cnn.com/2017/11/02/politics/north-korean-defector-thae-kim-jong-un/index.html>

³²⁶ Yoon S. South Korean media reception and youth culture in North Korea / S. Yoon. // South Korean Popular Culture and North Korea / Editor: Y. Kim. – 2019. – P. 124

більше уваги основоположним цінностям будь-якого людського існування.³²⁷ Хоча південнокорейська культурна продукція не має яскравого ідеологічного забарвлення, вона несе в собі певні культурні норми притаманні південнокорейському суспільству, переймання яких зменшує когнітивний розрив. Ці норми можуть перейматись неусвідомлено, коли люди наспівують пісні й не помічають цього³²⁸, або усвідомлено, повторюючи лінгвістичні конструкції, манери, тип поведінки характерні для Південної Кореї та слідує віянню моди в одязі, зачісках тощо.³²⁹

Жителі Північної Кореї, розуміючи перебільшення у власних ЗМІ, очікують цього й від південнокорейських.³³⁰ Зменшення стереотипних уявлень стосовно Республіки Корея відбувається насамперед за допомогою корейських дорам. Фоновими зображеннями, які є тлом історії, важко маніпулювати, тому вони яскраво змальовують різницю між стереотипним та реальним образом Республіки Корея.³³¹ Особливу роль мають розподілені фільми, серіали, які у якості фону відображають розподілену Корею. Їхня особливість полягає у залученні політичного виміру в якості другорядного тла, через що вони не виглядають політизованими, зосереджуючись виключно на загально людських цінностях кохання, дружби чи ще чогось в залежності від жанру кіно. «Ширі» сприймається як блокбастер, а не ідеологічний фільм за рахунок трансформації історичного конфлікту в сцени екшну.³³²

Сучасні корейські розділені фільми не відображають традиційну дихотомію боротьби добра та зла. Герої з Північної Кореї не мають закріпленої приналежності до негативних рис, а транслюють загальний образ людини з її унікальними характеристиками. Увесь вплив зосереджений у контрастному

³²⁷ Radio Free Asia. North Korea cracks down on 'Korean wave' of illicit TV, 17 July 2007 [Електронний ресурс]. – 2007. – Режим доступу: <https://www.refworld.org/docid/46c975902.html>

³²⁸ Daily NK. The Mighty Power of Pop Culture [Електронний ресурс]. – 2011. – Режим доступу: <https://www.dailynk.com/english/the-mighty-power-of-pop-culture/>

³²⁹ Tudor D. North Korea confidential: private markets, fashion trends, prison camps, dissenters and defectors / D. Tudor, J. Pearson. – Tuttle Publishing, 2015 – P. 144

³³⁰ Kim Y. Hallyu and North Korea: soft power of popular culture. – P. 17

³³¹ Ibid. – P. 17

³³² Choi E. Op. cit. – P. 663

зображені життя у Південній та Північній Кореї. Тло розмежовує категорії громадяни та режим, завдяки чому опосередкована критика направлена на політичну систему.

Наприклад у дорамі «Аварійна посадка кохання» на протиставленні кадрів будується фоновий сюжет, охоплюючи більшість ідеологічно маркованих стереотипів. Наприклад, у другій серії з двадцятої по двадцять першу хвилину через зміну фону демонструється брехня північнокорейського режиму, коли діалогу щодо зневіри північнокорейських солдатів у поїдання м'яса у Південній Кореї два рази на день, протиставляється кадр повної тарілки смаженої курки.³³³ Це спонукає північнокорейське населення до питання чому. Картина тарілки повної курки не має сенсу сама по собі, але вона протиставляється змісту ідеологічної освіти: у Північній Кореї голодують, бо в Південній Кореї нема чого їсти.³³⁴

Халлю може оказувати й негативний вплив: Й. Тхе, перебіжчик з Північної Кореї вважає, що за рахунок відсутності різноманітності культурного вмісту фільмів у КНДР північнокорейські громадяни сприймають сюжети як реальність, що може підсилювати наративи Північної Кореї.³³⁵ Є три категорії, які можуть викликати негативне сприйняття Республіки Корея: монетаризм, насильство та їх вплив на людські відносини.³³⁶ Розуміння потенційної гіперболізації через паралель з пропагандою власного режиму та процес поширення південнокорейської культурної продукції, з подальшим розширенням кінематографічного горизонту нівелюють цей ефект.

Складність дослідження впливу «м'якої сили» Республіки Корея всередині КНДР зумовлюється її комунікаційною закритістю. Єдиним інформаційним джерелом є розповіді північнокорейських перебіжчиків, які подекуди

³³³ Dorama.club. Аварийная посадка любви дорама (2019) [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу: <https://doramy.club/15417-1-avarijnaya-posadka-lyubvi.html>

³³⁴ 강동완. 북한에서의 한류 현상: 그 의미와 영향. – 2015. – P. 49

³³⁵ Thae Y. The Korean wave as a powerful agent hidden stories from a North Korean defector / Y. Thae. // South Korean Popular Culture and North Korea / Editor: Y. Kim. – 2019. – P. 57

³³⁶ 강동완. 북한에서의 한류 현상: 그 의미와 영향. – 2015. – P. 55

ставляться під сумнів через їх можливе перебільшення та намагання догодити інформаційній кампанії країни міграції. Однак, зростаючий вплив Халлю опосередковано підтверджується політикою КНДР, направленою на боротьбу з південнокорейською культурною продукцією на законодавчому рівні: 631 глава кримінального кодексу стосується злочинів, що порушують соціалістичну культуру³³⁷. У 2020 році було прийнято новий закон «Про викорінення реакційної думки та культури», відповідно до якого ті, хто зберігають іноземну культурну продукцію можуть бути ув'язненні, а тих, хто розповсюджує матеріали можуть навіть стратити.³³⁸ Кім Чен Ин створив організацію для контролю над розповсюдженням матеріалів Халлю³³⁹, проводяться рейди поліції.³⁴⁰

Кампанія по боротьбі з південнокорейською культурною продукцією демонструє сприйняття північнокорейським урядом її у якості серйозної загрози для власного режиму. Основними стовпами режиму КНДР є легітимація, кооптація та репресії. Руйнування інформаційного вакууму Північної Кореї загрожує їх підтриманню насамперед легітимності. Серед тих, хто споживав іноземний контент 75% були свідками покарання³⁴¹, проте репресії не справляються з ідеологічно відхиленою поведінкою.

Ю. Кім зазначає, що невірно сприймати суспільство всередині КНДР статично, вони також є агентами змін.³⁴² О. Дукальскіс підтримує тезу, що громадяни у Північній Кореї не позбавлені волі, тому послаблення соціально-політичних норм на рівні повсякденної міжлюдської взаємодії чинить вплив

³³⁷ 강동완. 북한에서의 한류 현상: 그 의미와 영향. – P. 64

³³⁸ Daily NK. N. Korean authorities using new law to crackdown on spread of South Korean content [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу: <https://www.dailynk.com/english/north-korean-authorities-using-new-law-to-crackdown-on-spread-of-south-korean-content/>

³³⁹ Asia Press International. N. "Oppa" is Outlawed: Top-Secret Documents Detail Kim Jong-un's Direct Orders to Eliminate S. Korean Cultural Influence [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу: <https://www.asiapress.org/rimjin-gang/2021/01/society-economy/cultural-influence/>

³⁴⁰ Kim Y. Hallyu and North Korea: soft power of popular culture. – P. 23

³⁴¹ Daily NK. N. Korean authorities using new law to crackdown on spread of South Korean content [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу: <https://www.dailynk.com/english/north-korean-authorities-using-new-law-to-crackdown-on-spread-of-south-korean-content/>

³⁴² Kim Y. Hallyu and North Korea: soft power of popular culture. – P. 1-38. – P. 2

на макроструктуру суспільства.³⁴³ Ерозія здатності втримувати жорсткий контроль з боку уряду КНДР свідчить про неспроможність північнокорейського уряду дотримуватись старої моделі закритого суспільства. Соціокультурні зміни всередині КНДР не направлені на повалення режиму знизу. Південнокорейський уряд не очікує через розповсюдження корейської популярної культури революцію або повалення режиму, особливо в контексті потенційної допомоги з боку Китаю та росії.³⁴⁴

«М'яка сила» сприяє реформуванню північнокорейського суспільства, що й підточує режим КНДР. У Північній Кореї існує розподіл за класами, на основі якого відбувається розподіл виплат між людьми, й під час голоду 90-х років ХХ століття уряд припинив забезпечення ворожого та частини нестабільного класів, що становило більше ніж 50% населення.³⁴⁵ Це створило умови для виникнення чорного ринку, який називається «Чангмаданг», який наразі є легальним місцем торгівлі.³⁴⁶ Створення капіталістичного ринку корінним чином змінило економічну структуру режиму.

За часів Кім Чен Іра система зазнала ряд важливих економічних реформ від 1 липня 2002 року, які включали лібералізацію, зокрема системи цін, децентралізацію рішень економічного плану на місцевих виробничих підрозділах, відкриття для іноземних інвестицій тощо.³⁴⁷ Але реформи не покращили економічний стан, а навпаки, створили проблему інфляції, через що довелось збільшувати рівень імпорту за допомоги фінансових потоків з Китаю та Південної Кореї.³⁴⁸ Внутрішні інституції не заохочують до економічного зростання, оскільки економічна самостійність підпорядкована служінню політичній незалежності в інтерпретації чучхе від Кім Чен Іра. Тому

³⁴³ Dukalskis A. The authoritarian public sphere: legitimation and autocratic power in North Korea, Burma, and China / A. Dukalskis. – 2017. – P. 6

³⁴⁴ Yoo H. Op. cit. – P. 2

³⁴⁵ Zhang W. Black markets, red states Media piracy in China and the Korean wave in North Korea / W. Zhang, M. Lee // South Korean Popular Culture and North Korea / Editor: Y. Kim. – 2019. – P. 89

³⁴⁶ Thae Y. Op. cit. – P. 60

³⁴⁷ Mansourov A. The Kim Regime Adapts to the Challenges of Modernity / A. Mansourov. // North Korea: The Politics of Regime Survival: The Politics of Regime Survival / Editors: Y. Kihl, H. Kim. – 2005. – P. 93

³⁴⁸ Kim I. Op. cit. – P. 170

елементи лібералізації ринку сприяли зародженню високого рівня корупційності.

Північнокорейський уряд продовжує наголошувати на слідуванні ідеології самостійності та незалежності, однак дедалі яснішою стає неспроможність КНДР залишатись у власному вакуумі, відкидаючи вплив екзогенних факторів. Кім Чен Ин у 2011 році з приходом до влади стикнувся не тільки з рядом проблем породжених ерозією режиму, але й з необхідністю відстоювання свого місця у доволі ієрархічній та підкореній досвіду системі. Елітний клас відвернувся від Кім Чен Ина, що свідчить про руйнацію традиційної структури підтримки режиму.³⁴⁹ Рівень кооптації був зменшений на користь послугування репресіями, у 2013 році лідер Північної Кореї стратив свого дядька разом з десятками інших представників вищого класу³⁵⁰, а у 2014 році у КНДР публічно було страчено десь п'ятдесят осіб, десять з яких були членами правлячої партії, за перегляд південнокорейських дорам.³⁵¹

Виклик режиму полягає в економічно-культурній площині, які тісно пов'язані між собою. Кім Чен Ин прагне обмежити вплив «м'якої сили» серед північнокорейського населення, про що свідчить звернення північнокорейських делегатів на міжкорейських самітах до своїх колег стосовно зменшення швидкості міжкорейських обмінів та співробітництва при одночасному посиленні політичної освіти.³⁵² Вирішення цього питання шляхом посилення репресій не є можливим з огляду на вибудовану корупційну структуру, яка просякає усю систему як ієрархічний ланцюг.³⁵³ Південнокорейська культурна продукція не просто споживається жителями КНДР, а має високий попит та через офіційну заборону режиму її поширення відбувається шляхом контрабанди, що збільшує її вартість.

³⁴⁹ Thae Y. Op. cit. – P. 60

³⁵⁰ Ibid. – P. 54-55

³⁵¹ Independent. North Korean officials «publicly executed for watching South Korean soap operas» [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу: <https://www.independent.co.uk/news/world/asia/north-korean-officials-publicly-executed-for-watching-south-korean-soap-operas-9825170.html>

³⁵² Yoo H. Op. cit. – P. 14

³⁵³ 강동완. 북한에서의 한류 현상: 그 의미와 영향. – 2015. – P. 30-31.

Оклад на державні посади коливається у діапазоні 2000-6000 північнокорейських вон, чого недостатньо для повноцінного харчування³⁵⁴, тому контрабанда стає основною жилою прибутку. Основним експортером контрабанди є Китай. З технологічним прогресом збільшується поширення контрабанди у КНДР, так як удосконалюються носії збереження інформації. А у деяких частинах поблизу кордону ловлять китайські телевізійні сигнали, завдяки чому населення може дивитись дорами безпосередньо.³⁵⁵

Першим видом контрабанди південнокорейської продукції були DVD-диски, які зараз змінюються на USB-носії.³⁵⁶ USB є порівняно меншими, тому їх легше сховати, у Північній Кореї подібні пристрої називають носовими картами, оскільки їх можна сховати у ніздрі під час обшуку чи перетині кордону.³⁵⁷ У боротьбі з контрабандою північнокорейський уряд намагався надати їй альтернативу, було створено телефон вітчизняного виробника, але який все одно не користувався тією ж популярністю, що й китайські, через ціну, а у 2014 році легалізували «Notetel», тип портативного медіаплеєра за умови користування обмеженим варіантом каналів.³⁵⁸ Виготовлення планшетів у 2016 році та легалізація «Notetel» створили нові умови для контрабанди, яка стає все важче контролюваною.

Розширення мережі контрабанди збільшує корупційну систему. Проблема північнокорейського режиму полягає не у неефективності репресій, а у зменшенні прагнення до кооптації. Кожен крок контрабандиста залежить від налагодженої мережі зв'язків, у яких вершиною ланки є представник еліти. Окрім того, важливим фактором є залучення до корупційних схем військових та поліції, як представників репресивного апарату режиму. Члени правлячої партії та цілі підрозділи поліції та державної цензури не дотримуються правил режиму щодо забороненої продукції беручи хабарі під час рейдів, покриваючи

³⁵⁴ The Washington Post. Life under Kim Jong Un [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу: <https://www.washingtonpost.com/graphics/2017/world/north-korea-defectors/>

³⁵⁵ Kim Y. Hallyu and North Korea: soft power of popular culture. – P. 2.

³⁵⁶ 강동완. 북한에서의 한류 현상: 그 의미와 영향. – 2015. – P. 12

³⁵⁷ Thae Y. Op. cit. – P. 59

³⁵⁸ Ibid. – P. 59

контрабандистів та розповсюджуючи конфісковані матеріали.³⁵⁹ Послаблення сталості режиму проявляється й в оформленні чорних ринків. «Чангмаданг» став легальним, однак на ньому повно контрабандної продукції, продаж якої карається законом. Раніше продавців називали кониками, бо вони бігли, коли бачили поліцію, зараз їх називають кліщами, бо вони міцно тримаються за своє місце.³⁶⁰

У період правління Кім Чен Іра спроба економічних реформ розцінюється як віддзеркалення досягнень економічного розвитку Південної Кореї або моделі Китаю. Кім Чен Ін зосереджений на боротьбі з культурною експансією, через що він намагається запропонувати північнокорейську альтернативу k-pop. Гурт Moranbong відібраний ним особисто для здійснення повороту у сфері мистецтва у 2012 році з чого мало початись нове століття чучхе.³⁶¹ Фактично гурт виконуючи завдання альтернативи водночас мав підтримувати персоналістський режим та офіційну пропаганду.³⁶²

Це є важливим за рахунок перейняття окремих елементів ворогуючого режиму для побудови власної ідеології. K-pop не стільки переосмислюється, скільки накладається на північнокорейські реалії, відображаючи пародію на південнокорейський стиль. Moranbong візуально мали відповідати капіталістичному образу, що досягалось через їх вбрання: короткі блискучі плаття, та макіяж, музика, на противагу, відповідала північнокорейському стилю, спірним елементом є танцювальні рухи, які є поєднують традиційну манеру з більш розкутим західним стилем. Moranbong не є прикладом гібридизації культури, скоріше це маркер ерозії північнокорейського режиму. Ідеологія незалежності не відповідає запитам суспільства, через що режим намагається прилаштувати її до нових реалій.

³⁵⁹ Daily NK. Hallyu's hooks deep into North Korean society [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: <https://www.dailynk.com/english/hallyus-hooks-deep-into-north-kore/>

³⁶⁰ Thae Y. Op. cit. – P. 60

³⁶¹ The Atlantic. Meet North Korea's new girl-pop band [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу: <https://www.theatlantic.com/international/archive/2013/05/meet-north-koreas-new-girl-pop-band/276360/>

³⁶² Lim T. State-endorsed popular culture: a case study of the North Korean girl band Moranbong / T. Lim // *Asia & the Pacific Policy Studies*. – 2017. – Vol. 4, No. 3. – P. 603

«М'яка сила» Республіки Корея на мезорівні направлена на досягнення середовища мирного співіснування з КНДР. Її вплив активізує пасивні механізми змін всередині Північної Кореї направлені радше не на повалення режиму, а на його реформування. Трансформація соціально-культурної та економічної структури режиму роблять його більш вразливим до впливу з боку Південної Кореї, особливо у сфері економічної експансії.

I. Ватсон вважає, що «м'яка сила» може парадоксально зміцнювати режим КНДР³⁶³, що, на перший погляд створює контрадикторність впливу «м'якої сили» Республіки Корея на питання об'єднання, однак якщо розглянути його у контексті внутрішньої стратегії, то видно, що це цільна стратегія південнокорейського уряду. Мікрорівень впливу «м'якої сили» Республіки Корея передбачає взаємодію з населенням власної країни стосовно міжкорейського питання.

На мікрорівні стратегія «м'якої сили» має схожу функцію з мезорівнем: зменшення культурного та когнітивного розриву між жителями Південної та Північної Кореї. «М'яка сила» Республіки Корея направлена на зміну образу жителів Північної Кореї серед південнокорейського населення. Це відбувається з двох причин, по-перше, тривалий час жителі Південної Кореї зазнавали впливу пропаганди, по-друге, стрімкий розрив між державами зумовив абсолютно різні структури суспільства. У шоу NKR2 північнокорейські біженці зображувались як інфантильні громадяни, які не адаптовані до капіталістичного суспільства.³⁶⁴ Система освіти у Південній Кореї суттєво відрізняється від північнокорейського варіанту, жителі КНДР не знайомі з висококонкурентною соціально-економічною структурою, через що їм важко одразу асимілюватись на новому місці, їх знань не вистачає для конкуренції, через що часто сектор їх праці полягає у площині 3d (небезпечно, брудно та принизливо).

³⁶³ Watson I. Op. cit. – P. 316

³⁶⁴ Kim S. The realities of North Korean resettlers: the affective politics of citizenship in reality TV programs featuring North Korean resettlers / S. Kim // The IAFOR International Conference on Global Studies 2017. – 2017. – P. 11

Внутрішня політика відрізняється в залежності від партії, яка знаходиться при владі. Так, за часів ліберальних урядів розмежування між північнокорейським народом та режимом є меншим, аніж за консервативних, які надають перевагу чіткому розмежуванню народу як єдино-корейського та режиму. Щодо питання північнокорейських перебіжчиків, то за адміністрації ліберальних урядів проводиться обережна політика, направлена на придушення такої діяльності, через прагнення умиротворення з режимом Північної Кореї.³⁶⁵ Однак, і консерватори, і ліберали вбачають незмінну мету в об'єднанні³⁶⁶, тому всі проєкти стратегії «м'якої сили» направлені на мирне воз'єднання у майбутньому, що неможливо без збільшення позитивного ставлення до північнокорейських громадян. Культурна індустрія створює простір для позитивного висвітлення північнокорейських перебіжчиків, зокрема Чхве Сон Гук розповів свою історію за допомогою мультфільму, залучивши велику кількість прихильників.³⁶⁷

Окремим напрямом покращення іміджу північнокорейських жителів серед громадян Південної Кореї є дорами. Серіали, відійшовши від дихотомії добра та зла між двома Кореями, транслюють змінений образ людей з Північної Кореї. Проводиться дихотомія між звичайними людьми та режимом, у контексті чого відповідальність та критика перекладається на північнокорейський уряд та партію. Розділені фільми також відіграють важливу роль, але в іншому ключі порівняно з контекстом мезорівня. Фонове зображення, як раз підтверджує, представлення Північної Кореї як бідної, не розвиненої країни, але за рахунок першого плану формується позитивне ставлення до людей з КНДР, оскільки глядачі розділяють з ними емоції,

³⁶⁵ Lee Chung Min. A Peninsula of Paradoxes: South Korean Public Opinion on Unification and Outside Powers [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу: https://carnegieendowment.org/files/2020_UBB_final.pdf

³⁶⁶ Ayhan K. Ideas matter in inter-Korean relations: shifts in South Korea's foreign policy interests and behavior vis-à-vis North Korea / K. Ayhan, Y. Kim // The Future of the Korean Peninsula Korea 2032 and Beyond / Editors: M. Richey, J. Panda, D. Tizzard. – 2021. – P. 12

³⁶⁷ The Korea Herald. A North Korean defector's life in webtoon [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20160817000797>

вбачаючи їх не як ворогів, а простих людей, що мають свої радощі та проблеми.

У k-рор здебільшого не піднімається питання міжкорейського конфлікту, через що дорами є головним джерелом актуалізації нового образу громадян Північної Кореї. Хоча бувають виключення й питання міжкорейських взаємовідносин висвітлюється у кліпах південнокорейських співаків. Прикладом є J-Fla – Дурна історія, який набрав 6,8 мільйона переглядів.³⁶⁸ Історія у кліпі починається з кадру саміту, де зустрілись Пак Кин Хе та Ким Чен Ин, які ніяк не налагодять стосунки між двома державами. Текст пісні має подвійне розуміння: співається про самотнє кохання, де дівчина хоче почути відповідь, хоча вона розуміє свою дурість, без контексту – історія кохання, у поєднанні з кліпом виходить рефлексія на тему прагнення до об'єднання, при розумінні легковажності мрії. Цей наратив є частиною стратегії «м'якої сили» Республіки Корея.

Основною роллю «м'якої сили» Республіки Корея на мікрорівні є артикуляція об'єднання через мирне співіснування. Наратив об'єднання є частиною не лише південнокорейської ідентичності³⁶⁹, але характерний для північнокорейської. Обидві ідентичності просякнуті міфічним баченням однорідності, через що розподіл сприймається як тимчасове порушення корейської ідентичності.³⁷⁰ Наратив єдності укріплювався за рахунок звернення обох режимів до трансцендентної легітимності, ставлячи за еталон епоху об'єднаності та незалежності Чосон. Фактично, покладання єдності минулого в основу державного існування зумовило ефект відкладеного майбутнього, коли кожна політика зводиться до кінцевої мети – об'єднати дві Кореї.

³⁶⁸ YouTube. J.Fla (제이플라) - 바보같은 STORY [Електронний ресурс] / YouTube. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=JpDyYPxy3YA>.

³⁶⁹ Цит. за: Watson I. South Korea's state-led soft power strategies: limits on inter-Korean relations / I. Watson // Asian Journal of Political Science. – 2012. – Vol. 20, No. 3. – P. 316.

³⁷⁰ Bleiker R. Divided Korea: toward a culture of reconciliation / R. Bleiker. – University of Minnesota Press, 2008. – P. xxxi

Маючи однакові екзистенційні витоки легітимності, обидва режими вступили у боротьбу за право бути наступником епохи об'єднаної Кореї. На противагу міфічній однорідності період антагонізму виробив ідентичності, які висловлюються в протилежності одна одної.³⁷¹ Боротьба режимів тривалий час відображала контрадикторність їх положення, через що ідентичності будувались як протиставлення одне одному. Особливістю південнокорейської та північнокорейської ідентичності є одночасне сприйняття одне одної як близького, але загрозливого «іншого».³⁷²

Трансформаційні перетворення всередині Республіки Корея 60-80-х років ХХ століття виробили основу для стратегії «м'якої сили», яка почала втілюватись через національний бренд, але насамперед це є відображення зміни ідентичності. Модернізація та процес демократизації створили додаткові точки легітимності для Південної Кореї за рахунок чого моделювання власної ідентичності не зводилось виключно до протиставлення себе КНДР. У певному сенсі образ глобальної Кореї можна розглядати як ребрендинг південнокорейської ідентичності як законної Кореї.³⁷³

В. Кан зазначає, що сімдесят років розколу зменшують виправданість та необхідність об'єднання.³⁷⁴ Навіть за умови об'єднання відповідно концепції південнокорейського уряду з економічної та політичної точки зору зараз для Південної Кореї це є суттєвим викликом. Рівень економіки КНДР суттєво поступається рівню Республіки Корея, через що поглинання створить витрати на соціальну інтеграцію, безробіття, міграцію та гіперінфляцію.³⁷⁵ Політично факт об'єднання є джекпотом, однак його наслідки створюють додаткову напругу на політичну систему. Північнокорейські перебіжчики, офіційно зареєстровано 33826 людей у Південній Кореї³⁷⁶, створили власну політичну

³⁷¹ Bleiker R. Op. cit. – P. xxxi

³⁷² Ibid. –P. xxxi

³⁷³ Watson I. Op. cit. – P. 314

³⁷⁴ 강동완. 북한에서의 한류 현상: 그 의미와 영향. – 2015. – P. 6

³⁷⁵ Cha V. Security and democracy in South Korean development. – P. 218

³⁷⁶ Ministry of Unification. Policy on North Korean Defectors [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу: https://www.unikorea.go.kr/eng_unikorea/relations/statistics/defectors/

партію для виборів у 2020 році до Національних зборів, що було пов'язано з не представленістю їх інтересів за адміністрації Мун Чже Іна.³⁷⁷ Об'єднання означає залучення виборців з Північної Кореї, що створить нові політичні наративи.³⁷⁸

Прагнення до об'єднання стає все більш номінальним, усі йому клянуться, але мало, хто його справді хоче.³⁷⁹ Однак, воно все ще є частиною південнокорейської ідентичності, тому кращим вираженням тенденції є думка, об'єднання необхідне, але воно відбудеться не в цей час.³⁸⁰ Відмова від об'єднання зруйнувала б побудовану логіку держави, яка передбачає кінцевою метою возз'єднання, до того ж велике значення має те, що об'єднання є частиною й північнокорейської ідентичності.

«М'яка сила» Республіки Корея направлена не просто на підживлення дискурсу об'єднання всередині країни, а спрямовує наратив мирного співіснування задля досягнення умов подальшого об'єднання. З південнокорейської культурної продукції зникають агресивні наративи переваги Республіки Корея у порівнянні з КНДР, розгляд північнокорейського режиму відображає не тільки критику, але й дистанціювання, направлене на створення відчуття простору та часу, за які відбуватимуться трансформації міжкорейських відносин. З дискурсу прибрано поняття зараз, ані культурна продукція, ані політична діяльність наразі не направлена на досягнення об'єднання. Адміністрація Мун Чже Іна чітко окреслила три цілі політики на Корейському півострові: мир, взаємна повага та відкритість.³⁸¹

Ч. Лі у межах корейської ініціативи з безпеки та зовнішньої політики порівнює ставлення до питання об'єднання всередині Республіки Корея,

³⁷⁷ The Wall Street Journal. Unhappy with South Korea's stance on the North, defectors use elections to push a tougher line [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу: <https://cutt.ly/HJXSvHF>

³⁷⁸ Cha V. Security and democracy in South Korean development. – P. 218

³⁷⁹ The Washington Post. In the South, one Korea is distant goal [Електронний ресурс]. – 2000. – Режим доступу: <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/2000/06/17/in-the-south-one-korea-is-distant-goal/41485483-ec66-4d74-8d24-5909ac1aad53/>

³⁸⁰ Cha V. Security and democracy in South Korean development. – P. 216

³⁸¹ Ministry of Unification. Three Goals [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.unikorea.go.kr/eng_unikorea/policyIssues/koreanpeninsula/goals/

зокрема результати опитування 2018 року від Сеульського національного університету значно відрізняються від попередніх років: підтримка південнокорейської системи становила майже 50%, підтримка змішаної форми компромісу між режимами впала на 10,4%, а ті хто надає перевагу зберіганню відокремлених систем збільшились на 10,3%.³⁸² Опитування Карнегі підійшло по іншому, й зосередилось не на наданні переваги політичній системі, а на прихильності до певного сценарію: так, мирне об'єднання шляхом діалогу та переговорів було найпопулярнішим сценарієм набравши 38,5%, однак конфігурація не об'єднання та співіснування сукупно набрали 47,6%.³⁸³

Опитування свідчать на користь тенденції зміщення до співіснування з подальшим відкладенням об'єднання. Залишаючись частиною корейської ідентичності питання об'єднання неможливо одразу відкинути, особливо в односторонньому порядку. Стратегія «м'якої сили» закріплює дискурс майбутнього об'єднання у наративі мирного співіснування. Хоча стратегія «м'якої сили» піддається впливу зміни в залежності від ліберального чи консервативного уряду, її роль у цьому аспекті залишається майже не змінною.

Консервативні уряди проводять більш жорстку лінію політики стосовно КНДР, однак єдиним відхиленням від стратегії мирного співіснування була політика Пак Кин Хе. Її політика довіри підвищувала акцент на об'єднанні, окресливши його як джекпот, її промова в Дрездені проголосила курс на поглинання, проводячи паралелі між німецькою та корейською ситуаціями.³⁸⁴ У 2022 році було обрано нового президента Республіки Корея, ним став представник консервативної партії – Юн Сок Йоль. Наразі рано говорити про моделювання подальшої стратегії «м'якої сили», але у своєму інтерв'ю Юн

³⁸² Lee Chung Min. A Peninsula of Paradoxes: South Korean Public Opinion on Unification and Outside Powers [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу: https://carnegieendowment.org/files/2020_UBB_final.pdf – P. 20

³⁸³ Ibid. – P. 21.

³⁸⁴ Korea Herald. Full text of Park's speech on N. Korea [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу: <https://www.koreaherald.com/view.php?ud=20140328001400>

Сок Йоль заявив про передачу ініціативи діалогу до Кім Чен Ина.³⁸⁵ Позиція нової адміністрації є більш жорсткою: вони не збираються проводити політику умиротворення, націлені на посилення тиску³⁸⁶, що є характерним для усіх консервативних урядів Кореї. Проте, нема націленості на розпад Північної Кореї, новий президент зазначив, що хоче спільного співіснування, фактично, поділеного та спільного.³⁸⁷

«М'яка сила» Республіки Корея відіграє важливу роль у врегулюванні міжкорейського конфлікту. Її вплив прослідковується на трьох рівнях: макро, мезо й мікро, де на кожному з них «м'яка сила» має свої ролі, які, на перший погляд, можуть створювати суперечливу стратегію, у якій інструменти «м'якої сили» створюють контрадикторні впливи. Однак, на всіх рівнях стратегія «м'якої сили» спрямована на досягнення середовища для об'єднання шляхом діалогу та мирного співіснування, що поки що відповідає південнокорейської ідентичності. Стратегія «м'якої сили» може зазнавати змін відповідно до цілей внутрішньої політики Республіки Корея, але водночас вона є відображенням політики ідентичності, через що кінцевою метою все одно є питання об'єднання у міжкорейських відносинах.

³⁸⁵ CNN. Exclusive: South Korea's new leader says age of appeasing North Korea is over [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу: <https://edition.cnn.com/2022/05/23/asia/south-korea-president-exclusive-interview-intl-hnk/index.html>

³⁸⁶ Ibid.

³⁸⁷ CNN. Exclusive: South Korea's new leader says age of appeasing North Korea is over [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу: <https://edition.cnn.com/2022/05/23/asia/south-korea-president-exclusive-interview-intl-hnk/index.html>

ВИСНОВКИ

Академічне становлення концепції «м'якої сили» почалось з 1990 року, коли Дж. Най у своїй роботі вперше використав даний термін. Загалом, витoki концепту «м'якої сили» можна прослідкувати з конфуціанської філософської доктрини, але її джерела в академічному розумінні сягають кінця першої третини ХХ століття й пов'язані з переосмисленням поняття «влада» з позицій підкорення та примусу. Концептуалізація запропонована Дж. Наєм є домінуючим підходом до концепту, відповідно до якого «м'яка сила» представлена через культуру, політичні цінності та зовнішню політику. Концепт «м'якої сили» Дж. Ная, однак, піддається чисельній критиці стосовно слабкої структурованості, відсутності наукової новизни та дескриптивного характеру, через що продовжується подальша академічна розробка концепту.

Подальша розробка «м'якої сили» відбувається здебільшого у рамках запропонованих концепцією Дж. Ная та направлена на подолання слабкостей концепту у парадигмальній площині. Принципово новим напрямком переосмислення концепції «м'якої сили» є розробка «Chindian soft power», яка характеризується культуроцентричністю, відсутністю ставки на цінності ліберальної демократії, на противагу, звертаючись до моделі економічного розвитку, та зовнішньою політикою. Зміни запропоновані у контексті «Chindian soft power» породили новий напрям переосмислення концепту, акцентуючись на ролі культури. І. Фан вважає, що потенціал «м'якої сили» представлений через культурну силу, а конвертація до безпосередньо сили відбувається через фактори «жорсткої сили», що робить «м'яку силу» гранню «жорсткої сили». Підхід С. Кім, в багатьох аспектах суміжний з концептом запропонованим І. Фан, переносить розгляд «м'якої сили» у конструктивістську парадигму, розглядаючи її як стратегію, за якої актори намагаються конструювати та реконструювати ритуальну реальність відповідно до власних інтересів.

«М'яка сила» є важливою стратегією політики Республіки Корея. Вона представлена через канали національного бренду та публічної дипломатії, які у цьому контексті співвідносяться як окремі, але певним чином тотожні поняття, за яких національний бренд є більш амбітним концептом. Національний бренд не переформатовує, а відображає зміни в національній ідентичності, що свідчить про залежність від реального образу держави, чому передував трансформаційний процес Південної Кореї. Історичний процес модернізації Кореї у 60-80-х роках ХХ століття зумовив декілька тенденцій, які безпосередньо впливають на побудову «м'якої сили» Республіки Корея. За часів авторитарного правління відбулось закріплення антикомунізму як лейтмотиву позиціонування держави на противагу КНДР. «Диво на річці Хан» та швидкі темпи індустріалізації обумовили економічну детермінацію демократії, принісши орієнтування на правління «сильної руки», через що зберігається прихильність до президентської системи, за якої відбувається суттєва зміна стратегії «м'якої сили» від президента до президента. Збереглась прихильність до традиційних азійських цінностей попри інтегрування цінностей та інститутів ліберальної демократії.

Еволюція «м'якої сили» Республіка Корея представлена за допомогою двох перехресних підходів: структурного та системного. Відповідно до структурного підходу розвиток «м'якої сили» відбувається у два етапи: з акцентуванням на національному бренді (від 1993 до 2014 року) та з акцентом на публічній дипломатії (від 2014 року). Еволюція «м'якої сили», відповідно до системного підходу, також налічує два етапи, але перший етап має внутрішню диференціацію на політичне та культурне домінування. Халлю є основною одиницею «м'якої сили» другого періоду першого етапу та другого етапу, через що в обох превалує культурний чинник, але структурні зміни обумовили зміну системного співвідношення. Особливості «м'якої сили» Республіки Корея є наступними: включення дискурсу об'єднання, державоцентричність, надання айдолам дипломатичної ролі та залучення фанатів у якості активних ретрансляторів «м'якої сили», гібридність.

Розуміння впливу «м'якої сили» Республіки Корея на міжкорейські відносини пов'язано з декількома історично сформованими тенденціями їх взаємовідносин. Обидві Кореї звертаються до трансцендентної легітимності, що породжує між ними екзистенційну конкуренцію, кінцевою метою якої є об'єднання. Розподіл Корейського півострова за участю великих держав сприяв їх залученню до конфлікту як його активних сторін, через що КНДР довгий час зосереджувалось на США, відкидаючи Південну Корею як суб'єкта політичної дії. Демократизація Республіки Корея обумовила варіативність підходів формування курсу політики щодо Північної Кореї, зважаючи на зосередженість управління в руках ліберального чи консервативного уряду.

«М'яка сила» Республіки Корея має значний вплив на міжкорейські відносини загалом, та міжкорейський конфлікт зокрема. Її роль у ньому розглядається на трьох рівнях: макро, мезо та мікро. На кожному з цих рівнів «м'яка сила» має свої ролі, які, на перший погляд, формують суперечливу канву стратегії, де ролі «м'якої сили» створюють розбіжні між собою впливи. Проте, «м'яка сила» Республіки Корея на всіх рівнях спрямовується на досягнення середовища для об'єднання через діалог та мирне співіснування, що відповідає південнокорейській ідентичності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Джерела:

1. Brand Finance. Nation Brand 2015 Ranking [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу: <https://brandirectory.com/rankings/nation-brand/2015>
2. CNN. Exclusive: South Korea's new leader says age of appeasing North Korea is over [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу: <https://edition.cnn.com/2022/05/23/asia/south-korea-president-exclusive-interview-intl-hnk/index.html>
3. Dorama.club. Аварийная посадка любви дорама (2019) [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу: <https://dorama.club/15417-1-avarijnaya-posadka-lyubvi.html>
4. Freedom House. Global Freedom Status [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу: <https://freedomhouse.org/explore-the-map?type=fiw&year=2022>
5. George W. Bush. The Axis of Evil Speech [Електронний ресурс]. – 2002. – Режим доступу: <https://www.wheelersburg.net/Downloads/Bush%20Axis%20of%20Evil.pdf>
6. Joint Declaration of the Denuclearization of the Korean Peninsula [Електронний ресурс]. – 1992. – Режим доступу: <https://cutt.ly/UJn5hgd>
7. Korea - North Korean Tree Incident, 8 / 18 / 76 - Telegrams (1) - (3) [Електронний ресурс]. – 1976. – Режим доступу: <https://www.fordlibrarymuseum.gov/library/document/0324/1553749.pdf>
8. Macrotrends. South Korea GNP 1962-2022 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.macrotrends.net/countries/KOR/south-korea/gnp-gross-national-product>.
9. Ministry of Unification. Policy on North Korean Defectors [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу: https://www.unikorea.go.kr/eng_unikorea/relations/statistics/defectors/

10. Ministry of Unification. Three Goals [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
https://www.unikorea.go.kr/eng_unikorea/policyIssues/koreanpeninsula/goals/
11. Telegram from New York to Bucharest, SECRET, No. 091.722, Normal, July 31, 1973 [Електронний ресурс]. – 1973. – Режим доступу:
<http://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/114070>
12. The July 4 South-North Joint Communiqué [Електронний ресурс]. – 1972. – Режим доступу до ресурсу: <https://cutt.ly/2H9BeJB>
13. UN. Resolution 112 (II) «The Problem of the Independence of Korea» [Електронний ресурс]. – 1947. – Режим доступу:
<https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/117705>
14. YouTube. J.Fla (제이플라) - 바보같은 STORY [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу до ресурсу:
<https://www.youtube.com/watch?v=JpDyYPxy3YA>
15. YouTube. PSY - Gangnam Style (강남스타일) M/V [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу до ресурсу:
<https://www.youtube.com/watch?v=9bZkp7q19f0>

Література:

1. Арндт Х. Між минулим і майбутнім / Пер. з англ. – К.: Дух і літера. 2002. – 321 с.
2. Белей С. Особливості держав середньої сили як суб'єкта міжнародних відносин / С. Белей // International Relations. – 2015. – № 8. – С. 1-15.
3. Емельянова Н. «Мягкая сила» как концепт: критический анализ / Н. Емельянова // Международная аналитика. – 2018. – С. 8–24.
4. Кан Д. Стан дослідження Корейської проблеми в сучасній міжнародно-політичній науці / Д. Кан // International Relations. – 2019. – № 20. – С. 1 - 21.
5. Кривохиж С. "Мягкая сила" и публичная дипломатия в теории и внешнеполитической практике Китая / С. Кривохиж // Вестник Санкт-Петербургского университета. – 2012. – Выпуск 3, серия 13. – С. 103– 113.

6. Кучеренко С. Власть и насилие в реализме Ганса Моргентхау / С. Кучеренко // Социологическое обозрение. – 2019. – С. 320–333.
7. Лебедева М. «Мягкая сила»: понятие и подходы / М. Лебедева // Вестник МГИМО-Университета. – 2017. – Выпуск 3, серия 54 – С. 212–223.
8. Ломанов А. Роль культурного наследия в формировании облика Китая за рубежом / А. Ломанов // Культурное наследие в современной политической и социальной практике стран дальнего Востока и Юго-Восточной Азии: сборник статей. – СПб: РХГА, 2011. – С. 73–89.
9. Макинтайр А. После добродетели: исследования теории морали / Пер. с англ. В. В. Целищева — М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2000.— 384 с.
10. Нікулішин Н. Основні підходи до розкриття змісту поняття «м'яка сила» у сучасній вітчизняній науці / Н. Нікулішин // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2014. – Випуск 26. – С. 32–37.
11. Ситалиева К. Влияние "корейской волны" на экономику Южной Кореи / К. Ситалиева // Казанский вестник молодых ученых. – 2020. – С. 124 - 129.
12. Титаренко М. Духовная культура Китая. Том 4. Историческая мысль. Политическая и правовая культура. / Гл. ред. М. Титаренко. – М.: Восточная литература, 2009. – 935 с.
13. Anholt S. Competitive identity: the new brand management for nations, cities and regions / S. Anholt. – Palgrave Macmillan, 2007. – xiii, 134 p.
14. Ariffin J. Culture in Korean drama towards Influencing Malaysian audiences / J. Ariffin, H. Bakar, N. Yusof // International Journal of Innovative Research in Engineering & Managemen. – 2018. – Vol. 5, No. 1. – P. 10-14.
15. Armstrong C. Inter-Korean relations in historical perspective / C. Armstrong // International Journal of Korean Unification Studies. – 2005. – Vol. 14, No. 2. – P. 1–20.

16. Armstrong C. Inter-Korean relations: a North Korean perspective/ C. Armstrong. // *Inter-Korean Relations: Problems and Prospects* / Editor: S. Kim. – 2004. – P. 39-56.
17. Armstrong C. Parasite and the global arrival of the Korean cinema: notes from the underground/ C. Armstrong // *The Soft Power of the Korean Wave: Parasite, BTS and Drama* / Editor: Y. Kim. – 2021. – P. 54–66.
18. Armstrong C. Tyranny of the weak: North Korea and the world, 1950–1992 / C. Armstrong. – Cornell University Press, 2015. – 328 p.
19. Asia Press International. N. “Oppa” is Outlawed: Top-Secret Documents Detail Kim Jong-un’s Direct Orders to Eliminate S. Korean Cultural Influence [Электронный ресурс]. – 2021. – Режим доступа: <https://www.asiapress.org/rimjin-gang/2021/01/society-economy/cultural-influence/>
20. Ayhan K. Ideas matter in inter-Korean relations: shifts in South Korea’s foreign policy interests and behavior vis-à-vis North Korea / K. Ayhan, Y. Kim // *The Future of the Korean Peninsula Korea 2032 and Beyond* / Editors: M. Richey, J. Panda, D. Tizzard. – 2021. – 1–28 p.
21. Ayhan K. Korea’s soft power and public diplomacy under Moon Jae-In administration: a window of opportunity / K. Ayhan. // *Korea’s soft power and public diplomacy* / Editor: K. Ayhan – 2017. – P. 13-32.
22. BBC. BTS will be first k-pop group to speak at the United Nations [Электронный ресурс]. – 2018. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.bbc.co.uk/newsround/45601232>
23. Bleiker R. Divided Korea: toward a culture of reconciliation / R. Bleiker. – University of Minnesota Press, 2008. – 240 p.
24. Carr E. The twenty years' crisis, 1919-1939: an introduction to the study of international relations / E. Carr. – London: Macmillan & Co. Ltd, 1946. – 239 p.
25. Cha V. Korean unification: the zero-sum past and the precarious future / V. Cha // *Asian Perspective*. – 1997. – Vol. 21, No. 3. – P. 63-92.

26. Cha V. Politics and democracy under the Kim Young Sam government: something old, something new / V. Cha // *Asian Survey*. – 1993. – Vol. 33, No. 9. – P. 849-863.
27. Cha V. Security and democracy in South Korean development / V. Cha. // *Korea's Democratization* // Editor: S. Kim. – 2009. – P. 201–219.
28. Chae R. Diplomatic war: inter-Korean relations in the 1970s / R. Chae // *Seoul Journal of Korean Studies*. – 2014. – Vol. 27, No. 2. – P. 307-330.
29. Chan K. Sadae (serving the great) in Korea–great power(s) relations since 1392 / K. Chan. – 2016. – 286 p.
30. Chiang M. Contemporary South Korean economy: challenges and prospects / M. Chiang. – World Scientific Publishing Company, 2017. – 168 p.
31. Cho H. Reading the “Korean wave” as a sign of global shift / H. Cho // *Korea Journal*. – 2005. – P. 147-182.
32. Choi C. The Korean question in the United Nations / C. Choi // *Verfassung und Recht in Übersee / Law and Politics in Africa, Asia and Latin America*. – 1975. – Vol. 8, No. 3/4. – P. 395-406.
33. Choi E. Korean division films / E. Choi // *Encyclopedia*. – 2022. – P. 657 - 668.
34. Chung C. Democratization in South Korea and inter-Korean relations / C. Chung // *Pacific Affairs*. – 2003. – Vol. 76, No. 1. – P. 9–35.
35. CNN. Donald Trump's fundamentally un-American 'Parasite' critique [Электронный ресурс]. – 2020. – Режим доступа до ресурсу: <https://cutt.ly/cJe6GiJ>
36. CNN. North Korea defector says information more dangerous than US threats [Электронный ресурс]. – 2017. – Режим доступа: <https://edition.cnn.com/2017/11/02/politics/north-korean-defector-thae-kim-jong-un/index.html>
37. Daily NK. Hallyu’s hooks deep into North Korean society [Электронный ресурс]. – 2016. – Режим доступа: <https://www.dailynk.com/english/hallyus-hooks-deep-into-north-kore/>

38. Daily NK. N. Korean authorities using new law to crackdown on spread of South Korean content [Электронный ресурс]. – 2021. – Режим доступа: <https://www.dailynk.com/english/north-korean-authorities-using-new-law-to-crackdown-on-spread-of-south-korean-content/>
39. Daily NK. The Mighty Power of Pop Culture [Электронный ресурс]. – 2011. – Режим доступа: <https://www.dailynk.com/english/the-mighty-power-of-pop-culture/>
40. Dinnie K. Repositioning the Korea brand to a global audience: challenges, pitfalls, and current strategy / K. Dinnie // Korea Economic Institute. – 2010. – Vol. 3. – P. 95-104.
41. Dukalskis A. The authoritarian public sphere: legitimation and autocratic power in North Korea, Burma, and China / A. Dukalskis. – 2017. – P. 1-25.
42. Easton D. A re-assessment of the concept of political support / D. Easton // British Journal of Political Science, 1975. – Vol. 5, No. 4. – P. 435-457.
43. Elberse A. BigHit Entertainment and blockbuster band BTS: k-pop goes global [Электронный ресурс]. – 2020. – Режим доступа: <https://store.hbr.org/product/big-hit-entertainment-and-blockbuster-band-bts-k-pop-goes-global/520125?sku=520125-PDF-ENG>
44. Epstein S. From South Korea to the Southern Hemisphere: k-pop below the Equator / S. Epstein // Journal of World Popular Music. – 2016. – Vol.3, No. 2. – P. 197–223.
45. Fan Y. Branding the nation: towards a better understanding / Y. Fan // Place Branding and Public Diplomacy. – 2010. – Vol. 6, No. 2. – P. 97-103.
46. Fan Y. Soft power: power of attraction or confusion? / Y. Fan // Place Branding and Public Diplomacy. – 2008. – Vol. 4, No. 2. – P. 147–158.
47. Fiori A. Whither the inter-Korean dialogue? Assessing Seoul's trustpolitik and its future prospects / A. Fiori // Istituto Affari Internazionali. – 2017. – P. 1-19.

48. Ganghariya G. Profileration of Hallyu wave and Korean popular culture across the world: a systematic literature rewiev from 2000-2019 / G. Ganghariya, R. Kanozia // *Journal of Content, Community & Communication*. – 2020. – Vol. 11. – P. 177–207.
49. Gerschewski J. The three pillars of stability: legitimation, repression, and cooptation in autocratic regime / J. Gerschewski // *Democratization*. – 2013. – Vol. 20, No. 1. – P. 13-38.
50. Goody J. *The Eurasian miracle* / J. Goody. – Cambridge: Polity Press, 2010. – 159 p.
51. Guinness World Records News. BTS and their 23 records enter the Guinness World Records 2022 Hall of Fame [Электронный ресурс]. – 2021. – Режим доступа до ресурсу: <https://cutt.ly/hJe2HK4>
52. Guinness World Records News. PSY's Gangnam Style becomes first video to be viewed 1 billion times on YouTube [Электронный ресурс]. – 2012. – Режим доступа до ресурсу: <https://cutt.ly/OJeK98e>
53. Hagopian F. Democracy by undemocratic means? Elites, political pacts and regime transition in Brazil / F. Hagopian // *Comparative Political Studies*. – 1990. – Vol. 23, No. 2. – P. 147–170.
54. Ham P. Place branding: the state of the art [Электронный ресурс] / P. Ham. – 2008. – Режим доступа до ресурсу: https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/20080300_cdsp_art_ham.pdf.
55. Im H. *Democratization and democracy in South Korea, 1960–present* / H. Im. – Singapore: Palgrave Macmillan, 2020. – 319 p.
56. Independent. North Korean officials «publicly executed for watching South Korean soap operas» [Электронный ресурс]. – 2014. – Режим доступа: <https://www.independent.co.uk/news/world/asia/north-korean-officials-publicly-executed-for-watching-south-korean-soap-operas-9825170.html>
57. Iwabuchi K. *Recentring globalization: popular culture and Japanese transnationalism* / K. Iwabuchi. – Duke University Press, 2002. – 275 p.

58. Iwabuchi K. Return to Asia? Japan in the global audio-visual market / K. Iwabuchi // *Journal of Social Issues in Southeast Asia*. – 1994. – Vol. 9, No. 2. – P. 226–245.
59. Jang I. Reconsidering the concept of Sadae in China-Korea tributary relations / I. Jang // *Concepts and contexts in East Asia*. – 2004. – No. 3. – P. 53–89.
60. Jo J. Evolution of Korean anti-communist films and its conditions [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://artsandculture.google.com/story/korean-anti-communist-films-during-the-cold-war/EgUxAwcp8QAA8A>.
61. Jo J. Korean dramas, circulation of affect and digital assemblages: Korean soft power in the United States / J. Jo // *The Soft Power of the Korean Wave: Parasite, BTS and Drama* / Editor: Y. Kim. – 2021. – P. 208–219.
62. Johnke B. The unification of Korea: choices for a new nation / B. Johnke. – 2019. – 60 p.
63. Johnson C. The democratization of South Korea: what role does economic development play? / C. Johnson // *Copenhagen Papers*. – 1989. – Vol. 4. – P. 63–79.
64. Juknevičiūtė L. The soft power implications of the new South Korean cinema: approaching audiences in East Asia and Lithuania / L. Juknevičiūtė // *Acta orientalia Vilnensia*. – 2011. – Vol. 12, No.1. – P. 121–137.
65. Jung H. Development of democratization movement in South Korea / H. Jung, H. Kim // *Political Science*. Stanford University. – 1993. – P. 1–19.
66. Jung S. Korean masculinities and transcultural consumption: yonsama, rain, oldboy, k-pop idols / S. Jung. – Hong Kong University Press, 2011. – 221 p.
67. Kartan Y. The rise of k-dramas in the Middle East / Y. Kartan, M. Tutucu. // *The Soft Power of the Korean Wave: Parasite, BTS and Drama* / Editor: Y. Kim. – 2021. – P. 196–207.

68. Kim B. Past, present and future of Hallyu (Korean wave) / B. Kim // American International Journal of Contemporary Research. – 2015. – Vol. 5, No. 5. – P. 154–160.
69. Kim I. No more Sunshine: the limits of engagement with North Korea / I. Kim // The Washington Quarterly. – 2018. – Vol. 40, No. 4. – P. 165-181.
70. Kim J. Why does Hallyu matter? The significance of the Korean wave in South Korea / J. Kim // The International Journal of Television Studies. – 2007. – P. 47-59.
71. Kim M. Cultural proximity and the type of Korean television programs in Asian market / M. Kim. – 2004. – P. 1-13.
72. Kim M. The role of government in cultural industry: some observations from Korea's experience / M. Kim // Keio Communication Review. – 2011. – No. 33. – P. 163-182.
73. Kim S. The new Korean wave in the Middle East and its role in the strategic approach to medical tourism in Korea / S. Kim // Kritika Kultura. – 2017. – Vol. 29. – P. 258-271.
74. Kim S. The realities of North Korean resettlers: the affective politics of citizenship in reality TV programs featuring North Korean resettlers / S. Kim // The IAFOR International Conference on Global Studies 2017. – 2017. – P. 1 – 13
75. Kim T. Cultural policy in the Korean wave: an analysis of cultural diplomacy embedded in presidential speeches / T. Kim, D. Jin // International Journal of Communication. – 2016. – Vol. 10. – P. 5514 – 5534.
76. Kim Y. Hallyu and North Korea: soft power of popular culture / Y. Kim // South Korean Popular Culture and North Korea / Editor: Y. Kim. – 2019. – P. 1-38.
77. Kim Y. Popular culture and soft power in the social media age / Y. Kim. // The Soft Power of the Korean Wave: Parasite, BTS and Drama / Editor: Y. Kim. – 2021. – P. 1–38.
78. Koh B. Inter-Korean relations: Seoul's perspective / B. Koh // Asian Survey. – 1980. – Vol. 20, No. 11. – P. 1108-1122.

79. Korea JoongAng Daily. Unification may be jackpot: Park [Электронный ресурс] / Korea JoongAng Daily. – 2014. – Режим доступа до ресурсу:
<https://koreajoongangdaily.joins.com/news/article/article.aspx?aid=2983129>
80. Korea JoongAng Daily. “샤드는 차기 정권 넘기고, 개성공단 즉각 재개해야” [Электронный ресурс]. – 2016. – Режим доступа:
<http://news.joins.com/article/21008771>
81. Korean Culture and Information Service. K-Drama: a new TV genre with global appeal / Korean Culture and Information Service. – 2011. – 115 p.
82. Kraidy M. Hybridity in cultural globalization / M. Kraidy // *Communication Theory*. – 2002. – Vol.12, No.3. – P. 316–339.
83. Krishnan R. The inter-Korean summit / R. Krishnan // *China Report*. – 2000. – Vol. 36, No. 4. – P. 583-590.
84. Kurbanov S. North Korea's juche ideology: indigenous communism or traditional thought? / S. Kurbanov // *Critical Asian Studies*. – 2019. – Vol. 51, No. 2. – P. 1-10.
85. Kyungjae J. Between soft power and propaganda: the Korean military drama descendants of the sun / J. Kyungjae // *Journal of war & culture studies*. – 2018. – Vol. 12, No. 3. – P. 1–13.
86. Lee Chung Min. A Peninsula of Paradoxes: South Korean Public Opinion on Unification and Outside Powers [Электронный ресурс]. – 2020. – Режим доступа: https://carnegieendowment.org/files/2020_UBB_final.pdf
87. Lee G. A theory of soft power and Korea's soft power strategy / G. Lee // *Korean Journal of Defense Analysis*. – 2009. – P. 205–218.
88. Lee G. The clash of soft powers between China and Japan: synergy and dilemmas at the six-party talks / G. Lee // *Asian Perspective*. – 2010. – P. 113–139.
89. Lee G. The political philosophy of Juche / G. Lee // *Stanford Journal of East Asian Affairs* – 2003. – Vol. 3, No. 1. – P. 105-112.

90. Lee H. Politics of the 'creative industries' discourse and its variants / H. Lee // *International Journal of Cultural Policy*. – 2015. – Vol. 22, No. 3. – P. 1–18.
91. Lee S. Democratic transition and the consolidation of democracy in South Korea / S. Lee // *Taiwan Journal of Democracy*. 2007. – Vol. 3, No. 1. – P. 99–125.
92. Lee S. South Korea's soft power diplomacy / S. Lee // *EAI Issue Briefing*. – 2009. – P. 1-8.
93. Lee S. The Korean wave: the Seoul of Asia / S. Lee // *The Elon Journal of Undergraduate Research in Communications*. – 2011. – Vol. 2, No. 1. – P. 85–93.
94. Leonard M. Public diplomacy / M. Leonard, C. Stead, C. Smewing. – 2002. – 183 p.
95. Lew Y. Brief history of Korea a birds eye view / Y. Lew // *The Korea Society*. – 2000. – P. 1-43
96. Li Y. Juche! The speeches and writings of Kim Il Sung / Y. Li. – Grossman. 1972. – 271 p.
97. Lim T. State-endorsed popular culture: a case study of the North Korean girl band Moranbong / T. Lim // *Asia & the Pacific Policy Studies*. – 2017. – Vol. 4, No. 3. – P. 602-612.
98. Lin T. Too big to fail, too blind to see/ T. Lin // *Mississippi Law Journal*. – 2010. – Vol. 80, No. 1. – P. 355-387.
99. Luguusharav B. Soft power in the context of South Korea / B. Luguusharav. – 2011. – 54 p.
100. Macpherson C. Democratic theory: essays in retrieval / C. Macpherson. – 1973. – 255 p.
101. Mansourov A. The Kim Regime Adapts to the Challenges of Modernity / A. Mansourov. // *North Korea: The Politics of Regime Survival: The Politics of Regime Survival* / Editors: Y. Kihl, H. Kim. – 2005. – P. 77-117.

102. Melissen J. The new public diplomacy: between theory and practice / J. Melissen // *Studies in diplomacy and international relations* / Editors D. Lee, P. Sharp, M. Holmes. – 2005. – P. 3–27.
103. Morgenthau H. The concept of the political. / H. Morgenthau, H. Behr, R. Felix. – New York, 2012. – 161 p.
104. Muller E. The representation of citizens by political authorities: consequences for regime support / E. Muller // *American Political Science Review*. – 1970. – Vol. 64, No. 4. – P. 1149–1166.
105. New York Times. Why obsessive k-pop fans are turning toward political activism [Электронный ресурс] / New York Times. – 2020. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.nytimes.com/2020/06/22/arts/music/k-pop-fans-trump-politics.html>
106. Nielsen S. On political brands: a systematic review of the literature / S. Nielsen // *Journal of Political Marketing*. – 2015. – Vol. 16, No. 2. – P. 1- 29.
107. Nurshazani M. Cultural diplomacy in Korean drama descendants of the sun / M. Nurshazani, F. Razak // *Journal of Media and Information Warfare*. – 2020. – Vol. 13, No. 1. – P. 1-49.
108. Nye J. Bound to lead: the changing nature of American power / J. Nye. – New York: Basic Books, 1990. – xii, 307 p.
109. Nye J. Soft power: the evolution of a concept / J. Nye // *Journal of Political Power*. – 2021. – P. 1–13.
110. Nye J. Soft power: the means to success in world politics / J. Nye. – New York: Public Affairs, 2004. – xvi, 191 p.
111. Oberdorfer D. The two Koreas: a contemporary history / D. Oberdorfer, R. Carlin. – Basic Books; Revised edition, 2013. – 560 p.
112. Oh C. Constructing culturally proximate spaces through social network services: the case of "Hallyu" (Korean wave) in Turkey / C. Oh, Y. Chae // *Uluslararası İlişkiler / International Relations*. – 2013. – Vol. 10, No. 38. – P. 77–99.

113. Oh S. Shifting soft power dynamics in anti-Hallyu of China and Japan / S. Oh. – 2017. – 94 p.
114. Park M. South Korea cultural history between 1960s and 2012 / M. Park // International Journal of Korean Humanities and Social Sciences. – 2015. – Vol. 1. – P. 71-118.
115. Park Y. South and North Korea's views on the unification of the Korean Peninsula and inter-Korean relations / Y. Park. // Political Science Art. – 2014. – P. 1-21.
116. Putnam R. Diplomacy and domestic politics: the logic of two-level games / R. Putnam // International Organization. – 1988. – P. 427–460.
117. Radio Free Asia. North Korea cracks down on 'Korean wave' of illicit TV, 17 July 2007 [Электронный ресурс]. – 2007. – Режим доступа: <https://www.refworld.org/docid/46c975902.html>
118. Raimzhanova A. Power in IR: hard, soft and smart / A. Raimzhanova // Institute for Cultural Diplomacy and the University of Bucharest. – 2015. – P. 1-20.
119. Ramesh J. Making sense of Chindia: reflections on China and India / J. Ramesh. – New Delhi: India Research Press, 2005. – 146 p.
120. Rhyu S. The origins of korean chaebols and their roots in the korean war / S. Rhyu // The Korean Journal of International Relations. – 2005. – Vol 45, No. 5. – P. 203–230.
121. Richardson L. Shifts in ROK approaches to the DPRK under president Moon / L. Richardson // Australian Strategic Policy Institute. – 2018. – P. 130-140.
122. Ryoo W. Globalization, or the logic of cultural hybridization: the case of the Korean wave / W. Ryoo // Asian Journal of Communication. – 2009. – Vol. 19, No. 2. – P. 137–151.
123. Ryoo W. The political economy of the global mediascape: the case of the South Korean film industry / W. Ryoo // Media, Culture & Society. – 2008. – Vol. 30, No. 6. – P. 873-889.

124. Schröter T. Understanding South Korea's poor nation brand image: a content analysis of two leading German print news media, 1948–2013 / T. Schröter, D. Schwekendiek // *IJAPS*. – 2015. – Vol. 11, No. 1. – P. 115–135.
125. Shim D. Hybridity and the rise of Korean popular culture in Asia / D. Shim // *Media, Culture & Society*. – 2006. – Vol. 28, No. 1. – P. 25–44.
126. Shin D. Mass politics, public opinion, and democracy in Korea / D. Shin // *Korea's Democratization* / Editor: S. Kim. 2003. – P. 47-79.
127. Snyder S. Inter-Korean relations: a South Korean perspective / S. Snyder // *Inter-Korean Relations: Problems and Prospects* / Editor: S. Kim. – 2004. – P. 21-37.
128. Szondi G. Public diplomacy and nation branding: conceptual similarities and differences / G. Szondi. – 2008. – 52 p.
129. Thae Y. The Korean wave as a powerful agent hidden stories from a North Korean defector / Y. Thae // *South Korean Popular Culture and North Korea* / Editor: Y. Kim. – 2019. – P. 54-66.
130. The Atlantic. Meet North Korea's new girl-pop band [Электронный ресурс]. – 2013. – Режим доступа: <https://www.theatlantic.com/international/archive/2013/05/meet-north-koreas-new-girl-pop-band/276360/>
131. The Brookings Institution Center for Northeast Asian Policy Studies. Korea's growing soft power. Korea's soft power and East Asia. – 2010. – P. 1–23.
132. The Korea Herald. A North Korean defector's life in webtoon [Электронный ресурс]. – 2016. – Режим доступа: <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20160817000797>
133. The Korea Herald. Full text of Park's speech on N. Korea [Электронный ресурс]. – 2014. – Режим доступа: <https://www.koreaherald.com/view.php?ud=20140328001400>
134. The Wall Street Journal. Unhappy with South Korea's stance on the North, defectors use elections to push a tougher line [Электронный ресурс]. – 2020. – Режим доступа: <https://cutt.ly/HJXSvHF>

135. The Washington Post. In the South, one Korea is distant goal [Электронный ресурс]. – 2000. – Режим доступа: <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/2000/06/17/in-the-south-one-korea-is-distant-goal/41485483-ec66-4d74-8d24-5909ac1aad53/>
136. The Washington Post. K-pop icons BTS appointed South Korean presidential special envoys ahead of U.N. General Assembly [Электронный ресурс] / The Washington Post. – 2021. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.washingtonpost.com/world/2021/09/14/bts-un-assembly/>
137. The Washington Post. Life under Kim Jong Un [Электронный ресурс]. – 2017. – Режим доступа: <https://www.washingtonpost.com/graphics/2017/world/north-korea-defectors/>
138. Thussu D. De-Americanizing soft power discourse? / D. Thussu // CPD Perspectives on Public Diplomacy. – 2014. – No. 2. – P. 5–25.
139. Tudor D. North Korea confidential: private markets, fashion trends, prison camps, dissenters and defectors / D. Tudor, J. Pearson. – Tuttle Publishing, 2015 – 202 p.
140. Vasilevskytė S. Discussing soft power theory after Nye: the case of Geun Lee's theoretical approach / S. Vasilevskytė // Regioninės studijos. – 2013. – No. 7. – P. 145–157.
141. Vuving A. How soft power works / A. Vuving // SSRN electronic Journal – 2009. – P. 1-20.
142. Walker C. From 'soft power' to 'sharp power': rising authoritarian influence in the democratic world/ C. Walker, J. Ludwig // Sharp power: rising authoritarian influence. – 2017. – P. 8-25.
143. Walker C. The hijacking of soft power / C. Walker // Journal of Democracy. – 2016. – Vol. 27, No. 1. – P. 49-63.
144. Walker C. What is sharp power? / C. Walker // Journal of Democracy. – 2018. – Vol. 29. No. 3. – P. 9–23.

145. Wang H. The conception of soft power and its policy implications: a comparative study of China and Taiwan / H. Wang, Y. Lu // Journal of Contemporary China. – 2008. – Vol. 17, No 56. – P. 425-447.
146. Watson I. South Korea's state-led soft power strategies: limits on inter-Korean relations / I. Watson // Asian Journal of Political Science. – 2012. – Vol. 20, No. 3. – P. 304-325.
147. Wertz D. Inter-Korean relations / D. Wertz // NCNK. – 2017. – P. 1-13.
148. Whitney C. Soft power in Asia: results of a 2008 multinational survey of public opinion / C. Whitney, D. Shambaugh // Asai Soft Power Survey. – 2008. – 39 p.
149. Yavuzaslan K. Soft power concept and soft power indexes / K. Yavuzaslan, M. Cetin // Business Challenges in the Changing Economic Landscape. – 2016. – P. 395–409.
150. Yim H. Cultural identity and cultural policy in South Korea / H. Yim // The International Journal of Cultural Policy. – 2002. – Vol. 8, No. 1. – P. 37- 48.
151. Yoo H. The Sunshine Policy and the inter-Korean relations in the 21st century / H. Yoo. – 2006. – P. 1-17.
152. Yoon S. South Korean media reception and youth culture in North Korea / S. Yoon. // South Korean Popular Culture and North Korea / Editor: Y. Kim. – 2019. – P. 120-131.
153. Zakaria F. The post-American world / F. Zakaria. – New York; London: W. W. Norton & Company, 2008. – 292 p.
154. Zhang W. Black markets, red states Media piracy in China and the Korean wave in North Korea / W. Zhang, M. Lee // South Korean Popular Culture and North Korea / Editor: Y. Kim. – 2019. – P. 83-95.
155. 강동완. 북한에서의 한류 현상: 그 의미와 영향 / 강동완. – 통일부 통일교육원. – 2015. – 93 p.

156. 김상배. 소프트 파워와 21 세기 권력: 네트워크 권력론의 모색 / 김상배. - 2009. - 342 p.
157. 서이종. 미래 전장환경에서 소프트파워 (Soft Power) 의 역할 및 기능 / 서이종. // 한국사회과학 통권. - 2007. - 제 29 권. - P. 61-83.
158. 손 호 철. 1950 년대 한국사회의 이데올로기 - 한국전쟁 이후시기를 중심으로 / 손 호 철 // 한국정치연구. - 1996. - Vol. 5. - P. 41- 79.

АНОТАЦІЯ

Дипломної роботи

Тема: ««М'ЯКА СИЛА» РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ: ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ ТА РОЛЬ У МІЖКОРЕЙСЬКИХ ВІДНОСИНАХ»

Студентка: Лиско Софія Едуардівна

Рік навчання, факультет: 4 рік навчання, ФСНСТ

Науковий керівник: Гарань О. В. Доктор історичних наук, професор кафедри політології НаУКМА

Рецензент: Дешко Т. В.

Захищена “ ____ ” _____ 20_ р.

Короткий зміст роботи:

У роботі концептуалізовано концепт «м'якої сили». Було виокремлено передумови становлення «м'якої сили» Республіки Корея. Охарактеризовано особливості та еволюцію «м'якої сили» Республіки Корея. Систематизовано розвиток політичних відносин між Республікою Корея та КНДР та виявлено роль «м'якої сили» у міжкорейському конфлікті.